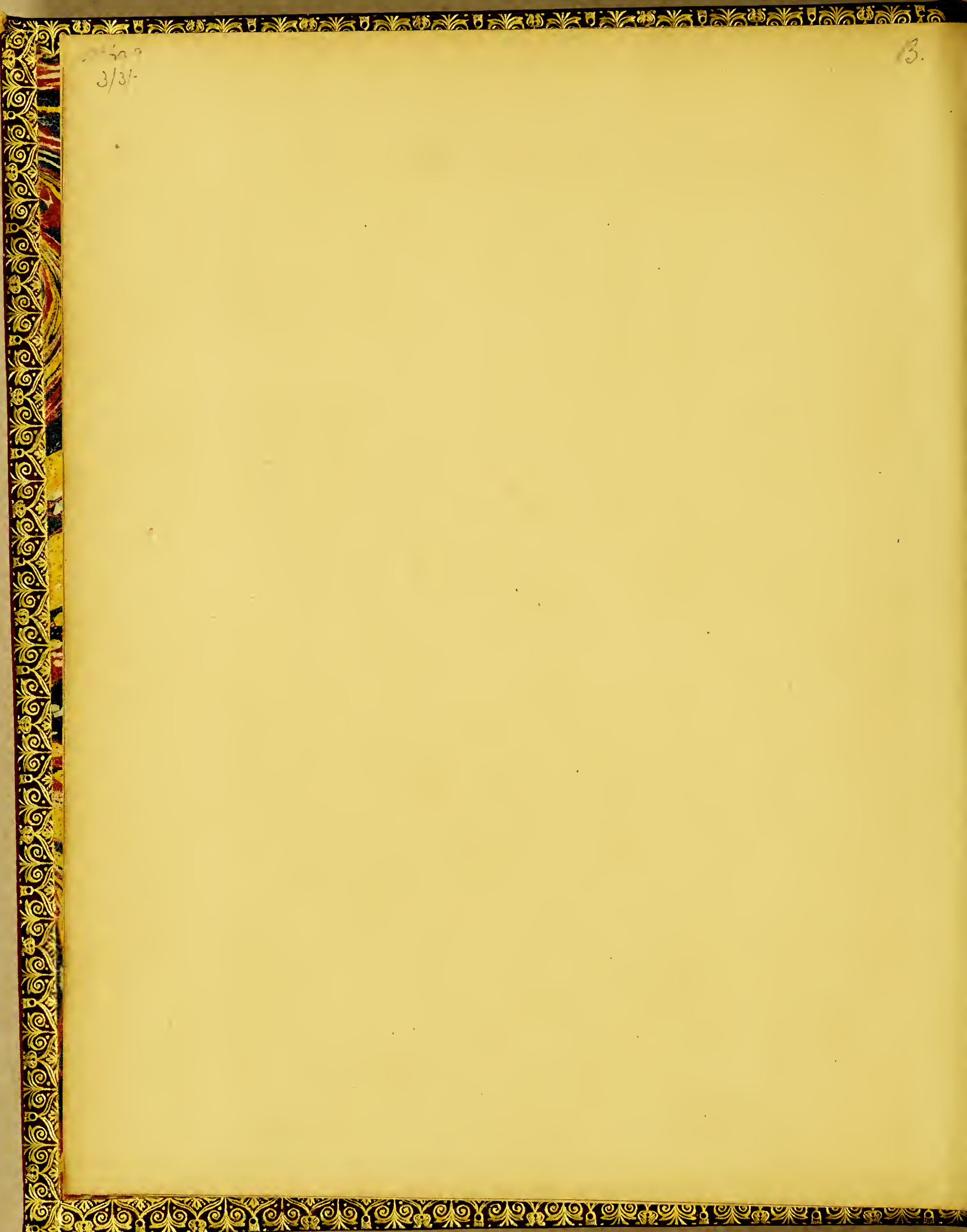


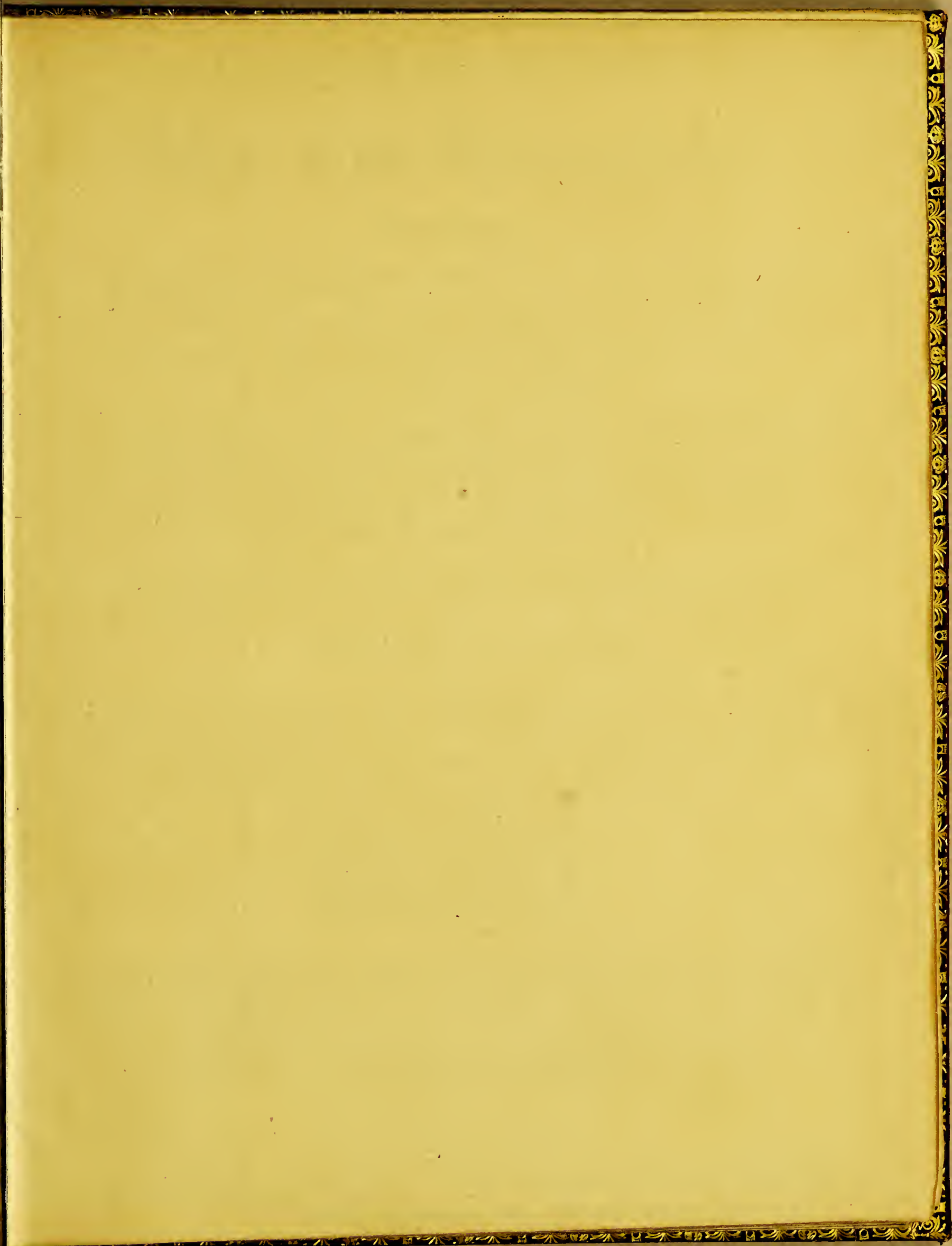
John Carter Brown.



3/31-

3.





IOURNAEL

Vande

Nassausche Vloot/

Ofte

Beschryvingh vande Voyagie om den
gantschen Aerd-Vloot / ghedaen met elf Schepen:

Onder 't beleydt van den Admirael

Jaques l' Heremite, ende Vice-Admirael Gheen

Huygen Schapenham, in de Iaren 1623,

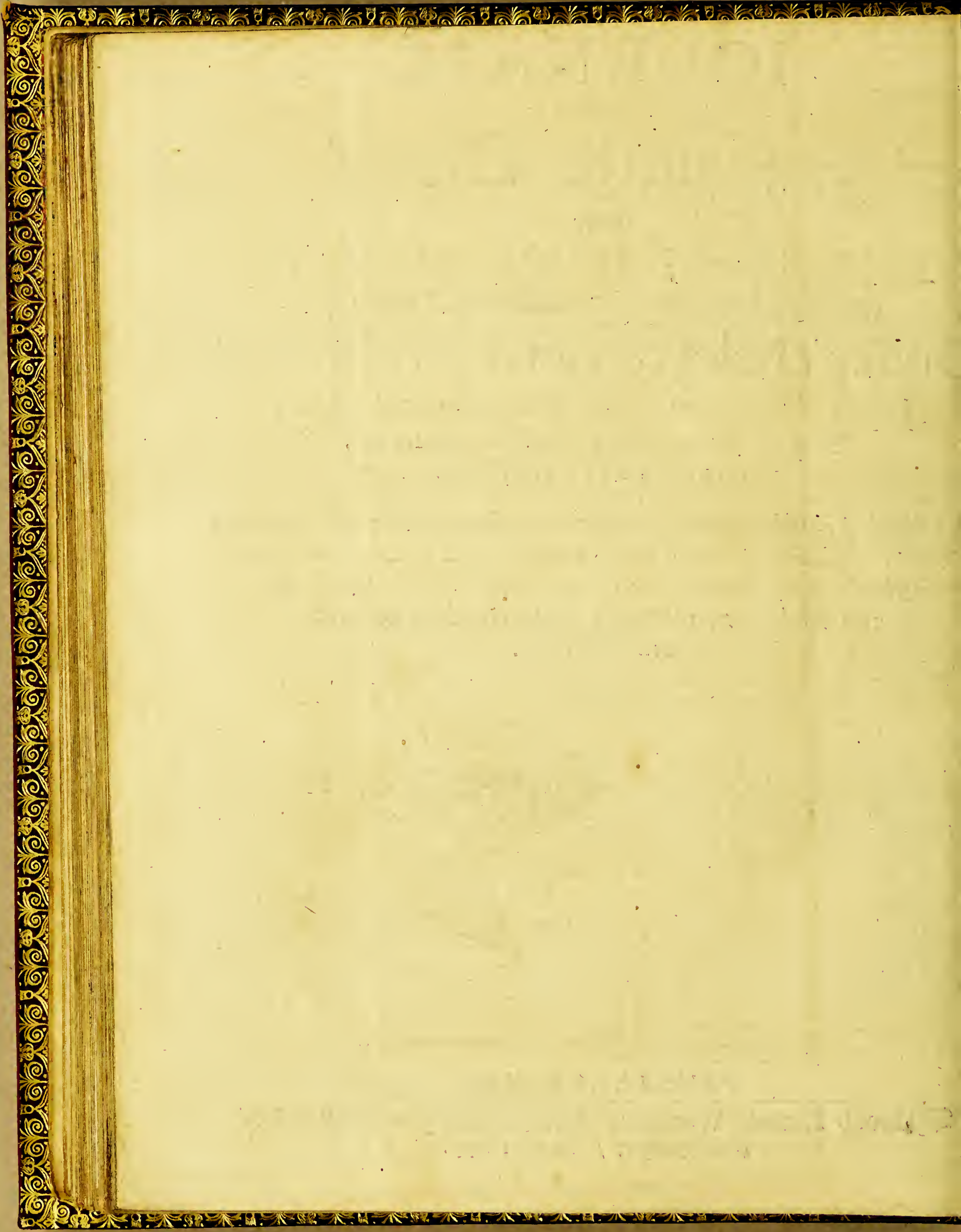
1624, 1625, en 1626.

*Wy hebben hier noch achter by gevoeght een Beschryvinghe vande Regeringe
van Peru, door Pedro de Madriga gebooren tot Lima. Als mede een
verhael van Pedro Fernandez de Quir, aengaende de ontdekkinge
van 't onbekent Austrialia, sijn grooten Rijckdom ende
vruchtbaerheyt.*



t'AMSTELREDAM,

Bij Jacob Pietersz Wachter, Boeck-verkooper op den Dam/
inde Wachter / Anno 1643.





Voor-reden.

Gunstige Leser,



Alle Politijcken, die van-
de Staet des Coninghs van Hi-
spanien kennisse hebben gehad,
hebben t' allen tyden geoordeelt,
datter geen bequamer middel is,
om den Oorlogh uyt Nederlant
te diverteren, ende den Spaen-
giaert tot sijn oude armoede te
brenghen, als hem sijne West-
Indiens af-handigh te maecken, ofte sijne inkomste uyt die
Landen te beletten, dewijl hem daer mede de middel be-
nomen word, waer mede hy tot noch toe den Oorlogh
in Christenrijck gevoert heeft. Hieromme is by verschey-
de Scheeps-tochten, soo op de Noort-Zee als op de Zuyt-
Zee, ghetracht hem de gheseyde inkomsten af te nemen,
ofte onbruyckelijck te maecken, maer de selve tochten en
zijn door verscheyden ongheleghentheden niet alle nae-
wensch uyt-ghevallen. Ende alsoo onder de onghele-
ghentheden van de attentten op de Zuyt-Zee wel de voor-
naemste

Voor-reden.

naemste is gheoordeelt het perikeleus passeren van de Magellaensche Straet. Soo hebben de Hoog-Mog: Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden, nae dat voor weynigh jaren, een wyde passagie by Oosten, ende een open Zee ten Zuyden van Tierra del Fuego ontdeckt was, door verscheyde rapporten de gheleghentheydt van Peru en de Zuydt-Zee aengaende, haer laten bewegen tot toe-rustinghe van een Vloot van elff Schepen, onder den naem ende auctoriteyt van haren Gouverneur, ende Admirael Generael, den Doorluchtighen Vorst MAURITUS DE NASSOUW, Hoogh-loffelijcker memorie, committerende tot de bevorderinghe van dien de Heeren Hugo Muys, Albert Ioachimi, en Abraham Bruyningh, die op den 29 April, Anno 1623, onder 't beleydt van de Heer Admirael Jaques L' Hermite, ende Vice-Admirael Gheer Huyghen Schapenham, uyt het Goereese-gat in Zee ghelopen zijn. Het wedervaren deser Vlote hebben wy voordesen in druck verveerdicht, dan soo alldoen te seer ghespoet is om niet by anderen gheprevenieert te worden, ende derhalven vele saecken nae-ghebleven zijn, waerdigh om ghelesen en gheannoteert te worden, soo hebben wy dit tweede ende derde druck verkocht wesende, het Iournael nae ghesien, en op diversche plaetsen verbeterd en vermeerderd, op dat de Leser, die gaerne wat meer kennisse van Chili en Peru hadde, gecontenteert mocht zijn.

Voor-reden.

Deſe voorſz Schepen hadden op 1637 koppen, daer onder begrepen 600 ſoldaten, verdeelt onder vijf Compagnien: waren voorzien met 294 ſoo Metale als Yſere ſtucken, ende uyt-gheruſt by verſcheyde Collegien ter Admiraeliteyt, ende der Ooſt-Indiſche Compagnie, blijckende by het naer-volgende.

Van Amſterdam,

't Schip Amſterdam, als Admirael, groot 400 Laſten, daer Capiteyn op was Leendert Jacobſz Stolck, Capiteyn vande Soldaten Enghelbert Schütte, de Coopman Pieter van Weely, gemant met 237 eters. Noch voeren op dit Schip Fredericq van Reynegom als Fiſcael, Johannes van Walbeeck, als Mathematicus deſer Vlote, en Juſtus de Vogelaer, als extraordinaris: was ghemonteert met 20 Metale en 22 Yſere ſtucken.

Delff, als Vice-Admirael, groot 400 Laſten, daer Capiteyn op was Witte Cornelis de Witte, Capiteyn van de ſoldaten Willem van Brederode: ghemant met 242 eters, en ghemonteert met 20 Metale en 20 Yſere ſtucken.

Den Arent, groot 200 Laſten, daer Capiteyn op was Meyndert Egbertſz: ghemant met 144 eters, en ghemonteert met 12 Metale en 16 Yſere ſtucken.

Voor-reden.

Het Jacht den Hasewindt, groot 30 Lasten, daer Capiteyn op was Salomon Willemsz. ghemant met 20 eters en ghemonteert met 4 Metale stucxkens.

Van Zeelandt,

Orangien, als Schout by nacht, groot 350 Lasten, daer op was varende Jan Willemsz Verschoor, schout by nacht, de Capiteyn Laurens Jansz Quiryne, en de Capiteyn van de soldaten Omarus Everwijn: gemant met 216 eters, en gemonteert met 10 Metale ende 22 Ysere stucken.

Van Rotterdam,

Hollandia, groot 300 Lasten, daer op was varende Cornelis Jacobsz. Raedt van den Admirael, en de Capiteyn Adriaen Tol: was ghemant met 182 eters, en gemonteert met 10 Metale en 24 Ysere stucken.

Mauritius, groot 280 Lasten, daer Capiteyn op was Jacob Adriaensz, en de Capiteyn van de soldaten Johan Ter Halte: was ghemant met 169 eters, en ghemonteert met 12 Metale en 20 Ysere stucken.

Voor-reden.

De Hoop, groot 130 Lasten, daer Capiteyn op was Pieter Harmanfz Slobbe: ghemant met 80 eters, en ghemonteert met 14 Yfere stucken.

Van Noort-Holland,

De Eendracht, groot 300 Lasten, daer Capiteyn op was Jan Yfbrantsz, en de Capiteyn van de soldaten, Pieter Everfz de Vries: was ghemant met 170 eters, en ghemonteert met 18 Metale en 14 Yfere stucken.

De Coningh David, groot 180 Lasten, daer Capiteyn op was Jan Thomasz, ghemant met 79 eters, en ghemonteert met 16 Yfere stucken.

De Griffioen, groot 160 Lasten, daer Capiteyn op was Pieter Cornelisz Hardloop, ghemant met 78 eters, en ghemonteert met 14 Yfere stucken.

Alle dese voorseyde schepen, uytghesondert het Jacht de Windt-hondt, 't welck met den eersten wederomme nae Hollandt gheschickt is, zijn door de Straet van Le Maire, ende de Zuyt-Zee, behouden in Oost-Indien ghe-triveert, van welcker avontuyr ende weder-varen het volghende Journael volkomen onderricht sal gheven.

Wy

Voor - reden .

Wy hebben hier noch by gevoeght een Beschryvinghe vande Regeringhe van Peru , ghestelt door een ghevanger Spangiaert genaemt Pedro de Madriga, ghebooren zijnde tot Lima. Als mede een kort verhael van Chili. Noch een verhael van seker Memoriael, ghepresenteert aen Sijn Majesteyt den Coningh van Spangien, by Capiteyn Pedro Fernando de Quir, aengaende de bevolkinghe ende ontdeckinghe van 't vierde deel des Werelts, ghe-naemt *Austrialia incognita*, ofte onbekent *Austrialia*, sijn grooten rijkdom ende Vruchtbaerheydt, ontdeckt by den selven Capiteyn.



Beschryvinge vande Voyagie om

den gantschen Aerdt-kloot, gedaen met elf Schepen, onder 't beleyd van den Admirael *Iaques l'Heremite*, ende Vice-Admirael *Gheen Huygen Schapenham*, in de Iaren 1623, 1624 ende 1625.



D't Jaer 1623 / den 29 April / is de Heer Admirael *Iaques l'Heremite* met een N. N. O. wind / met negen Schepen en een Jacht / wylt het Goereese gat in Zee geloopt / te weten : Amsterdam / Delf / Hollandia / d' Eendracht / Mauritius / den Arent / de David / de Hope / de Griffioen / ende 't Jacht de Wint-hont.

1623.

Aprilis.

Den 30's avonts doen wy *Duykercke* ende *Gzebelinge* ghepasseert waren / is de Heer Admirael veradverteert / dat het schip de *Arent* voor aen de boegh so leck was / dat het alle twee glazen 3000 steecken waters moeste pompen. Het schip *Orangie* / Schout by nacht vande *Blote* / 't welck in *Zeeland* toe-gerust was / is alsdoen by de *Blote* ghekomen / daerom wy met kleyn zeyl ettelijke uren hadden by-gehouden.

Den 1 May met den dagh heeft de Heer Admirael den Raedt vergadert / alwaer geresolveert is / datmen / om het leck van 't schip den *Arent* te repareren / naer het *Eylant Wicht* soude loopen / door dien wy anders het selve Schip souden hebben moeten derben / ende achter-laten. In 't weder-keeren vande *Boots* / zijn *Orangien* ende de *Hope* aen den ander gheraecht : *Orangien* is sijn gallioen schadeloos ghemaect / ende de *Hope* sijn besaens-mast af-gestrecken. Op de naer-middagh zijn wy met de *Blote* in *Wicht* ghekomen / ende hebben ons ancker voor *Porcupen* laten vallen / maer de *Hope* (also de *Capiteyn* van 't schip door laetdunckentheit een ander kours stelde als de resterende schepen) is met hoogh water bot aen de gront gezeilt / en in geen kleyn perijckel gekomen / dan is door neerstigheyt van de Vice-Admirael / die met de groote

Mayus.

1623.

Mayus.

Boots daer na toe ginck / ende het gheschut loste / noch den selven nacht vlot ghebracht.

Den 2 hebben wy ons anckers gelicht / de wind O. zijnde / ende hebben 't onder 't kasteel de Cou geset. 's Abonds is het schip den Arent aen de grond gehaelt / ende de voeringh van de boogh afgenomen zijnde / bevondmen / dat de eycke huyt aldaer op secker plaetse onghedreven was / soo datmen daer een mes met de scheidronde in stecken.

Den 3 is de Vice-Admiraal aen lant gheweest om de Gouverneur van 't kasteel te congratuleren.

Den 4 ende 5 hadden een storm uyt de Zuydelicker hand / so dat wy ons stengen doorschoten.

Den 6 is het schip den Arent wederom klaer gheweest.

Den 7 heeftmen aen 't volck begonnen rantsoen te gheven / als volgt : vier pont boter ter weke / vooz peder back van seven man. Een kaes van 7 pond / aen peder back ter weeke.

Twee Vleys-dagen ter weeke / namentlick : Sondaghe ende Donderdaghe / aen elcken back seven pont daeghs :

Des Singdachs speck / aen peder back vijf en een vierendeel pont.

Des Maendachs / Woensdachs / Vrydachs ende Saterdaghs een en dzy vierendeel pont Stockvisch daeghs / aen peder back van seven man :

Op de naer-middaghe quamen twee schepen van Guinea op de see.

Den 8 is de Blote met een Z. O. wint onder zejl gegaan / haer kours achter om Wicht nemende / maer eer het schip Orangien ende het Jacht de Winthont de Naelden gepasseert waren / werd' het calm-stil / so dat wy het buyten de West-naelden moesten setten.

Den 9 den gantschen daghe stilte / tot op den avond / doen wy een kleyn koeltien kregen uyt den W. waer mede het Jacht de Winthont by de Vloot ghekomen is / rapporsterende aen de Heer Admiraal / dat het Schip Orangien om de stilte niet by ons heeft konnen komen.

Den 10 's morgens zijn wy met een W. wind onder zejl gegaen / de kours doende naer het Oost-ende van Wicht. De Heer Admiraal heeft het Schip Orangien door het Jacht geadviseert /

dat

dat wy van sinne waren naer het Oost-ende van Wicht te lopen/
daer het soude sien by ons te komen.

1623.

Mayus.

Den 11 een Weste windt / ende schoon weeder: dese nacht is
t Schip Orangien by de Blote ghekomen.

Den 12 tegen de middagh kregen een koeltjen uyt den Oosten/
dan soo haest het ancker gelicht was / liep het wederom Westelick.
Tegen den avondt saghen wy drie scheyen / die de Vice-Admirael
versprack: de twee quamen uyt Oost-Indien / ende de derde was
en Straets-vaerder / die te gelijk haer kours na Hollandt stelden.
Desen avondt hebben wy 't met de ebbe laten drijven / ende voort
den gantschen nacht met weynigh koelte uyt den Westen onder
zepl ghehouden.

Den 13 's morgens met een W. wind ende mistig weeder heb-
ben wy 't geanchert: naer de middagh de mist opgetrocken zynde /
sijn wy met de ebbe onder zepl gegaen / ende de ebbe verlopen zyn-
de / hebben wederom geset. 's Nachts liep de windt N. W. / waer-
om de Heer Admirael een scheut liet schieten omt' zepl te gaen / maer
also de kogel niet wel aengeset was / is het stuck gebozsten / twelck
sulcken slaggh ghemaect heeft / dat twee balcken vande bovenste /
ende een vande tweede oberloop in stucken bozsten / de naeste koopē
wech sprongen / ende veel kisten ende ander goet schadeloos raeck-
te: die het stuck af-brande / was een Assistent / die daer af gantsch
gheen letsel kreegh / maer een Bos-schieter daer ontrent staende /
werd sijn arm tot twee plaetsen in stucken gheslagen / van welke
quetruere hy namaels gestorven is.

Den 14 de wind N. ende de kours langhs de wal: op de mid-
dagh liep de wind W: op den avondt Doortlant N. N. O. 6 mylen
van ons leggende / hebben wy de bloed gestopt.

Den 15 heeftmen aen peder man 4 pond brood ter weeke / ende
4 pond kaes voor de gheheele reyse ghegeven. 's Avonts hebben
wy 't met de Blote voor Doortmuyen gheset.

Den 16 's morgens met een Weste wind / ende mistigh weder /
ontmoeten ons 10 scheyen / soo Hamborgers als Engelschen / daer
van 2 Schippers by de Heer Admirael over-quamen / ende soo het
terck uyt den W. begost op te koelen / zyn wy met de 2 scheyen
vande voorlz schippers voor Ranshoofft ten ancker ghekomen /

1623. maer 't schip Orangien ende 't Jacht die te verre inde Iye waren/
 Māyus. konden de Keede niet bezeplen.

Den 17 heeftmen in de twee boorz; schepen gheinquireert/ ofter
 onbye goederen waren/ maer gheen bevonden. Het waeyde desen
 dagh so sterck/ datter in ons gesichte een Engelsche Bood om-ge-
 worpen werdt / daer van vijf personen dood bleven/ ende een met
 groot geluck door des Vice-Admiraels Chaloupe geberght wert.

Den 18 is 't schip Orangien met het Jacht onder Kamschoof
 by ons ghekomen.

Den 19/20/ende 21 de wind al Westelijck/ so dat wy niet kon-
 den onder zepl gaen.

Den 22 is de Vice-Admirael van des Konings schepen/ ende de
 Meyer van Pleymuren/ met andere Edelen/ de Blote komen be-
 sichtigghen/ ende zijn van de Heer Admirael op het middagh-mae-
 treffelijck ghetracteert.

Den 23 zijn wy met een O. wind t'zepl ghegaen.

Den 24 's morgens sagen wy Lezaert W. van ons.

Den 25/26/27 ende 28/ hadden een doorgaende O. wind/ ende
 lustighe voortgangh.

Den 29 de wind N. ende hadden op de middagh de hooghte
 van 40 graden ende 40 minuten. Vandae gh hebben wy 't Jacht
 de Winthond los gemaect / dat wy om sijn onbezepltheydt ette-
 lijcke dagen gesleept hadden. De Heer Admirael gaf ordre/ dat de
 schepen haer verspreyden souden / om tijdinghe vande Spaensche
 Silber-Blote te bekomen/en tegen den avond weder by den ande-
 ren komen.

Den 30 is by de Heer Admirael ende den Gaet besloten/dat mer
 de Spaensche kuste in 't gesichte soude loopen/ om eenige schepen
 te ontmoeten/ daer uyt wy de ghelegentheyte vande Silber-Blote
 mochten verstaen.

Den 31 's morgens sagen wy drie schepen / die ons verspraken
 het waren drie Turcke zee-roovers/die haer seyden achtervolght te
 wesen aen de Cabo S. Vincent van 6 Spaensche Oorlogh-sche-
 pen. Tegen den avond ontrent 2 mylen van de Barrels ontmoete-
 ten ons noch andere 8 Turckse schepen / waer van een tusschen de
 Blote door-liep/ die by het Schip d' Eendracht ghedwongen is te
 strijcken/

Triicken / daer van de Capiteyn by de Heer Admirael aen boord
ghekomen is.

Den 1 Junius is de voorsz Capiteyn / die op gister avont vande
Heer Admirael ghescheyden was / wederom by de Heer Admirael
aen boord ghekomen / verfoeckende restitutie van 3 slaven / die hy
eyde in des Vice-Admirael's chaloupe ghevallen te wesen / doe de
chaloupe op gister sijn schip visiteerde / welke hy selver te Algiers
gekocht hadde. De Heer Admirael heeft over dese saecke den Raedt
beroeppen / ende de slaven aen boord ontboden / die gheexamineert
zijnde / al t'saem Nederlanders bevonden werden / ende verklaerden
daer-en-boven / datter eenighe Oosterlingen op het Turck schip
waren / die kortelinge upt Hollandsche schepen gelicht waren / ende
alsoo die al te samen / volgens het accoord met de Hoog: Mog: Hee-
ren Staten / ende die van Algiers gemaect / behoorden by te zijn /
werdt / geresolveert / datmen alle de voorsz personen / volghens het
voorszende Contract / als vrye ende libere Luyden upt des Turck
Schip soude lichten / waer toe eenighe Capiteyns ghecommitteert
werden / die de selve datelijck hebben over-ghעהackt / ende soo is de
Turckse Capiteyn / een Brief aen de Consul vande Nederlanders
in Algiers mede nemende / met kleyn contentement van ons ghe-
scheyden. Alle de overghekomene personen zijn terstont door de
Blote verdeelt ende op Maentlijke gagie gestelt.

1623.

Junius.

Den 2 Dreden wy ontrent Cabo Korent in stilte.

Den 3 met Sonnen-oudergangh saghen wy vijftien seplen te
loefwaert van ons / die tegen ons over quamen loopen. Wy deden
den gantschen nacht ons best / om haer te besepelen / maer also spr on-
traed mercten / doen spr ontrent ons waren / hebben spr haer versprent.

Den 4 met den daghe sagen wy thien seplen / verre van den ander
verstroyt / daer wy terstont nae toe hielden / maer alsoo het stil wert /
ende wy met seplen weynigh op haer avanceerden / zijn de Boots
ende Chaloupen uptgeset / die na haer toe roeyden / ende vier daer af
bekomen hebben. De drie waren Spaensche Barquen / die by het
schip Delf veroverert werden / ende het vierde een Spaensch scheep-
ken / dat van 't Schip d' Wendzacht genomen wert / al te samen met
Supckeren gheladen / komende van Fernambock / maer alsoo de
koelte naer de middagh wackerde / ende de resterende verre voor upt

1623.

Junius.

ofte te loefwaert van ons waren/ zijn sy ontkomen. Op het spaensche Scheepken voeren als passagiers een Spaensche Pape / ende een aensienlijcke Spangiaert/ghenaemt Augustino Florio die langhe jaren in Peru verkeert hadde / ende van daer over lande tot Buenos Aires gekomen was / ende hem op dese Schepen begeven hadde / om na Spangien te varen.

Den 5 ende 6 hebben wy noch op de Spaensche Cust gehouden.

Den 7's morgens sagen wy een Schip / daer wy na toe hielden / ende soo wy het met langh na-senlen achterhaelden / bevonden wy dat het een Turckyse Zee-roover was / die wy wederom lieten varen. In het na-jaghen van dese Turck / konden de bekomen Pruisen de Blote niet volgen / ende soo spallengskens verder achter uyt raecten / was een ander Turckyse zee-roover daer na toe geset / ende soude ons de selve voorzeker afhandigh gemaect hebben / ten waerde Vice-Admirael sulcx gewaer werdende / in tijds naer de Pruisen gewent hadde / ende soo de Zee-roover de Vice-Admirael in wachte / heeft een Christen-slave / die aen het roer stondt / het Schip den Vice-Admirael voor de boegh aen boord gheleendt / waer op alle de Christenen terstont in den Vice-Admirael over sprongen / ende soo de Capiteyn / zijnde een Enckhuyser van gheboorte / genaemt Hendrick Harmensz by de Vice-Admirael overkomende / versocht restitutie vande over-ghelopen slaven / is hy door inductie van de selve beweeght gheweest sijn goet uyt het Schip te laten halen / ende met de resterende slaven by de Vloot te blyven / soo dat de Turcken / achterlatende haer Capiteyn / ende noch 17 Christenen / van de Vloot ghescheyden zijn.

Den 8 is op het rapport vande over-ghekomen Turckyse Capiteyn / die verklaerde datter 29 of 30 spaensche Oorlogh-schepen in zee waren / by den Kaed besluten / aengesien onse schepen / overmidts de onrumpite / onbequaem waren om tegens eenige macht van oorlogh schepen te slaen / ende de schepen oock noch soo seer gheladen waren / datmen ons onderste geschut niet koste ghebruycken / waer toe wy ons niet kosten prepareren / sonder ons eerst te ontledighen van vele goederen / die men op onse reyse niet souden connen missen / ende alsoo wy oock so vele voordeels niet souden kunnen doen met het slaen teghen de Spaensche schepen / als wy wel schade souden lijden

ijden met de verachteringhe van onse reyse / datmen nae de Keede van Safia soude loopen / om met eenighe Hollantsche schepen / die ons aengedient waren dat aldaer souden leggen / de veroverde goederen naer het Vaderlandt te senden. Volghens dit besluyt stelden wy de cours met een N. wind Z. Z. W. aen.

Den 12 hebben wy Cabo Cantinghepasseert / ende op dat de Hollandsche schepen / als sy ons te ghelijck souden sien aenkomen / niet souden meenen dat wy de spaensche Plote waren / ende sonder ons te verwachten dooz-gaen / is de Vice-Admirael vooz uyt gheseylt / ende 's avonts op de Keede van Safia ten ancker gekomen / ende alsoo het Oorlogh-schip Over-Isfel onder seyl ghegaen was / heeft de Vice-Admirael sijn Chaloupe daer na toe gesonden / waer dooz het schip weder keerde / ende op de Keede sette. Wy bevonden op de Keede niet meer als drie schepen / het voozsz Oorlogh-schip / niet noch een France ende een Engelsche handelaer.

Den 13. 's morghens zijn alle de andere Schepen met de vier Prijsen op de Keede gekomen. De Vice-Admirael / ende de Capiteyn van 't Oorlogh-schip zijn terstont by de Heer Admirael gekomen / om hem de gelegentheyt van 't schip te kennen te gheven / hoe datter eenige van sijn volck ghemutineert waren / die haer meesters aan 't schip ghemaect hadden / soo dat hy sijn commandement op 't schip by nae gantsch quijt was : hier op heeft de Heer Admirael ordre gegeven / datmen de delinquanten uyt het Schip Over-Isfel soude lichten / die in de Schepen Amsterdam ende Delf in apprenghensie ghestelt zijn. Op de namiddagh heeft de Heer Admirael den Raed beroepen / aldaer geresolveert is datmen 't schip Over-Isfel / t welck van hier dacht te vertrecken / tot het in-nemen van eenighe rupkeren soude prepareren.

Komen op de reede van Safia.

Noch dat men 't Nacht den Hasewint om sijn onbeseylthent na 't Vaderlandt soude senden / ende een verovert scheepken / zijnde een vande 4 Prijsen / inde plaetse behouden / daer op de Schipper van de Hasewint met sijn volck soude overgaen. Gock wert besluten / datmen een kleyn nieu Carveel by de Plote soude houden / dooz dien wy qualic van Nachten vooz sien waren / en men achte dat het selve Carveel seer wel beseylt was

Den 14. 15. 16. ende 17. is men besigh gheweest om de Schepen met

1623.

Iunius.

met Supckeren te laden / ende de ghevanghens van 't schip Over-
 Yssel te examineren.

Den 18 zijn op 't versoek vande Capiteyn van 't schip Over-
 Yssel / seven personen vande Vloot by den Raedt ghecommitteert /
 om neffens de voorsz Capiteyn ende sijn Officieren / de ghevanghens
 van 't schip Over-Yssel te sententieren. Dese daghen waepden de
 Wyfes by daegh sterck upt den N. N. W. ende 's nachts upt den
 N. N. O.

Den 21 zijn vier personen van 't Schip Over-Yssel / die voorsz
 ghenomen hadden het selve schip af te loopen / ende dan alles prijs
 souden hebben ghemaect wat haer vooz de boegh quam / aen de
 Khee op-gehangen ; noch dyn anderen / mede aen het selve verreaede
 schuldigh / sijn gekielhaelt / ende op onse Vloot gebannen om sonder
 gagie te varen. De Heer Admirael imputeerde de oorzaeck van dese
 disordren deele aen den Capiteyn / alsoo die selve sijn auctoriteyt
 by sijn volck niet hadde kunnen mainteneren.

Den 22 ende 23 zijn wy doende geweest met de Pzijsen / die na 't
 Vaderlandt souden gaen / van volck ende bydes te provideren.

Den 24 zijn wy met 16 seplen van Safia verrocken. Op den
 avond is het Oorlogh-schip Over-Yssel / met twee Barquen / ende
 't Jacht de Winthondt van ons ghescheyden / ende heeft sijn cours
 na 't Vaderlandt ghestelt.

Den 26 passeerden wy 't Eylandt Lancerotta / latende het selve
 aen Stier-boort legghen.

Den 27 is by de Heer Admirael / ende den Raedt goet gebonden /
 datmen in passant de Eylanden van S. Vincent / ende S. Antonio
 soude aendoen / om de Portugesen van de ghenomen Pzijsen aen
 landt te setten / ende soo veel Bocken ende Schild-padden sien te be-
 komen / als eenighsins doenlijck is / om daer mede dan voorsz te loo-
 pen na Sierra Leona.

Den 28 / 29 / 30 was de windt N. N. O. de cours Z. W. ende
 Z. W. ten Z.

Julius.

Den 1 / 2 / 3 en 4 Julij continueerde de N. O. windt.

Den 5 's morgens zijn wy op de reede van S. Vincent ten an-
 ker ghekomen / ende alsoo wy hier ter plaetse op een seer bequame
 reede laghen / daer in een maendt tijds sonderlingh gheen regen te
 verwach-

verwachten was/ende het te Sierra Leona in dit jaer des
 eer regent /is by den Kaedt goet ghevonden datmen alhier de sche-
 pen soude op-ruppen/ ver stouwen/ ende het Geschut op de kiel leg-
 gen/en voorts alles doen 't gheen wy te Sierra Leona souden ghe-
 maen hebben/ upeghenomen het water-halen/ het welck nootwen-
 digh moest in Sierra Leona ghedaen worden/ ter oorsaecke van de
 lechtrigheyt van hoepen / daer mede onse vaten voorszien waren/ al-
 so hier geen ende daer rupmt van band-hout te bekomen was.

1623.

Julius.

Arriveren
 inde Baey
 van Sint
 Vincent.

Noch werdt geresolveert / dat de Schout by nacht met 3 Boots
 nae 't Eplandt S. Antonio soude varen / ende eenighe van de ghe-
 vanghen Portugesen mede nemen / om te sien ofmen op mozghen
 met vrientschap eenighe Limoenen/Orangie-Appelen/ende ander-
 ins soude konnen bekomen.

Oock werdt besloten/ dat 2 compagnien Soldaten met alle de
 tiecken deser Blote aen landt souden gaen / tot welcken eynde men
 tenten soude opstellen/ om daer in bequamelijck te logeren/ ende dat
 dese 2 compagnien 6 dagen aen landt gheweest zijnde/van 2 andere
 compagnien souden verlost worden.

Dese abont heefmen niet wijt van strand putten ghegraven/
 daer in wy versch water bekomen hebben. Oock heefmen 2 smis-
 sen aen lant opgestelt/ om yser hoepen en ander reetschap te maken/
 tot de schepen noodigh.

Den 6 is de Schout by nacht met 3 wel-gemande boots nae 't
 Eplandt S. Antonio ghevaren.

Den 7 vooz den dage is de Schout by nacht weder van S. An-
 tonio gekome/rappozterende aen de Heer Admirael dat de Swar-
 ten in vrientschap met haer gehandelt hadden / ende haer een Boo-
 zaert ghewesen / daer in Orangie-Appelen/ Limoenen/Granaten
 ende Bijgen waren/hoewel noch onrijp/ daer van sy een deel tot be-
 goef van de Blote geplockt hadden : de Swarten hadden haer ooc
 4 brieven behandicht/waer van delaetste was van 't schip Lepden/
 inhoudende dat sy niet als met alle vziendtschap vande swarten be-
 regent waren/ende versochten daerom datmen de Swarten conten-
 tement soude doen/ende in vrientschap met haer handelen. De Heer
 Admirael heeft de Appelen dooz de Blote laten verdeelen.

Den 9 is op het Eplant S. Vincent een predicatie gedaen.

Den 13 zijn de twee eerste compagnien verlost/ ende 2 andere aen landt in de plaetse gaen leggen.

Den 16 dese weke heeftmen aen peder man 3 en een half pondt broodt tot rantsoen uptghedeelt/ alsoo den Kaed achte dat het volck hen daer mede genoeghsaem konde onderhouden. Wy bequamen nu alle nachten ordinaris een groot ghetal Schild-padden/ die dooz de Vlote gedistribueert werden/ ende vinghen soo veel visch als wy begheerden / maer de Bocken en konden wy soo overbloedigh niet krijghen/ als wy wel wenschten/ dan op 't lest doen wy de practijck hadden/ konde peder schip 15 of 16 Bocken daghs vangen.

Den 17 is geresolveert/ datmen den 25 deses maendts soude vercrecken / ende nae Sierra Leona loopen : om te sien ofter eenighe Schepen zijn / daer mede men de resterende supckeren na 't Vaderlandt mochte senden/ ende oock om onse schepen van zout te versorgen/ daer eenighe schepen gantsch onvoorzien van waren.

Den 22 is de Vice-Admirael met het Jacht de Hasewint ende 2 wel ghemande boots na 't Eplandt S. Antonio ghevaren / mede nemende alle de gevangen Portugesen/ ende de schippers van de genomen Scheepkens/ die elck 12 Kealen van achten tot teer-gelt gegeven is/ maer de gevangen Spangiaert Augustino Osorio is by de Vlote ghehouden.

Den 23 is de Vice-Admirael wederom gekomen/ medebrenghende ontrent 22000 Orangie-Appelen/ die hy met vriendschap vande Swarten vooz een klepne schenckagie bekomen hadde : hy hadde oock een brief aen de Swarten ggelaten / vooz de vzienden die na maels dese Eplanden souden aendoen/ hoe dat sy in vrientschap met haer ghehandelt hadden / en met goet contentement gheschepden waren.

Den 24 hebben wy de Swissen opgebroken/ ende tegen den avont alle het goet van landt ghebracht.

Beschrij-
ving van 't
Epland S.
Vincent.

Den 25 's mozghens is de Vlote upt de Bay van S. Vincent t'sepl ghegaen. De Eplanden van S. Vincent ende van S. Antonio zijn de 2 Westelijckste vande Soute Eplanden/ gelegen tusschen de 16 en een half / ende de 18 graden Noorder-brede/ ende legghen ontrent 2 mijlen vanden anderen. De Bape aen S. Vincent/ daer men het setret op 18/ 20 ende 25 vademen zand-grondt/ leyd op de

hooght

hooghte van 16 graden ende 56 minuten/ende is een groote schoone
 ende heerlijcke Baey / daer het vooz de schepen seer ghemackelijck
 om te leggen is. Sanct Vincent is een doz / klippigh ende bar Eyn-
 landt / daer weynigh versch water vooz de Schepen te bekomen is /
 dan men heeft een kleyn Spruytken aen de Z. Z. W. zijde van de
 Baey / daer haer 2 / ofte ten hooghsten 3 schepen van water souden
 kunnen versozgen / ende om dat dit de gantsche Vlote niet en konde
 helpen / waren wy genootsaeckt putten te graben / daer wy wel wa-
 ter bequamen / maer brack-achtig / ende niet heel goet om dzincken /
 want wy achten dat hier dooz naemaels de roode loop ghecauseert
 werdt. Op dit Eplandt zijn menighste van vette bocken / die beter
 van smaec zijn als op eenige andere plaetsen / dan zijn om de scherp-
 te van het landt / ende de moepelijcke wegh / qualijck om te vangen /
 vooz al-eer de wegen bekennt zijn / ende men de practijck heeft / als dan
 men met troupen van 25 ende 30 mannen te gelijk upt gaende / ge-
 noegh bekomen kan. Schild-padden van 2 a 3 voet groot zijn hier
 veel / als het in de tijdt is / dat sy by nachte upt der zee aen landt ko-
 men / om haer Eperen in het zandt te begraven / die vande Sonne
 uptgebroept worden / het welck geschiet vande maendt Augusto tot
 in Februarij / als dan sy voozt in zee blyven. 't En is gheen quaedt
 eten / en in de smaeck meer visch als vleesch gelijk. De Wijskens
 van de Schild-padden hebben Eperen / die mede niet quaedt van
 smaeck zijn. Voozt isser veel groote ende schoone visch / die men met
 hoecken aen de klippen vanght / ende dat soo overbloedigh / dat ons
 geheel scheeps-volck daer aen genoegh hadde. Dit Eplandt is on-
 bewoont / dan eens 's jaers komt hier eenigh volck van S. Lucia /
 die de Schild-padden vangen / om traen daer af te branden / ende de
 bocken slachten / daer van sy de vellen in Portugael senden / ende het
 vleesch na S. Iago brengen / tot provisie vande schepen ende Car-
 veelen / die na Brasil willen. Van vruchten zijnder geen / dan eenige
 wilde Vijgh-boomen / die hier en daer te landtwaert in staen / ende
 veel Colocynthis Spibestris / anders is het gantsch dooze / principa-
 lijck als het buyten den regen-tijt is / ghelijck doen wy hier waren.
 De regen-tijt is van Augusto tot Februarium / maer is geen vaste
 reghel.

Het Eplandt S. Antonio is bewoont van Swarten / die met

1623.

12

Iunius.

Beschrijving van't
Eylant S.
Antonio.

vrouwen ende kinderen ontrent 500 sterck zijn. Het heeft veel bocken daer sy van leven/ ghelijck de ander Eylanden/ ende daer valt oock eenige Cattoen. Aen de zee-kant is een Bogaert van Orangie-Appelen ende Limoenen/ daer men ontrent de 50000 soude kunnen krijgen/ als spruyp zijn. De Swarten zijn gheneycht om niet vziendtschap te handelen/ ende vooz klepne smuysterpe laten sy al de Appelen en Limoenen plocken. Verckens/ Schapen/ Hoenderen/ ende ander vee hebben wy hier niet vernomen. In Zee komende/ ontmoeten wy de windt heel Oostelijck/ so dat wy niet boven Z. ende Z. Z. O. konden seplen.

Den 26 met den daghe saghen wy dize seplen te loefwaert / die wy gaerne soudent versproken hebben/maer also de selve haer cours bleven houden/ hebben wy die verlaten.

Den 27 's avonts verbielen wy by Westen S. Jago / soo dat wy Alla de Majo niet konden besepelen. Wy wonden het weder t'Zee-waert / hopende met de een oft ander slachboegh boven S. Jago te geraken/ ende leyden het te middernacht over naer de wal toe. Dit gheschiede dooz faute van de Stier-lieden/ die op de middaghighooghte genomen hebbende aen de Heer Admirael verklaerden/ niet moghelijck te zijn om boven S. Jago te seplen/waer op wy dragende gehouden hadden/ anders soudent wy Alla de Majo een sloefs besepelt hebben.

Den 28 smorgens zijn wy dicht by't landt gedaeght/ maer behonden meer verloren/ als gewonnen te hebben: wy wonden weder t'zeewaert/ende op den middaghigh wederom na de wal toe/ daer wy op den avond by-quamen/maer konden niet boven seplen / alsoo eenige schepen te verre in de lye waren / waerom de Heer Admirael een schoot liet schieten / dat de loef waerste schepen soudent af komen.

Den 29 met den dage misten wy 3 schepen van de Vloot/ Delft Orangien/ ende den Arent/ waerom by den Raedt goed-gebonden werd/ datmen van daeghigh ende morgen alle devoiz soude doen/ om by Zuiden S. Jago/ Alla de Majo aen te doer/ende de 3 voozschepen aldaer te vinden/ende soo het selve dooz contrarie wint niet wesen wilde / datmen alsdan met de Vloete naer Sierra Leona soude

de

de loopen/om de schepen aldaer te verwachten. Wy hadden desen dagh veel stilten en variable wind.

1623.

Julius.

Den 30 ende 31 hebben naerstigheyd gedaen om Isla de Majo te beseplen/oft in't vaer-water vande andere schepen te komen.

Den 1 Augustus 's morgens bevonden wy de drie voorstz schepen dicht by ons/ die met een Z. O. ten Z. cours van Isla de Majo in ons vaer-water vervallen waren. De Vice-Admirael rapporteerde aen de Heer Admirael/ dat sy aen Isla de Majo geen schepen ghebonden hadden/ende dat sy daer ontrent 70 Tonnen zouts ingenomen hebbende/ om de groote barninghe uyt het zout-halen ghescheyden waren/ ende soo haer cours datelijck verbozert hadden.

Augustus

Den 2 een doorzgaende N. N. O. wind.

Den 3 's moorghens de wind als voren / op de namiddagh stiltende tegen de nacht een Z. Z. W. wind/de cours om de Oost.

Den 4 de hooghte 11 graden en een half/ de wind Z. W.

Den 5 heeft het den gantschen dagh continuelijck geregent: de wint was W: de cours om de Z.

Den 6 wint ende cours als voren. Wt de continuele regen ende het ongemack/dat ons volck hier leden/als oock door dien het water/dat wy aen 't Eylant S. Vincent in-genomen hadden/ brackachtigh bevonden worde/ soo is de roode-loop inde schepen ontsteken/ die in Sierra Leona seer toeghenomen heeft/ waer door veel volcks van 't leven berooft is. Van dese sieckte is van daegh overleden Cornelis Koot/Commiss op 't schip de Eendracht.

Roc-loop.

Den 7 kregen wy verandering van water/ ende wierpen gront op 15 bademen: wy liepen O ten Z. aen recht in de wal tot op 8 bademen/ daer wy het inde boornacht setten.

Den 8 's moorghens saghen wy 't land/ 't welck hem slecht ende laegh vertoonde/ daer uyt wy bevonden / dat wy noch een groot stuck by Noorden Sierra Leona waren/ en stelden daerom ons cours met een Z. windt O. Z. O. aen.

Den 9 de windt Z. Z. W. ende alsoo de stroom om de N. liep/ ende met labeeren weynigh boordeal te doen was/ hebben wy 't geset op 10 ofte 11 bademen.

1623.

Augustus

14

Journael vande Nassausche Vloot.

Komen in
Sierra
Leona.

Den 10's nachts de windt Westelijck loopende/zijn onder seyl gegaen/maer avanceerden weynigh / soo dat wy weder ten ancker quamen. Op de middagh de koelte uyt de Westelijcker handt wackerende/zijn wy weder onder seyl ghegaen/ ende liepen Z. aen dicht by de windt/ passerende over een Dzooghte van 4 ende 4 en een half vadem water/ t welck ontrent een half wyz gheduerde. Tegen den avondt passeerden wy noch een Dzooghte van 7 vadem water/ ende sagghen doen het hooghe landt van Sierra Leona Z. ten O. van ons/daer wy in de voornacht ten ancker quamen.

Den 11 zijn wy met de Vloot op de Reede van Sierra Leona ten ancker ghekomen. De Vice-Admirael is met eenighe Boots datelijck na landt ghevaren / om na een plaetse te sien daermen het Jacht de Winthondt/ t welck seer leck was soude moghen setten/ om te verdubbelen/ende na de water-plaetse vernemen: weder komende / bracht eenighe Swarten mede/ die begheerden te sien wat schepen wy waren / daer vooz eenighe van ons volck aen landt in Ostagie waren ghebleven.

Den 12 is het Jacht de Winthondt aen strandt gheset/ om het welcke spoedelijck te verdubbelen/ieder schip twee Timmer-lieden ghesonden heeft. Gock zijn de Cuppers aen landt ghesonden/om na hoepen uyt te sien/die wy groot ghebreck hadden.

Den 13 wilden de swarten niet consenteren/ dat onse boots aen land souden komen/vooz sy gecontenteert waren/ waerom de Heer Admirael eenighe swarten/ die aen boord quamen/ wel getracteert heeft/ ende een vereeringe van 2 staven Plers/ eenigh Linnen/ende andere snuyfsterpe vooz des Coninghs broeder / ende de Capiteyn van 't Doorp aen land ghesonden heeft. Hier mede waren de swarten te vreden/dat wy soo veel hout/Limoenen/ende water van land souden halen als wy begeerden.

Den 14 is des Coninghs broeder ende de Capiteyn van 't doorp den Heer Admirael / nae dat sy hem te voren van haer komste veradverteert hadden / aen boord komen besoecken. Sy ver-eerden aen den Heer Admirael een Olyphants-tant met eenige Hoenderen/ waer vooz sy wel getracteert zijn / ende met eenige kleynigheden beschoncken. Des Coninghs broeder was ghekleedt met een Legatuyz pack/op sijn Hollandts ghemaect/met blaewwe kous-

sen/

ten/ende roode mynlen. De Capiteyn hadde sijn gewoonlijck ha-
bijt aen/ende schren seer op sijn reputatie te staen.

Den 15 hebben onse Boots/ by Costen de Heede/ in een Sibier-
ken/ meer als 120000 Limoenen gehaelt. Van daegh is 't geschiet
dat eenighe Maets van 't Schip de Cendracht seker Noten heb-
ben vinden legghen/ van ghedaente als Noten-Muscaten / maer
wat puttiger/waer van sy de keerne ghegeten hebben : aen boozdt
komende / werdt een van haer subytelijck uyt het leven gheruckt/
die van 't feyn blaen uytgeslagen is/waer dooz de andere bequa-
me remedye tegen 't feyn inghenomen hebbende / 't perijckel ont-
gaen zijn. De Heer Admirael heeft het volck laten waerschou-
wen/ende de selve Noten dooz de Plote vertoonen.

Den 16 is in den Haedt goet-ghevonden/datmen van hier t'seyl
gaende/in passant/het Eylandt Annabon soude aendoen/also wy
niet water genoegh konden in-nemen / om sonder eenighe water-
plaetse aen te doen/in de Zuyt-zee te gheraken.

Den 17 bevondmen dat het water niet het laetste quartier soo
veel niet viel/dat men aen de kiel van 't Jacht konde komen om te
verdubbelen / oock soo wies het water soo veel niet / datmen het
Jacht blot konde kriighen / waer dooz de Timmer-lieden verhin-
dert zijn/ende 't werck heeft moeten blijven staen.

Den 18/19/20 ende 21 is alle naerstigheyt gedaen om 't Jacht
blot te brengen/maer hebben niet ge-effectueert.

Den 22 is het Jacht met Cabels vande gront gewonden / ende
datelijck naer 't schip de Gysfoen toegebracht/ om overghehaelt te
worden.

Den 23 konde men het Jacht om de leckheydt qualijck boven
houden / ende soo is niet het selve te stoppen / den gantschen dagh
verloopen.

Den 24 is tot Commiss op 't schip de Cendracht gestelt Pieter
Claesz Slacht/Commiss op 't schip de Hope/ in wiens plaetse ge-
stelt is Nicolaes van Waerchuylen/Assistent.

Den 25 hadde 't schip Mauritius by na verongeluckt geweest/
dooz dien de spy-gaten in het krenghen van 't selve schip waren ver-
geten te stoppen/waer dooz het water so sterck ingelopen was/dat sy
al 7 of 8 voeten water in 't schip hadde/aleer sy sulcx gewaer werde.

1623.

Augustus

Den 26 is men doende gheweest met het Jacht te verdubbelen.

Den 27 hebben wy 't Jacht weder moeten opheven/dooz dien de mast begost te barsten/ anders souden wy desen dagh gantsch klaer gheraecte hebben.

Den 28 is Jacob Adriaensz van Dypn/ Capiteyn ende Schipper op 't Schip Mauritio/ overleden.

Den 29 is de selve Capiteyn/ geaccompagneert met alle de Officieren van de Blote/ ende een Compagnie soldaten/ aen lant eerlijck begraven. 't Avonts is op 't schip Amsterdam overleden Joannes Aleman/ Secretaris.

Den 30 is Pieter van Weelp/ Secretaris ende Commijs op 't schip Amsterdam/ overleden.

Den 31 is de boorsz van Weelp/ gheaccompagneert van de Heer Admirael ende alle de Officieren/ ende een Compagnie Soldaten/ dicht aen de water-plaetse begraven.

Septem-
ber.

Den 1 September is tot Capiteyn ende Schipper op 't Schip Mauritio/ in plaetse van Jacob Adriaensz/ die overledē was/ gestelt Pieter Harmensz Slobb/ Schipper op 't schip de Hoop: in wiens plaetse tot schipper op de Hoop is geordineert Salomon Willemsz/ schipper op 't Jacht de Hasewint/ ende in plaetse van dien tot schipper op 't Jacht de Hase-windt Ewout Ewoutsz/ Opper-stierman op 't schip Mauritio. Oock wert besloten dat de 3 ghebannen personen van 't schip Over-Iffel/ gemerckt sy haer seer wel dzoegen/ voortaen op gagie souden ghestelt worden.

Den 2 heeft men om het onghestuytmigh weder ende geweldigen regen/ niet sonder s konnen verrichten.

Den 3 is men besigh gheweest alles klaer te maken / om op morgen t' seyl te gaen.

Scheiden
van Sierra
Leona.Beschry-
vingh van
Sierra
Leona.

Den 4 zijn wy met een Zuidelijcke windt van Sierra Leona in zee ghelopen. Sierra Leona is een gheberght op het vaste landt/ op de Zuyt-zijde vande mondt van een Rivier/ die op de West-zijde van Africa in zee valt. De Keede/ daermen gewoon is te ankeren/ leydt op de Noorder-brede van 8 graden ende 20 minuten. Sierra Leona is seer hoogh/ twee ende drie-dobbel landt/ dicht met boomen beset/ ende licht om te bekenen vooz die vande Noord komen/ ont dat men daer ontrent gheen soo hoogh landt op de Cust ontmoetet/ vooz

door al eer men by Sierra Leona komt. Het heeft een ongeloof-
 lijcke menigte van Limas boomen ('t welck een specie van Limoe-
 nen is/ van smaeck ende coleur als de ghemeene spaensche Limoe-
 nen/maer wat kleender) in 't wilt wassende/daer van men/als men
 met de Swarten veraccoordeert is / soo veel mach halen als men be-
 geert. Wy waren hier in de tijt dat de Limas seer schoon stonden/
 ende wy haeldender meer door onse Schepen als wel nut was/ om
 dat door het onmatigh eten van de selve/ende het vuple onghesonde
 weder/ de roode-loop/ die al van te vozen in onse schepen was / ter-
 wijl wy hier lagen / seer toeghenomen heeft/ soo dat wy van den 11
 Augusti tot den 4 September 42 Mannen upt de Plote verlozen.
 Palmijt-boomen zijnder veel/ dock eenige/ doch wepnighe Ananas-
 sen. Wy hebben ons alhier wel voorzien van brant-hout ende van
 balcken/ die om de goede ghelegghentheydt seer wel te bekomen zijn/
 dock van hoepen/ daer mede wy onse vaten ver stelt hebben. Door de
 reede vindmen een afwateringe van seer goed water/ het welck seer
 licht om halen valt / alwaer men de naem van Francors Draeck
 ende andere Engelschen/ die voortijds dese Keede besocht hebben/ op
 de klippen vint ghehouwen staen. Ontrent een mijl vande mondt
 deelt haer de reder in twee armen/ die haer wijd te lande- waert op-
 strecken / waer in haer allengskens veel aderen vergaderen. De
 ouers vande voorszende armen zijn aen alle kanten / tot diep inde
 Riviere/ met boomen beset/ soo datmen schier nergens te lande kan
 komen

Aen de Noort-zijde vande Rivier zijn wy mede gheweest/ daer
 wy geen verberschingh bekomen hebben/ en alsoo de Swarten van
 dese Noort-zijde daeghlijcx met de Portugesen frequenteren / en men
 perijckel loopt van door de selve overvallen te worden/ so is gantsch
 ongeraden datmen / om verberschingh te hebben/ sich daer nae toe
 begheve.

Den 5 de windt noch al Zuidelijck : op den abont de hooghte 8
 graden ende 50 minuten/ soo dat wy gisten een halve graed door de
 stroom verlozen te hebben.

Den 6 de wind Westelijck/ de cours om de Zuid.

Den 7 verspraken wy 't Nach de Wint-hondt/ daer upt wy ver-
 stonden/ dat het meer als twee dupsent steeck waters in een quartier

1623. most pompen / en hadde daer-en-boven vrees dat het sijn Gallioen
Septemb. verliezen soude : de windt Westelijck.

Den 8 ende 9 de windt Zuydelijck / de cours om de Oost.

Den 10 hadden wy Cabo de Monte Nooyd-Oost van ons. Ontrent dese tijdt is de Admirael in een sware sieckte gevallen / die hoe langhs hoe meer toe-ghehouden heeft.

Den 11 / 12 / 13 / 14 / 15 / 16 / 17 / 18 tot den 28 de windt al Zuydelick / de cours om de Oost / somwijlen om de West. Hoe wel het gheduerig loopen van de stroom om de Oost in de bocht van Guinea voorontwijffelijck ghehouden wordt / soo hebben wy evenwel sulcx niet bevonden / want onse bestecken met de Caerte meest accordeerden.

Sien't ey-
landt S.
Thome.

Den 29's moorghens saghen wy 't Eplandt S. Thome voor wyt legghen / daer wy niet boven konden seplen / soo dat wy draghende hielden om by Oosten S. Thome om te loopen. Hier bevonden wy hoe veel de geheele Vlote door 't Schip den Arent in haer reyse verkozt was / na het welck / in de lye zijnde / wy alle dagen een groot stuck hadden moeten af-comen / anders souden wy niet alleen boven 't Eplandt S. Thome ghelopen / maer bynten twijffel Annabon van by Westen aen-ghesept hebben / 't welck ons wel een maendt tijds in de reyse soude gheprositeert hebben. De Oost-hoeck van S. Thome gepasseert zijnde / sagen wy eenige schepen op de Keede / die ons dochte dat bynten schoot van 't Casteel laghen / waerom de Heer Admirael met de twee veroverde Prijsen daer op een aenslagh dacht te maecken / om die onversiens te bemachtighen / maer soo de windt onder tusschen gingh leggen / ende calm-stil werdt / is den aenslagh achter ghebleven. Wy dreven den gantschen naer-middagh in stilte. De Vice-Admirael geraeckte op vijf vademen daer by het sette.

Den 30's mozgens was de Vlote onder de wal by den anderen / ende stelden doen ons cours met een Z. W. wint nae Cabo Lopes Gonfalvo.

October.

Den 1 October met den daghe sagen wy Cabo Lopes / 't welck wy niet besepelen konden / maer vervielen wat Nooydelijcker / so dat wy by na den gantschen dagh niet laveeren over-brachten / aler wy ten ancker quamen / maer de Schepen Orangien ende den Arent / die te verre in de lye waren / konden de Keede desen dagh niet bekomen.

men. Des Admirael's Chaloupe is/ soo haest wy geset waren/ na land geroept/ om na 't versch water te vernemen/ die weder-komende/ een galen-baetken water aen boort bracht/ welck water gantsch troubel ende onbruyckelijck was. De Heer Admirael/ die alhier expres ghekomen was/ om de Blote van water te versorgen/ wetende dat de Guineesch-vaerders alhier haer Water ordinaris innemen/ heeft den Raedt vergadert/ alwaer eenighe ghecommitteert zijn om het water te besichtigen/ die weder komende/ rappozteerden/ dat het Water 'twelck de Guineesch-vaerders aen Cabo Lopes innemen/ nu ter tijdt was wepnigh/ vuyt/ stinckende/ ende onbequaem om te gebuycken/ waeromme besloten datmen noch den aenstaende nacht met de Blote soude vertrecken/ om te sien oft wy Annabon mochten beseylen. Wy verstonden van de Swarten dat de Peerl van Coppenhaven / daer op Koeland Crappee commandeerde / den 20 Augusti alhier ghearriveert / ende den 6 September vertrocken was/ ende dat den Gouden Leeu upt Andien aldaer ghekomen was primo Julij/ ende vertrocken den 6 des selvigen Maents. 's Nachts zijn wy met een Zuyde windt in Zee gesteken.

Den 3 hadden wy de slaggh-boegh teghen / soo dat wy meer als een mijle by Noorden Cabo Lopes verbielen.

Den 4 hadden wy de slaggh-boeg mede/ maer de stroom sette ons om de Noort / soodatt wy de Caep niet beseylen konden. Wy hielden ober ende weder tot naer de middagh/ doen wy een groote slag-boegh kregen/ daer mede wy W. ten N. aen recht nae de Caep liepen. Op den avondt is 't schip Amsterdam ontrent d'p-vierendeel van een mijl W. ten Z. van de Caep wesende/ op een drooghte vervallen/ veranderende subtyelijck van 25 a 3 bademen sant-grondt. Wy wierpen het strackx ober staegh/ om van de gront te gheraken/ 't welck niet en geluckte / ende soo het Schip de Gendracht mede op de selve drooghte vast sat / heeft de Heer Admirael een schoot laten schieten/ om de andere Schepen te waerschoutwen/ die terstont met haer Boots ende Chaloupen met anckers ende touwen het Schip Amsterdam te hulpe ghekomen zijn / ende met groote moeyten om des strooms wil een Ancker achter upt brachten / waer mede het Schip/ het geschut verset zijnde/ vande gront ghewonden is/ ende blot ghebracht. Terwijl men noch doende was om het Schip in

1623.
October.

meerder diepte te brengen/ soo is de Cabel/daer aen het Schip ge-
anckert lagh/ dooz misverstant los ghemaect daer dooz het schip
op een nieu weder teghen de gront gedreven is/ en dat met meerder
perijckel als van te voren/maer dooz naerstigheyt vande Capiteyn
is het haest geremedieert/ende het schip van de grondt ghewonden.
't schip de Eendracht hadde een Worp-anker uytghebracht daer
mede het lichtelyck vande grondt raecte/ soo dat wy geen moeyte
daer mede hadden / maer de meeste schade die wy leden / was in de
persoon van de Heer Admirael / die nieuylck van sijn sieckte opge-
staen zijnde/dooz grooten pber hem in dit accident boven op 't schip
vertoonde/ alwaer de lucht hem soo bevanghen heeft/dat hy na die
tydt alle sijn kracht allengskens begoste te verliezen.

Den 5 hebben wy dooz contrarie windt gantsch niet konnen
avanceren. De schepen Hollandia ende de David hebben yeder
een ancker verlozen.

Den 6 deden wy ons best om de Caep van Lopes te beleylen/
om dieswille de Heer Admirael verstaen hadde/dat aldaer/ behalve
het water/dat onbruyckelijck bevonden was/ men ghelegentheydt
hadde om Putten te graben/ daer in men goet Water bekomen
konde.

Den 7 is de Blote ten tweede-male aen Cabo Lopes ten anc-
ker ghekomen/ maer de Vice-Admirael/ Orangien/ende 't Jacht
konden de reede noch niet beleylen. De Capiteyns die aen landt
ghelonden waren/om putten te doen graben/rapporzeerden aen de
Heer Admirael/ dat het water/ 't welck den 2 deses onbruyckelijck
bevonden wert / soo ghewassen was/datmen bequaemheyt hadde
om onse gheheele Blote van water te voorzien/ sonder datmen put-
ten behoefde te graben.

Den 8 is de Vice-Admirael met het Jacht op de reede gecomen.

Den 9 is het schip Orangien niet wiid van de Blote geanckert/
de Heer Admirael gaf ordze dat de Boots nae 't Schip Orangien
souden varen/om sijn lege varen in te nemen/ die sy met water we-
derom souden aen boort brengen/ om dat na het selve schip gheen
wachten soude wesen. Doek werdt den staedt vergadert / alwaer
besloten werdt / datmen dry en een half pondt broodt tot rantsoen
aen yeder man ter weke soude wydeylen.

Noch

Noch wert gheresolueert/ghesien zijnde de indictien tegens **Mr. 1623.**
Jacob Degeer/ Opper-Barbier op 't Schip **Mauritio/** van ver- October.
 chende personen door sijn medicamenten van cant gheholpen te
 hebben/ datmen de selve **Mr. Jacob** tot scherper examinatie soude
 stellen.

Den 10 was de windt soo scherp/ dat niet gheraden was met de
 schepen onder seyl te gaen.

Den 11 is met advijs vande **Opper-Stierlieden** by den Raedt
 goet gebonden/ dat het schip de **Hope** ende de **Wint-hondt** beproe-
 ven souden / oft sy met laveeren/ende behulp van 't ghetyp de **Caep**
 mochten passeeren: want alsoo de scheurbuyck in onse schepen be-
 goft toe te nemen/waer door ons volck hooghnoodigh met **Oran-**
gie-appelen/ ende ander verberschinge diende gesterckt te wesen/al-
 eer men met de **Blote** naer de strate van **Le Maire** konde ober-ste-
 ken/ soo wenden wy alle middelen booz om boven de **Caep de Lo-**
pes te gheraecken/ende het **Eylant Annabon** te beseylen. Op den
 avondt heeft het schip de **Hope** een schoot gheschoten/tot een teken
 dat het de **Caep** gepasseert was. Wy souden oock een **Chaloupe**
 buyten de hoeck/die op het ghetyp acht gaf.

Den 12 met den daghe is de **Blote** met een **Z.** windt onder seyl
 ghegaen: de **Chaloupe** die op het ghetyp acht ghegeven hadde/ rap-
 porteerde aen de **Heer Admirael** dat sy geen kenteringh van **Stroom**
 vernomen hadde/maer dat de **Stroom** gestadigh om de **Noord** liep. Stroom
gedurigh
om noord
 Teghen de middagh liep de windt **Z. W.** ten **Z.** daer mede wy 't
 overleypden/ende kregghen op den avondt de **Caep N. O.** van ons.
 De **Vice-Admirael** ende **Schout** by nacht als **Ghecommitteerde/**
 van wegen de **Heer Admirael/** tot de examinatie van **Mr. Jacob/**
Barbier op 't schip **Mauritio/** hebben met vriendlijcke ende schoone
 woorden den selven tot vrywillige behydenisse gesocht te induceren/
 maer soo hy alles obstinatelijck ontkende/ zijn sy tot de torture ge-
 komen/ ende hebbē hem ses vande swaerste kamers aen sijn naeck-
 te lijf doen hangen/daer van hy so weynigh werck maecte/dat hy
 de **Heeren** stoutelijck aensende / dat sy met hem souden handelen so
 als sy 't verstonden. Hier door dachten de **Heeren** datter eenighe
Tuyvelsche konsten onder moesten schuylen/ ende belasten hem
 naect te ontkleeden/ ende vonden aldoen op sijn bozt in een sac-
 ken

1623.

October.

ken hangen een Slangen-bel/met een Slangen-tongh. De Heeren hebben hem naerstigh doen bewaren/ende desen dagh de saecke daer by laten berusten.

Den 13's morgens laghen alle de schepen vande Plote ontrent anderhalf miyl by S. Cabo Lopes gheanckert/uytghesondert het schip Amsterdam/dat by avonture in een dwers-stroom gheraecht was/so dat het de plaetse/daer de andere schepen gheset hadden/niet heeft konnen beseylen. De Vice-Admirael siende dat het schip Amsterdam door de stilte hoe langhs hoe meer verloor/ende dat het binnen korten tijd uyt het gesicht soude raken/heeft sijn ancker gewonden / ende is voor de wind met de andere schepen nae de Heer Admirael toe-gelooopen/ so dat wy ten derde male op de Reede vande Capo Lopes ten ancker gekomen sijn.

Den 14 hebben wy door contrarie wind niet konnen onder seyl gaen.

Den 15 is in den Raed goet gebonden/ dat men soude onder seyl gaen soo haest de wind dienen wilde/ om West/ ofte Zuydelijcker als West aen te gaen.

Den 16 was de windt Z. W. daerom wy bleven legghen. De Vice-Admirael ende Schout by nacht sijn desen dagh weder besigh geweest/ om de examinatie met Mr. Jacob barbier op 't schip Mauritio te eyndigen: als dese boven op de Compange ghevangen sittende/by den Provoost ontsloten wert/die hem beneden soude brengen / is hy met beyde de armen gesloten van de Compange in zee ghespronghen/ van meeninge om hem selven te verdincken/ maer een Trompetter van 't selve schip is hem datelijck nae ghespronghen/ die terstont sijn best dede om de voorz Mr. Jacob met ghewelt boven water te houden/ dan ten soude niet gheholpen hebben/want Mr. Jacob niet doende als water in swelgen/socht den trompetter te belemmeren/ om met hem te gelijk te gronde te gaen/ ten waer noch een ander toegesprongen hadde/die doen beyde hem soo langhe boven water hielden/tot dat de chaloupe haer is komen halen: tot sijn selven ghekomen zijnde / heeft hy buyten pijn vrywillighlijck bekent / dat hy Mr. Jacob Degeer/gheboren te Leuven/van spaensche Ouders/ende Licentiaet in de Medecine/seven personen deser Plote niet wille ende voor-bedachte raed/door oorzake

fak

1623.

October.

like dat sy in haer sieckte hem wat te lastigh vielen/ende hy in kort-
 en tijd daer van begeerde ontslaghen te wesen/van 't leven berooft
 eeft/ende dat hy soo haest hy eenige treffelijcke cure soude betoont
 hebben/ aen de Heer Admirael de Tafel van de Caypt soude ver-
 richt hebben/ende soo verre het selve hem afgeslagen wierdt/ dat hy
 alle middel soude aengheleydt hebben/om de Heer Admirael/Vice-
 Admirael/ ende de andere voornaemste Officieren / die hem hier in
 vonden tegen geweest zyn/te vergeven. Hy verklaerde oock/dat hy
 al voor langhe van sin was geweest met de Duyvel in compact te
 treden/maer dat de Duyvel hem noyt heeft willen verschijnen/wat
 noeyte hy daer oock toe ghedaen heeft/ ende dat hy noch een-mael/
 gedurende sijn gebanckenisse/ ghepooght heeft hem selven het leven
 te benemen/ ende dat door een kussen op sijn mondt te legghen/om
 hem selven te smoozen/maer dat het hem misluckt was. Hy werde
 noch ghesuspecteert van andere sware feyten/maer de Heeren von-
 den goet om sijn groote swackheydt/ dat men het met dese sijn vry-
 willighe bekentenisse soude laten berusten.

Den 17 is by den Raet / die overmidts de sware sieckte van de
 Heer Admirael op 't schip Delf vergadert was / sententie ghepro-
 nonceert tegens Mr. Jacob Degeer.

Den 18 zyn wy met een Zuiden windt onder seyl ghegaen.
 Desen morggen is de voorsz. Mr. Jacob met een byle op 't schip
 Mauritius onthalt. 's Nachts hadden wy een doorgaende koel-
 e uyt den Zuiden.

Scheyde
 van Cabo
 Lopez.

Den 20 's morgens hadden wy 't Eylant S. Thome in't ge-
 sicht. Om datter om dese tijdt weynich apparentie was / om het
 Eylant Annabon te beseplen/ende groote vrese was/ dat de scheur-
 uyck/die in alle schepen ontsteken was / lichtelijck de over-handt
 soude nemen/ so werd by de Heer Admirael goed gebonden/ dat het
 Nachts / ende twee Chaloupen aen Isla de Rolles soude varen/een
 Eylandeken legghende aen de Z. W. hoeck van S. Thome/om
 nae een goede reede voor de schepen uyt te sien / en te vernemen/ of
 daer so-danige quantiteyt Orangie-Appelen te bekomen was/als
 wy tot ververschinge vande Blote van noode hadden.

Den 21 hadden wy de slaggh-boegen tegen / so datter met seplen
 niet geavanceert werd.

Den

1623.

24

October.

't Zacht
metz cha-
loupes
lopen aē
Illa de
Kolles.

Den 22 is de Vice-Admirael met het Zacht/ ende twee Chaloupen na Illa de Kolles gegaen/loopende tusschen Illa de Kolles ende S. Thoma door/ om nae een goede reede voor de schepen upt te sien. De schepen laghen ondertusschen op de lpe/ wachtende na het bestemde teken/ dat een van de Chaloupen met een vlagge soude afkomen/om haer op de Keede te lenden/ maer en vernamet niet voor op den avond/ doen men het Zacht ende de twee Chaloupen achter Illa de Kolles sagh uptkomen/ hebbende Illa de Kolles achter om gepasseert/ die de schepen doen inwachten.

Den 23 heeft de Heer Admirael upt de Vice-Admirael verstaen/ 'tgeen hem op gisteren wederbaren is/ dat sy aen Illa de Kolles geweest hadden/ maer seer weynich Appelen bevonden / door dien het te laet in 't jaer was/ dat sy onder Illa de Kolles 7/6/5/4 en een half vadem water bevonden hadden/ maer klippighe grond ende quaed om te ankeren/ waerom voor de Blote ongheraden dacht te wesen aldaer te setten/ door diender gantsch gheen verberschinghe te bekomen was. De Heer Admirael de sake verstaen hebbende (de wind contrarie zijnde om Annabon aen te doen) heeft de Predikant belast een predikatie voor 't volck te doen/ ende haer te vermanen/ om God den Heer de saecke te bevelen/ ende hem te bidden dat hy haer in ghesontheyt wilde bewaren / ende een goet succes op de voyagie verleen/ alsoo alle mogelijcke naerstigheyd om eenige verbersch-plaets aen te doen/ by de Overhepdt ghebruyckt was. Van daegh hebben wy ons kours om de West ghestelt/ om in de Zuid-Ooste winder te geraken.

Den 25 's nachts hebben wy wederom ghewent om niet op S. Thome te vervallen. 's Avonds lagh Illa de Kolles O. Z. O. van ons vier mylen.

Den 26 ende 27 deden wy ons de voy/ om de Zuidt te krijghen

Den 28 avanceerden wy al om de Zuidt/ also ons de slaggh-boegen vorderlijck waren.

Den 29 naer de middagh sagen wy 't Eplant Annabon W. ten Z. thien mijlen van ons. Het is grootelijck te verwonderen/ dat doen wy alle middelen aenwenden om Annabon te besopen / wy gantschelijck niet konden effectueren / ende dat wy/ doen alle hopen om het selve te krijghen/ verlooren was/ teghen wil ende danck in

gesicht

gesichte van 't selve Epland geraeckt zijn. waeromme by den Raet geresolveert werd/ datmen soude de kours na het selve eplant stellen om aldaer 3 of 4 daghen te blyven legghen/ om de Blote van water/ ende Orangie-Appelen te voorszien / alsoo men ooghen-schijnlijck merckte / dat Godt de Heere ons daer ter plaetse als metter handt wilde leyden / om de Blote van het aenstaende perijckel / het welck gaer dooz de scheur-burck over 't hooft hingh/ te bezynden / ende te verlossen.

Den 30's nachts zijn de meeste schepen op de Keede van Annapoon gearriveert.

Koninc
aen An-
nabon.

Den 31 met den daghe is Cornelis Jacobsz ende de Fiscael dooz last van de Heer Admirael aen land ghegaen/ die met een vree-baen ontfangen werden/ende accordeerden met de Gouverneur genaemt Antonio Nunes de Matos/ dat men met de inwoonders in vrientschap soude mogen handelen/ende so veel water/ende appelen halen als wy selver begeerden/ ende dat wy ooc soldaten tot onser defensie aen de water-plaetse mochten brengen/sonder dat sy eenige overlast ofte schade aen de inwoonders souden doen. Ondertusschen zijn alle de ander schepen op de Keede ghekomen/ ende heeft doe de Heer Admirael ('t rappoort van landt verstaen zijnde) gheordineert / dat de Schout by nacht met 100 Soldaten/ ende alle de Boodts aen de water-plaetse soude gaen/ om aldaer volkomen ordze te stellen/ dat de Boots het water sonder perijckel mochten in nemen. De Vice-Admirael was ondertusschen aen land by den Gouverneur gegaen/ doch sonder Soldaten/ om dat de Gouverneur sulcx in gheenderley wijze en wilde consenteren/ ende stelde aldaer ordze om met de inwoonders te handelen/ twelck desen dagh niet wel heeft konnen geschieden / om dat de inwoonders met haer vee Boschwaert in gheplucht waren. De Chaloupen quamen op den avondt wederom/ brengende water/ende menichte van Appelen.

Den 1 November zijn wy aen landt vooz zout ontrent 40 Derc- Novemb
kens/ende eenige Hoenderen geruplt.

Den 2 en 3 hebbē wy noch doende geweest om water en Appelen te halē/ en met de inwoonders te ruplen. De Vice-Admirael is van dage met meer andere Officierē aen land geweest/ vereerende aen de Gouverneur een present waerdig ontrent 300 gulden/waer mede de

1623.
Novemb.

Gouverneur seer qualijck ghecontenteert was / ende om dat ons volck de swarten aen de water-plaets eenige overlast gedaen hadden met de hoenderen / ende andersins te rooven / soo scheelde het seer weynigh / oft hy soude de Vice-Admirael ende de andere Officieren al t saem aen lant vast gehouden hebben / dan also sy op sijn woort haer vertrouut hadden / was hy te vreden dat sy souden vertrecken / haer waerschouwende dat sy booztaen haer vbandt soo lichtelijck niet souden vertrouwen / naer dien hy middel hadde haer in't gheberghite ghevancelijck te houden / alwaer 't dat de Blote noch eens soo veel macht hadde / en so zijn sy noch met vziendtschap vanden anderen ghescheyden. Het is groot wonder dat de Vice-Admirael en Cornelis Jacobsz met meer ander Officiere sich so slechtelijck aen lant begeven hebben / alwaer sy niet besonders te verrichten hadden / betrouwende op het woort van de Portugese Gouverneur / die nochtans om de insolentie van ons volck aen de water-plaets (die met oogluypkinge van onse Officiers aldaer getolereert werdt) oorsaeck ghenoech hadde om haer al t saem vast te houden / ende het playstier van aen landt te gaen / dier te verkopen : dat den Gouverneur is te pypsen / dat hy sijn woort ende belofte so trouwelijck ghehouden heeft. Aen dit Eylant zijn twee van ons volck overgelopen / de een was een Spangiaert / ende de ander een Griek / die beyde uyt Turckse zee-roovers inde Spaensche zee op onse schepen waren over-gekomen.

Gaen
t seyl van
Annabon

Den 4 zijn wy met een Z. ten W. wint van Annabon t seyl ge-
gaen. Annabon is een Eylant / leggende op de hooghte van 1 en
een derdendeel graed / by Z. den Equinoctiael / (te wetē het Noort-
eynde / alwaer de reede ende het doorp is) groot ontrent 6 mijlen in
ronde : het is heel hoogh landt / ende bewoont van swarten / die on-
trent 150 in 't ghetal zijn / behalven vrouwen ende kinderen / die he-
getal vande mannen verre excederen. De inwoonders zijn onde-
subiectie der Portugesen / ende hoe wel daer ordinaris niet meer als
2 oft 3 Portugesen op het Eylant zijn / diese gouverneren / soo hou-
den sy nochtans de selve in sulcke onderdanighepdt / dat het te ver-
wonderen is / ende so daer yemand is die misdoet / die wordt strack
naer het Eylant S. Thome versonden / 'twelck de meeste straff
is die sy de swarten aendoen / ende daer sy doock meest voor vreesen
He

1623.
Novemb.

Het Eylandt is seer overbloedigh ende vruchtbaer van Fruyten/
als Bananas/Ananassas/ Coquos/ Tamarindas/ Snycker-riet
ende Patatas/maer het principaelste/ende 't geene de Schepen/ daer
komende/meest van doen hebben om te verberschen/ zijn Orangie-
Appelen / die aldaer in soo grooter abundantie vallen/ dat wy in de
4 dagen tijds/ die wy hier lagen/over de 200000 Appelen aen boort
gekregen hebben/sonder die gene die aen landt van 't volck gegeten
ende vernielt zijn/ende noch waren/nae 't segghen vande Gouver-
neur/de meeste Appelen by verscheyden schepen gehaelt : de Appe-
len zijn goet van smaect / niet heel supz noch heel soet / ende zijn
groot/bol van sap/jae daer zijnder die dyp vierendeel pont weghen/
ende een mutsken sap in hebben : daer zijn oock soete Appelen/ van
niee soo veel/die van de inwoonders in waerden gehouden worden:
men vindse 't gheheele jaer dooz/ maer zijn in de eene tijdt bequamer
om te dueren als de ander/want sy te dese tijt volle rijp waren/ende
ons met groote hoopen af-bedozen. Limoenen vintmer oock/
maer weynich: daer is oock Wee/als Ossen/Koepen/Bocken/ende
menichte van Verckens/die de swarten booz zout aen ons verruyl-
den. Oock is aen de Z. O. zyde van het Eylandt een schoone
water-plaets/ daer het water in een valeye wylt het geberghte komit
loopen/ die niet veel appel-boomen ende fruyt-boomen verciert is:
alhier wort het water ghehaelt niet sonder groote moeyte / om te
barninghe / ende de swarten hebben oock een boortweeringhe van
steen op den ander gheleyd/ waer mede sy het landen ten deele kon-
nen beletten. De reede is aende Noort-Oost-zyde van 't Eyland/
alwaer men het sedt op 7/ 10/ 13/ 16/ etc. vademenschoone zandt-
gront/dicht onder 't land/recht over een Doorp/ daer die van 't land
een steene boort-weeringe hebben/ daer wylt sy eenighe defensie kon-
nen doen/ als men teghen haer danck wil landen/maer alster groot
gewelt komit/ verlaten sy haer huysen die van hout ende stroo-ghe-
maectt zijn/ende begeven hen in 't gheberghte/daer sy eenige tren-
cheen hebben : sy zijn wel voorszien van musquetten ende ander ge-
weer / ende daer zijnder oock eenige die daer wel mede kunnen om-
gaen : oock wasser Catoen op het Eylandt/het meeste datter valt/
'twelck de swarten plocken/ende schoon gemaeckt zijnde/nae Port-
ugal senden/ daer zijn oock eenige Chivet-katten/die in 't wild in t
geberghte

1623.
Novemb.

gheberghte loopen / waer van sy de Chivet vergaderen / dan heeft niet veel te beduyden. Het volck gaet heel armelijck ghekleedt / de vrouwen gaen niet het hooft / ende boven lijf gantsch naeckt / ende beneden de borsten tot op de knien hebben sy een doeck / die sy om haer lijf winden. Alle Neerlandische schepen / die dit Epland Annabon om te verwerschen aendoen / moeten seer voorzigtelijck met dit volck handelen / ende op sulcke conditie met haer tracteren / dat sy haer eygen volck in geen perijckel stellen / oft op der swarten beloften behoeven te vertrouwen: sy moeten oock op haer defensie zijn / oft het gheschiede dat de Swarten boven haere beloften niet atrenteerden: want verschepde schepen / om dat sy op der swarten beloften te seer staen bleven / groote ongelucken over-gekomen zijn.

Den 5/6/7 ende 8 was de wind Zuidelijc / de kours om de West.

Den 9 en 10 Oostelijc de wind / en seplden al om de West.

Den 11 ende 12 kregghen wy de generale Oostelijcke wint. Wy waren doen ontrent 90 mylen by Westen Annabon / op de hooghte van drie graden.

Den 20 's avonds is het schip Amsterdam een ongheluck over-gekomen: de jongers speelden en stommelden met den ander / ende zijn soo al stommelende teghen Scheeps-boort aenghelopen / ende drie te gelijk / de een den ander vast houdende / over-wichtig ghe-raeckt / ende buntten boort ghevallen. Wy setten de Chaloupe upt / die een van haer berghde: de ander twee zijn verdzoncken.

Den 22 vooz den daghe is de Barque 't Schip Mauritius recht vooz de boegh geraeckt / soo dat de boegh-spriet van Mauritio tusschen de Besaen-masten vande Barque inquamen. Mauritius raecte sijn gallioen schadeloos / ende sijn vooz-seplen werden ghescheurt / ende de Barque raecte een van sijn besaens-masten quijt / ende soo het dagh wert / hebben de Boorts ende Chaloupen van de Schepen haer van malkander geboucheert.

Den 25 op de middagh de hooghte 16 en een vierendeel graden / ende verlepden doen onse Compassen op thien graden Noort-oosteringhe.

Den 29 hadden de hooghte 19 en een half graet / ende lengte van de Eplanden van Marten Vaes. Den Raed by de Heer Admirael beroepen zijnde / werdt goet ghevonden datmen de kours tot aen de

Cropi-

Tropicum Capricorni W. Z. W. soude aenstellen. Wy bevonden desen avondt 13 graden Noort-oosteringe.

Novemb.

Den 2 December hadden de hooghte 20 en twee derdendeel graden. Om dat de bestecken der Stier-lieden ofte tusschen de Eplanden van Marten Vaes dooz/ ofte nae by liepen/ en wy met een W. Z. W. gangh de Eplanden niet in 't ghesicht kregen/ staet vast te presumeren dat wy met de Vloot by Westen de selve Eplanden gepasseert zijn.

Decemb.

Den 3 kregen wy een schip in 't gesicht/ dat wy lange te vergeefs na jaeghden.

Den 12/ 13/ 14/ 15/ 16 ende 17 hadden vele kilten op de hooghte van ontrent de 30 graden/ soo dat wy weynigh vertierden.

Den 18 op de hooghte van 31 en een half graden/ het landt ontrent 120 mijlen West van ons zijnde/ werdt besluten/ dat men Z. W. soude aengaen/ ende de compassen verlegghen op 18 graden Noort-oosteringhe. Van daegh/ in 't oversien van de bestecken der Stier-lieden/ bevondmen dat eenighe 60/ eenige 100/ 110/ 130/ 150/ 160 ende 180 mijlen het landt West van haer hadden: De oorsaeck van dese seer groote differentie is/ om dat wy sint ons vertreck van Annabon meest W. ten Z. W. Z. ende Z. W. ten Z. gheseylt hadden/ ende dat eenighe Stier-lieden haer cours vast stellende/ de selve tot haer bekomen hooghte verlenghen/ sonder regart te nemen op haer geseylde mijlen/ waer upt volget/ dat met so een flacuwe cours een klepne differentie van hoogte groot verschil van mijlen causeert/ maer die alsdan haer hooghte en gheseylde mijlen vast stellen/ zijn dese fauten niet onderwozpen. Op den avondt op de selve hooghte bevonden de Noort-oosteringe van 19 graden.

Den 19/ 20/ 21/ ende 22 was de windt upt de Noordelijcker handt.

Den 23 veranderde de windt/ ende kregghen harde koelte/ met donder ende blixem.

Den 24 dreeven wy in calmte.

Den 25 's nachts de windt upt den Noorden/ dan by draende om de west/ tot dat by W. Z. ende Z. Z. W. was. 's Avonts dreeven in calmte/ ende bevonden aen des Sons ondergangh 21 graden Noort-oosteringhe.

Journael vande Nassausche Vloot.

30

1623.
Decemb.

Den 26 's morgens de windt Noozdelijck / maer hy draepde om als op gisteren / soo dat wy in de windt kregen.

Den 27 was de windt wederom Noozdelijck / maer hy draepde om / als de voorszeden dagen.

Den 28 de wint Z. Z. W. ende Z. W. de cours om de Z.

Den 29 dzeven wy den gantschen dagh in calmte / ende hadden op de middagh de hooghte van 38 graden. In de vooz-nacht kregen de windt upt den Noozden / die teghen den dagh West liep met storm.

Den 30 's avonts liep de windt Zuden / waer mede wy 't wendden / maer soo wy geen vperen van de ander Schepen konden sien / meenden wy dat de ander schepen om de Oost bleven houden / ende het wenden niet ghesien hadden / daerom wy 't weder om de Oost ledden.

Den 31 misten wy 3 Schepen / Orangien / de Hope / ende de Gzif. 1624.
sioen / die wy achten om de West van ons te wesen.

Den 1 Ianuarius heeft de Heer Admirael aen peder back een
Ianuarius een kanne Spaensche Wijn tot een Nieuwe-Jaer laten geven.

Den 2 een storm upt den Z. W.

Den 3 de windt W. Z. W. ende kregghen op de middagh de hooghte 42 en een vierendeel graden.

Den 4 bevonden wy 22 graden Nooz-oosteringhe / ende hadden de windt upt den W. in de vooz-nacht een bliegende storm upt den N. en te middernacht upt den W. N. W.

Den 5 was de windt vooz de middagh N. W. ende na de middagh Z. W. de storm continuerende. Wy sagghen daeghlijcks veel quallen ende steen-kroos drijven / daer door wy vermoeden / als ooyt de menighte van 't Gheboghelte / dat wy niet wijdt van Land waren.

Den 6 's middaeghs bevonden de hooghte van 44 graden en 4 minuten / ende waren doen Oostelicker als de Caep S. Jorge 20 graden. Dese Caep leydt op de Custe van Brasil op de hooghte van ontrent 47 graden. Alhier sagen wy groote menighte van Meerwen / en veel steen-kroos drijven / waer upt wy concludeerden dat Terra Australis niet wijt van ons was / hoe wel wy het selve niet sien konden.

Den 7 ende 8 was de windt Zuydelijck/ de cours om de West. 1624.

Den 9 heeftmen om de koude aen yeder Man een pimpelken Brandewijn beginnen wyt te deelen/ende hadden op de middach de hooghte 44 en een derdedeel graden. Ianuarius

Den 10/11/12/13/14/15 ende 16 was de wint meest zuydelijck/ somwijlen wat van den Oosten/ somwijlen wat van den Westen.

Den 17 op de middagh de hooghte van 45 graden / de wint wyt de Noordelijcker handt.

Den 18 bevonden de afwijckinge 15 graden Noort-costeringe/ en wierpen grondt op 70 vademen/walige grondt met swart zant vermenght/sonder dat wy het landt sien konden: het luchtjen was wyt de Noordelijcker handt.

Den 19's avonts in de schemeringe saghen wy dat de zee haer tot verscheyde steden root verchoonde/als of sy met bloet gheverft waer.

Den 20 bevonden wy/dat wy de roodicheyt/die op gister avont in zee ghesien was / niet anders was als een oneynlicke menighthe kleyne roode kreeftkens/soo dat de zee door de veelheyt root scheen te wesen: de wint was N. O.

Den 21 een storm wyt den Z. W. de cours om de Oost/ ende tegen den nacht wyt den Z: Waer mede wy't overleyden.

Den 22 ende 23 was de windt Noordelijck.

Den 24 ende 25 variable wint.

Den 26 op de middagh de hoochte 51 graden ende 10 minuten. Tegen den avondt de wint seer sterck wyt den Z. W. met sulcken koude/dat een/die om sijn dieberpe vast sat / beyde sijn beenen verbroren.

Den 27 continueerde het tempeest tot op den avondt/ doen de windt bestont af te nemen.

Den 28 misten wy de Barque / die wy sint niet weder ghesien hebben: daer waren op 18 mannen/daer onder 3 Portugesen/ende was van victualie sober versien. 's Avonts kregen wy het koeltje wyt de Noordelijcker handt. Wy verstonden naemaels dat dese Barque/te vergeefs gesocht hebbende om weder by de Schepen te komen/zijn cours na Hollandt gestelt hadde: dan gebreck hebbende van water/was eerst nae Rio de Plata gheseylt/en de Rivier soo hoogh

1624.
Januarius

hooch op-ghehoopen / dat sy het versch water schepten / van daer waren sy met groote miserie tot onder Engelant geraeckt / alwaer sy van een Dym-kercker teghen strant aen ghejaeght werden / en zijn soo noch eyndlyck behouden over-gekomen.

Den 29 de hooghte 52 graden : na de middagh een lustige koelte wylt den Z. Z. O.

Den 30 hadden de hooghte 52 graden en een half / ende wierpen gront op 55 vademen : wy dzeven desen dagh meest in kalmte.

Den 31 hadden wy de windt wylt den O. N. O. die teghen de nacht wacker begoft op te koelen.

February.

Sie Terra del Fuego.

Den 1 february met den daghe saghen wy 't lant Z. Z. W. van ons legghen ontrent 5 mylen : het was de Caep de Pennas hem vertoonende met hooghe berghen boven met sneeu bedeckt : wy wierpen gront op 52 vademen / ende stelden ons cours met de N. O. windt / Z. O. ende Z. O. ten Z. aen. Om wylt onse sepelagie te willen besluyten oft de Straet van Le Maire ten aensien van het Eylant Annabon wel inde Caerte gelept is / dat is onmogelyck / om dat veel Stier-lieden sulcks voor een ghebruyck hebben / dat so wanneer sy met haer besteck aen lant komen / ende geen tekenen van lant sien / dat sy alsdan naeu de helft van haer geseplde mylen in de Caert voort stellen / ende ter contrarie haer geseplde mylen wel dobbel in de Caerte stellen / als sy verre van lant zijn / en het landt nae sy vermoeden : Want op de hooghte van 31 en een half graden verscheelden de bestecken der Stier-lieden seer veel / gelijk al doen gheannoteert hebbe / ende alhier quamien sy meest weder over een / hoe wel ondertusschen noch wel 400 mylen sonder landt te sien / gesepld waren. Van goede Stier-lieden betrouwt wy op haer konst en ervarentheydt / wetende dat de Caerte soo wel als haer besteck kan faute onderwoopen zijn.

Om dat onse instructie niet toe liet / dat wy Noordelicker als Rio de Plata de kust van Brasil souden aendoen / soo hebben wy de hooghte van Rio de Plata bekomen hebbende / alle vlijt aengewent om de kust van Brasil aen voort te kryghen / maer wy zijn door de Z. W. winden so verre om de Oost geraeckt / als verhaelt is. Daerom / die hier nae de Strate van Le Maire sal willen beseylen / die sal sijn best doen om hoe eerder / hoe liever de Cull van

Brasil

Brasil in 't gesicht te loopen/ ende langhs de selve sijn cours stellen/
daer hy bukten twijffel beter winden ontmoeten sal.

1624.

Februarij

Den 2 met den daghe verbielen wy vooz de mont van de Straet
Le Maire/die in een dijs lach/so dat wy geen doorgangh sien kon-
den/ofte vermoed souden hebben/maer de Stier-man van de Cen-
dracht/ Valentijn Jansz/ die Anno 1619 in Januario met de
Spaensche Caravellen alhier geweest was/ kende de Staet upt de
bergen/ die aen de West-zyde van de mondt legghen/ende hiel dra-
gende met het Schip de Cendracht/om de Straet in te seplen. De
mondt van de Straet is seer kennelijck/ dooz dien het Oost-landt
vande Straet/ Staten-land genaemt/ hoogh/heuveligh/ende hac-
keligh is/ende op het West-land/Mauritius-landt ghenoemt/ver-
toonen haer ettelijcke ronde heubelen/dicht aen de strand ghelegen.
Aen de ingangh van de Straet komende/sagen wy 2 schepen in de
Baep leggen/ (naemaels Verschooys Baep genoemt) die ter stont
sepl maecten om by ons te komen/ ende so de wind seer Oostelijck
liep/ ende de stroom ons gheweldigh inne-waert aen sette naer het
West-landt toe/ was de Heer Admirael seer twijffelachtigh/oft hy
met de Blote in Valentijns Baepe/in de Straete Le Maire/ soude
ten ancker komen/dooz dien het een lager wal was/ofte niet/maer
so wy na de Baepe (die/van by Noorden af te rekenen/tusschen de
tweede ende derde hoeck aen de West-zyde van de Straet leyd) toe-
hielden/ om de gelegentheyd te besichtigen/ ende wy een schip daer
in sagen geanckert leggen/ heeft de Heer Admirael na de Baepe la-
ten toe houden/ ende so wy nu al gereed waren om het ancker bu-
ten de Baepe te laten vallen/ sagen wy een Chaloupe upt de Baepe
nae ons toe komen roepen/ ons wenckende ende toe-roepende/ dat
wy daer niet souden setten/waerom wy strack wenden/seplende met
groot geluck boven de Zuid-punt vande Baep/ daer wy noch 15
bademen rutsighe gront wierpen. Van hier zijn wy midden in de
Straet gheloopt/ daer wy met den anderen wachten nae de twee
Schepen/ die wy bukten de Straet ghesien hadden/ die teghen de
middagh by ons quamen/ ende waren de schepen Orangien ende
de Hope/ soo datter niemant ghemist wert als de Griffioen/die in de
voorz Valentijns Baep gheset lagh/ende de Barque/ende om dat
wy dachten dat de Griffioen met dese windt niet konde onder sepl
gaen/

1624.

34

Februar.
Passeren
de Strate
Le Maire
r.

gaen/ hebben wy onse reyse verbozert / ende zijn de Straet gepas-
feert. Het was de voormiddagh soo d'rsigh ende mottigh/ dat wy/
in't midden van de Straet wesende / aen geen van beyde de zijden
het lant konden bekennen/daerom wy oock weynigh vande ghele-
gentheyt vande Straet weten te schryven. Op de middagh/ doen
de Zuid-hoeck van het Oost-lant van de Straet O. van ons was/
kregen wy de hooghte van 55 graden ende 20 minuten. De N. O.
wint continueerde tot middernacht / doen hy W. Z. W. liep. Vele
sullen grootelijcks verwondert zijn dat wy in onse seplage van Hol-
lant nae de Strate van Le Maire maenden van doen hebben ge-
hadt/ende daeromme achten soodanige vaert by na onbrypckelijck
te zijn/maer men sal recht contrarie bevinden (soo men alles wel in-
siet) dat dese vaert seer facil en licht is / als sy op bequame tijdt aen-
gevangen wordt. Want de Spaensche Caravellen die dese Straet
in't Jaer 1620 beseylden/ scheyden eerst van Lisboa inde maendt
van October/en niet tegenstaende haer lange verlet in Rio Janero
arriveerden aldaer in Februario: maer de oorzaeck dat wy so lange
en moepelijcke reyse hebben ghehadt / is gheweest dat wy te vzoeght
upt Hollandt gheseylt waren / en op een onbequame tijdt om den
Equinoctiael te passeren. Soo dat die gene die namaels daer moch-
ten na toe gaen/ moeten letten en acht geven / dat sy niet vooz't leste
van Octobze ofte Novembze de Linie passeren / ende soo sullen sy
met hulpe vande Noozdlijcke winden/die alsdan tusschen de Tropi-
cos regneren/een korte en spoedige reyse doen.

Den 3 was de windt N. W: op de middagh de hooghte 56 gra-
den: op de na-middagh calm-stil/als wanneer J. W. Verschooz/
Schout by nacht /den Heer Admirael gherappozteert heeft 't gheent
hem met de Schepen Orangien / de Hope ende Gzifoen/ sint den
laetsten December gherescontreert was: dat sy op de hooghte van
54 graden het landt aenghedaen hadden / ende den 30 Januarij de
Strate in-seylden/maer dat sy dooz de geweldige stroom / die haer
tegen quam/belet werden de Strate te passeeren/dat sy den volgen-
den nacht by gehouden/ende den lesten Januarij de Baepen aen de
West-zijde vande Strate besocht / maer gheen bequame Ancker-
gront gevonden hadden: dat sy daegs daer aen 't schip de Gzifoen
met de Chaloupe van 't schip Orangien naer Valentijns Baep ge-
sonden

sonden hadden/daer wy het op gisteren hadden sien gheset legghen/ om te vernemen oft de Blote daer oock geweest ware/ende de ander schepen daer van te verwittighen/ die mede in de selve Baep meenden te setten / by aldien daer goede ancker-gront was / ende dat sy ondertusschen met de twee Schepen/Orangien ende de Hope/buyten de Straet in Verschoors Baep waren ten ancker ghekomen/ daer sy eens met de Chaloup aen landt gheweest waren/ om te sien wat gelegentheit daer was. Sy warē in een rivierken/ 't welck sy ontrent de schepen saghen / ingheroent/daer sy een seer goede reede voor klepne Schepen vonden / die aldaer voor alle winden beschut konden leggen/maer groote schepen en souden haer om de ondiepte aldaer niet kunnen berghen. Sy hadden met de inwoonders ghandelt/ende eenige Kobbe-bellen geruyt/maer hadden gheen ververschinge of beesten kunnen bekomen. Alhier leggende/ vinghen sy met hoecken so veel Visch/van gedaente ende smaeck als Schelvis/ als sy selver begeerden. Maer alsoo sy inde selve Baep voor een Oostelijcke windt niet wel beschut lagen/ ende de Zee grof aen schoot/hadden sy haer ghespoet/ om van daer te gheraken/al eer sy ons in 't gesicht hadden ghekrege. Het was den gantschen nacht calm-stil.

Den 4 een mop koeltjen upt de Z. Z. O. ende Zuyt Oost.

Den 5 was de windt W. Z. W. met groote kaken/ haghel ende regen.

Den 6 met den dage sagen wy de Caep de Hoorn N. N. W. drie mijlen van ons/ende om dat wy een stijve W. Z. W. windt hadden/daer mede wy niet boven 't lant konden seplen/hebben wy 't om de Z. gewent.

Siet
Caep de
Hoorn.

Den 7 's morghens liep de wint N. N. W. ende na de middagh N. N. O. ende N. O. de koelte al even sterck continuerende. Op de na-middagh wierp het de Vice-Admirael op de Iy / ende hieuw sijn Gallioen af buyten de woelingh / gelijk 't Schip Amsterdam/ ende meer anderen al van te voren ghedaen hadden. In de nacht kregen wy soo subpten storm upt den Westen / dat eenige Schepen haer mars-sepls verlozen.

Den 8 hadden noch al harde storm upt den Westen : op de middagh de hooghte 57 en een derdendeel graden. Wy waren seer verwondert

1624.
Februar.

36

Journael vande Nassausche Vloot.

wondert over dese hooghte / overmits wy op gisteren meerder hooghte behoorden gehad te hebben / ende wy ondertusschen noch ontrent 12 mijlen om de Zundt gheseylt waren / waeromme presumerden dat alhier harde stroom moeste gaen / maer oft hy om de Oost ofte West gingh / konden wy niet weten.

Den 9 continueerde de storm uyt den **W. N. W.**

Den 10 op de middagh de hooghte 58 graden en een half / ende waren met den storm uyt den **W. N. W.** met schoover-seyl **Z.** ten **O.** gheseylt.

Den 11 de hooghte als op gister / en hadden een hert vaerweer uyt den **N. W.**

Den 12 hadden wy noch harde koelte uyt de Westelijcker hant. Op dese tijdt regneerde de honger seer in de Vloet / om dat het rantsoen van broodt en toe-spijse niet verhooght en wert / ende de koude die onghelick grooter was als vooz desen / was oorzaeck dat de Maets seer qualijck met haer toe-gheleude rantsoen haer konden behelpen / ende alsoo onse lange reyse die wy noch vooz handen hadden / ons rade tot menageren / soo konde men met strafheyt van Justitie de moerwilligheyt van eenige / die anderen haer broot en rantsoen ontstalen / te desen tijde naeuelijck in toom houden.

Den 13 was de windt meest **N. W.** wy kregen des nachts veel sneeu ende hagel-buynen.

Den 14 bevonden wy aen des Sons op-gang 25 graden Noort-oosteringhe / anderen hadden maer 23 ende eenige maer 21 graden / soo dat de af-wijckinge / hoe-wel de Compassen wat verscheelden / extraordinaer groot bleef / waer van wy ons niet ghenoech konden verwonderen. Wy kregen op de middagh de hooght 56 en een derdendeel graden. Maer de middagh dacht de Heer Admirael den Kaet te ontbieden om der Stier-lieden advijs over de Stroom te verstaen / maer soo haest de witte vlagge waende / sagen wy de Caep de Hoorn **W. N. W.** seven mijlen van ons / waer uyt volghde dat ons de stroom geweldigh om de Oost geset hadde / hoe-wel dit verbuynen onse gissinghe was / want wy vastelijck gheloofden dat de stroom volghens het schrijven van Le Maire om de West gingh / waerom de meeste bestecken der Stier-lieden verre by Westen de Caep Hoorn waren.

Maer

Maer de middagh is de Vice-admirael by de Heer Admirael gekomen/propounerende oft niet geraden was / nadien wy in 12 dagen tijts meer verachttert als geavanceert hadden/ dat men ontrent de Caep de Hoozn eenige Baeye ofte Doerde opsochte/daer de Bloete haer op een nieu van water mochten voorzorgen / waer op by de Heer Admirael/ende Vice-Admirael besloten wert/dat hy soo verre de wint teghen mozghen goet wert/ dat men het soude laten voortstaen/om dat in onbekende Baeyen met soo sware Schepen op te soecken vele swarigheyt ghelegen was/ doch by soo verre de windt teghen mozghen niet veranderde/ maer staen bleef/dat men aldan soude toe sien/ om inde eene / ofte andere Baey water ende Ballast te bekomen. Tegen den avont kregen wy de wint uyt den N. O. ende N. N. O. dan hy veranderde 's nachts/ ende liep N. W. ende N. N. W.

Den 15 smorgens met den dage hadden wy de Caep de Hoozn 2 mijlen W. N. W. van ons. Ons gesinne was/ dat wy met soo een doozgaende koelte de Caep te middernacht souden hebben gepasseert / maer de stroom liep soo sterck om de Oost/ dat wy hem eben doodt seyden/ en het middagh was/ al eer wy de Caep Noozden van ons kregghen. In 't voorby seylen sagghen wy tusschen de Caep de Hoozn en de naeste Caep by Westen een groot Inwijck/ die hem so wijd te landewaert op-streckte als men beoogen conde/ daer wy verhoopten datmen eenighe goede Baeyen soude vinden/ ende om dat na de middagh de wint W. liep/ daer mede wy om de Z. loopende/ voorzeker beneden de Caep souden dryuen / soo heeft de Heer Admirael het Nacht voor uyt ghesonden / ende is met sijn schip tusschen beyde de Capen in gelooopen/ hoopende datmen daer een goede reede soude vinden / om de schepen den aenstaende nacht te setten/ ende dan op morgen naer een bequame plaetse uyt te sien/ daer men de Schepen van water/ ballast ende brandt-hout mocht versorgen. Wy liepen tot op 52 bademen/daer ons docht dat wy eenige goede Doerden sagghen / maer alsoo het/ de nacht op handen zijnde/stille wert/ende wy gheen ghelegghentheyt sagen om de aenstaende nacht te setten/ hebben wy t'zeewaert gewent. In de vooznacht kregghen wy een Noozdelijcke windt / daer mede wy uyt de Baeye liepen/ ende ons cours langhs de wal stelden.

1624.

Februar.

Den 16 was de wint N. N. O. tot op de middagh / doen het stuwert/ende wy de hooghte kregghen 56 graden ende 10 minuten / de Caep de Hoozn O. van ons zijnde. Wy sagghen alsdoen twee Eylanden / die ontrent 14 of 15 mijlen by Westen C. de Hoozn leggen / in de Caerte niet bekent / en lieten een Chaloup aen de dregge legghen / om te vernemen hoe de stroom liep / die wy bevonden om de Noort-west te gaen. Sabonts liep de wint Zuyt-west.

Den 17's morgens was de wint w. N. w. ghelijck hem de waer-
streckte. Alsoo wy de voorleden nacht verre te rugh gedzeven wa-
ren/ende voorzeker was / by soo verre de wint continueerde / dat wy
beneden de Caep de Hoozn souden raken / vond de Heer Admirael
goet / dat wy ons cours na een groote Boerde souden stellen / nae-
maels Nassausche Boerd ghenaemt / ende verwachtten daeromme
het Vacht de Wint-hont / om het selve te laten voorzeylen / maer de
Vice-Admirael vreesende / dat niet het tardeeren van 't Vacht der
dagh soude eyndighen / ende de Blote beneden de gheseyde Boerde
dymen / heeft / als wesende de voorste / sijn cours recht de Boerd in
gheset / ende die ontrent twee mijlen ingeseyt zijnde / sijn ancker la-
ten vallen / ende de vlagghe laten waepen / tot een teken datter goed
ancker-gront was: De ander Schepen zijn tegen den abont mede
op de reede ghekomen / ende hebben yet gheset op 25 a 30 vademer
kalckachtige gront.

Comē in
Schapē-
hams-
Baey ten
ancker.

Den 18 zijn de Capiteyns door ordre van de Heer Admirael na
landt gheroeyt om na de ghelegentheyt van 't Lant te vernemen
sy vonden teghen ober de reede een bequame plaetse / alwaer niet
voor de barninge bezyd konde leggen / daer men het versch water
uyt het gebergte vlietende / met enuers in de boots conde toe-rey-
ken / ende daer ballast / ende byant-hout genoegh te bekomen was
Dit was in de derde Baey van de Zuydt te tellen / nae de naem
van de Vice-Admirael / Schapenham-Baey genoemt.

Den 19's morgens moey weder: op de middagh ontsack subp-
telijck soo groote storm uyt den W. Z. W. dat de schepen Zelf
Orangien / Mauritius ende de Cendracht door gingen / die ter ston-
ander Anckers uyt brachten / en haer stengen door schoten / ende se
bleven vast houden. De Boots ende Chaloupen die tusschen he-
lant ende de schepen waren / deden haer best om haer aen 't eene
oft

ofte ander schip te berghen / maer de Boot van 't Schip de Hope
werd omgeslagen / dan wert met het volck met groot geluck ghe-
salveert. Op den avont was het goet weder.

1624.

Februar.

Den 20 op de middagh begoft het weder te stormen wyt den
Westen / soo dat de Boots den gantschen na-middagh niet kon-
den verrichten.

Den 21 is de Vice-Admirael met het Jacht de Winthont on-
der seyl gegaen ende opwaert aen de Voerd in gebaren / om de ghe-
legentheydt te besichtighen / ende te vernemen / ofter eenighe verber-
schinge van beesten te bekomen ware.

Den 22 een Weste wint / en variabel weder / de een ure een storm /
ende d'ander uur schoon weder : des nae-middaeghs kregghen een
harde storm / soo dat een partije van ons volck aen landt moesten
staen blyben. Van daegh vertoonden haer de Wilden aen de wa-
ter-plaetse / die met ons volck in vrientschap verkeerden.

Den 23 's moorghens variabel weder / ende nae de middagh een
storm wyt den Westen / soo dat het Schip den Arent 19 mannen
aen landt heeft staen laten / die sijn Boot om het harde weer niet
dozst aen boort halen.

Den 24 doen de Boots aen landt quamen / bontmen van de 19
man van 't schip den Arent / niet meer als twee man levende / die
verhaelden / hoe dat de Wilden op gister avont de resterende 17
van haer volck met haer knodsen / singhers / ende piecken omghe-
bracht hadden / sonder dat de Wilden eenigh leet van ons volck aen
ghedaen wert / 't welck sy lichtelijck hadden konnen doen / om dat
het selve volck geen geweer by haer hadden. Men vout aen strant
niet meer als vijf dooden / waer onder de Opper-stierman / ende 2
jongers waren : de Opper-stierman was op een vzeemde wise ge-
martelt / ende de jongers waren in stucken van een ghescheurt / alle
de ander hadden sy met genomen / om te eten. De Heer Admirael
dese tijdingh verstaende / heeft ghecommandeert dat yeder boot / die
aen landt voer / 8 oft 10 soldaten tot bewaringe soude mede nemen /
om van de Wilden bevizdt te zijn / maer na die tijt hebben wy geen
Wilden ontrent de Reede meer gesien : 's Avonts een harde storm
wyt de westelijcker handt.

Den 25 vooz den dagh is de wint afgenomen / ende kregghen een
koelte

1624.

Februar.

koelte uyt den N. O. ende O. N. O. met welcke wint de Vice-Admirael met het Jacht de Wint-hont by de Plote ghekomen is/ rapporterende aen de Heer Admirael 't gheen haer op de reyse wederbaren was/ dat sy vooz eerst recht toe naer de plaetse gheloopen waren/ daer men van de Reede de roock konde sien opgaen/ op de plaets in de Caert Wint-honts Baey genoemt/ alwaer sy de naeste nacht hadden gheset ghelegghen/ ende dat sy 's morgens met een Chaloupe daer na toe roepende/ eenige Huttetekens bonden/ alwaer de Wilden by haer quamen: dat sy van daer met het Jacht om de Oost seplende/ een groot Canael ghepasseert/ en soo by Oosten de Caep de Hoorn vervallen waren: dat sy buyten het selve Canael achter een hocck/ ende binnen een Eylant/ Terhaltens Eylant genaemt/ ondertusschen hadden gheset ghelegghen/ tot dat sy met de Oostelike wint weder by de Plote geconen waren. Hy verklaerde/ dat Terra del fuego (gelijckerwijs als de Caerte sich vertoont) in veel eylanden verdeelt was / ende datmen / om inde Zuyt-zee te gheraken / Caep de Hoorn niet behoef te passeeren/ maer datmen het selve by Zuyden latende legghen / van de Oost de Nassausche Boerd in-loopende / by westen de Caep de Hoorn kan in Zee komen / ende alsoo sich over al veel bochten ende inhammen vertoonden/ die soo wijt te landwaert opstrecken als men beooghen kan/ dattet te presumeren is datter in dese Nassausche Boerde passagieren sijn/ waer doozmen 't scheep in de Magellaense Straet soude konnen geraken.

Terra del fuego is meest bergh-achtig/ dan heeft over al schoone valepen ende lustige beemden / die bebloeyt worden met schoone afwateringen/ uyt het geberghte spruytende/ ende verciert sijn met schoone kryniden. Het heeft tusschen de Eyclanden verscheyde goede Reeden/ daer men een Plote schepen met sekerheyt soude konnen berghen/ alwaer bequame water-plaetsen sijn/ daer men overbloey van hout om te branden/ ende steen tot ballast ghenoech bekomen kan.

't Geberghte/ 't welck uyt der zee schijnt doz ende bar te wesen/ is geheel met geboomte beset/ al te samen na het Oosten over-hellen de / om de geweldige westelijcke winden / die in dese contreye ordinaris dommeren. De aerde van het geberghte/ daer dit geboomte

op waft/ is beenachtigh bol/ ende niet boven twee ofte dzy boeten
diep/ twelckmen met een stock door de aerde/ tot op de steenachtige
klippen stekende/ lichtelick onderwindet.

De Vucht in dese contreye is seer windigh/ ende veel tempeest on-
derwozpen / ende dat om de groote exhalation / die uyt de wateren
rysen/ ende met groot geweld van de West om de Ost ghedreven
worden / ende om dat dese Westelicke winden ontrent Terra del
Fuego/ so dapper op-koelen/ als in eenigh oort vande werelt/ en de
soo subijt ende onverwacht / ghelijck wy in de Nassausche Voerd
daeghlijck zijn ghewaer geworden/ datmen naeu tijt heeft om een
seyl neer te strijcken/ ende soo geweldigh/ dat de schepen door 2 en 3
anckers / onder een opper-wal legghende / door-dreven / ende de
Boots aen't Schip vast zijnde/ omgeworpen worden; daeromme
moeten die gheene die om de West willen wesen/ Terra del Fuego
soo veel myden/ als eenighsins doenlijck is/ ende haer om de Zuid
begeven/ alwaer sy van de westelicke winden ontslagen zijnde/ een
Zuidelijcke windt (nae vermoeden uyt onse ondervingh) sullen
ontmoeten / die haer buyten twijffel ter begeerder plaetse sal bren-
ghen.

De inwoonders van Terra del Fuego zijn van natuere blanck/
als die van Europa/ ghelijck bleeck uyt een jongh kint/ twelck wy
ghesien hebben/ maer sy bestrijcken haer lichaem met rootsel/ ende
schilderen haer op menigerhande wyse: Eenige zijn root van aen-
sicht / van beenen/ armen/ handen/ ofte andere leden/ de rest van't
lichaem wit / plackerigh/ beschildert of bestreecken hebbende: daer
zijnder oock eenige die half root/ half wit zijn/ soo dat yeder op een
besondere wyse geberft is. Sy zijn kloeck van persoon/ ende van
leden wel gheproportioneert / van groote ende stature als die van
Europa. Sy dragen lanck ende dick swart hayz/ om te breeffellic-
ker te schynen/ ende hebben scherpe tanden/ als een mes. De mans
gaen heel naeckt sonder haer schamelheydt te bedecken/ maer de
vrouwen bedecken de selve met een stuccken leers / zijn op de selve
wyse gheschildert als de mans / ende verciere haer hals met een
snoerken van schelpkens of hoornkens. Eenighe/ doch weynige/
van de inwoonders hebben een Roubbe-vel om haer schouderen
hangen / twelck weynigh beschutsel tegens de koude by-brenghet/
die

1624.
Februar.

die hier extra-ordinaris groot is/soo dat het te verwonderen is/hoe sy des winters de koude kunnen wytstaen. Haer huttekens oft huyskens zijn van boomen te samen gheset/beneden ront/ende boven spits toe-loopende/ tentes-gewijse/ daer eenighe openheyt ghebleven is/ om de roock wil: sy zijn binnen 2 oft 3 voeten diep inde aerd wyt-geholt/ende buyten met aerde beset. In haer huttekens is niet te vinden als eenighe viese korfkens/ daer haer vis-tuygh in is/ 't welck bestaet in eenige lijnkens ende steene vis-hoeykens/ op onse wijze seer aerdigh ghemaect/ daer sy mosselen aen hanghen/waer mede sy soo veel vis vanghen als sy begeeren. Haer gheweere is verscheyden/eenige hebben pylen ende bogen/welcke pylen voozaen steene harpoenkens hebben/die konstigh ghemaect zijn. Sy hebben oock langhe spiesten / aen de punt met een scherp beenken voozien / 't welck tanden heeft om te beter in 't vleesch te hechten/ oock knodsen ende slingers / daer sy met groot ghewelt mede kunnen werpen/ende steene messen / die scherp snyden. Sy hebben altyd haer gheweere by haer/door oorsaek (nae soo veel wy wyt haer ghebaer konden verstaen) dat sy continuele kriigh voeren met een ander geslacht/eenige mylen om Oost aen de Goeree/ende ontrent Terhaltens-Eylant woonende/die wyt den swarten geberft/ ende geschildert zijn / eben ghelijck de inwoonders van Schapenhams Baey ende Winthonts Baey / wyt den rooden. Haer schuytkens ofte canoes zijn waerdigh om te sien/ ende konstigh ghemaect/op de navolghende wise: Sy nemen een gheheele bast van een van de dickste boomen/ die sy so weten te buyghen/sommighe riemen wytsnydende/ende dan die weder toe-naepende / dat het ten laetsten de forme kriight van een Beneets gondelken: dit weten sy seer aerdigh te doen/stellende de bast op houtkens / gelijk men de schepen op stapel in Hollant doet. Als nu de bast/de forme van een gondel hebbende/bestorven is/ so overlegghen sy de bodem van voozen tot tot achteren dwers over met houtkens om de vastigheyt/ die sy weder overleggen met basten van boomen/ ende soo hecht te samen binden. In dese schuytkens die 10/12/14/en 16 voet langh/ende ontrent 2 voet breet zijn/ kunnen 7 oft 8 mannen bequamelijck sitten/sonder dat sy vlcugels daer aen hebben/ende scheppen daer mede so sterk als men met een beroeyde chaloup soude kunnen roepen.

Wat

Wat aengaet den aerdt ende de natuere van dese inwoonders/ daer inne zijn sy meer de onredelijke beesten / als menschen gelijk/ want behalven dat sy menschen-bleesch raeu verblinden/ ende men niet een boucrken van religie ende politie in haer bemerckt heeft/ so zijn sy soo onbeschaemt ende beestachtigh / dat sy dick haer water een ander op 't lijf souden maecken/ ten waer men haer selver ontweeck.

Sy verstaen haer seer weynigh van het Europische gheweyn/ denckende niet datmen met een Kapiert/ veel min met een Musquet nemant schaden kan/maer vatten met haer handen soo licht nae de lemmer / als nae 't ghebest. Sy zijn al t' samen boos ende schelachtigh/ betoonende met den eersten den vzeemdelingen niet als alle vzienschap/ondertusschen nieuwers om denckende/ als om de selve op het onvoorzienste te overballen/ ende te massacrereren/ ghelijck het den 17 mannen van 't Schip den Arent wederbaren is / als boven verhaelt. Hierom sullen die gheene / die namaels de Nassausche Doerd souden mogen aendoen / (alwaer over vloet van schoon water/ ballast ende vbrandt-houdt te bekomen is/ maer Dee noch Visch heeftmen ontrent Schapenhams Baey niet konnen vernemen/ als alleen mosselen / die over al in menighite zijn/) naerstigh hebben te letten ende toe te sien/ dat sy dese Wilden/ wat ghebaer sy dock maken/ ende hoe geckelijck sy haer aenstellen / gantsch niet en vertrouwen/maer ghestadigh op haer geweer letten/ ende dat sy haer volck om beesten / ofte ander verberschinghe van de inwoonders te bekomen/ die wy weten dat aldaer te landewaert in zijn/ niet en pericliteren/ gelijk anders lichtelijck soude konnen geschieden.

De indicien waer dooz wy weten dat in Terra del Fuego beesten zijn / zijn dese : Men heeft op verschenden plaetsen den dreck/ ende het geweynde van beesten/ende pezericken van Stieren gesien. Doock is de Vice-Admiraal / onder Goeree met het Jacht ten ancker leggende/ van een Soldaet/ die sich wat wyder te landewaert in begheven hadde/ aengedient/ dat by hem in een groene beemde menighite van beesten gesien waren.

Op den avont ontstont soo vzeesselijcken stormt upt den Westen/ dat de schepen onder een opper-wal met 3 ende 4 anckers een groot stuck dooz-dreven / waer dooz verschende Schepen Anckers ende

1624.
Februar.

touwen verlozen/ ende de chaloupen ende Boots schadeloos raect-
ten / jaer het waeyde soo vreeselijck dat men op het schip naeu staen
konde. In dese storm is de boot van 't schip Orangien omgewor-
pen / daer acht man in verdroncken: ses werden noch van 't schip
Welf geberghet/ na dat sy wel anderhalf uur geswommen hadden.

Den 26 's morghens nam de storm noch meer toe/ soo dat alle de
schepen genoegh te doen hadden.

Den 27 heeft de Heer Admirael / om dat de schepen in de Baey
leggende/ daeghlijck in perijckel stonden/ van anckers ende touwen
te verliezen/ ende op een lager wal te dypben/ een schoot gheschoten/
om onder seyl te gaen: de windt was Noordelick / waer mede wy
dicht langhs de West-zyde van de Voerd dachten in zee te loopen/
maer eer wy buyten quamen/ wert het doot-stil/ so dat ons de har-
de dyminghen / die door de voozleden stormen veroorzaeckt waren/
dwers na de Oost-hoeck van de Voerd toelietten/ ende by so ver-
re de kilte noch een ure ghecontinueert hadde / souden verscheyden
schepen tegen de klippen hebben gedreven/ daer geen ancker-gront
was/ ende daer het soo hart barnde / dat het ysselijck om sien was/
maer de koelte wackerde/ so dat wy sonder schade in zee gheraect-
ten. Op den abont kregen wy een storm wpt den Westen/ die den
gantse nacht continueerde.

Den 28 bleef het noch soo sterck wpt den W. koelen / dat wy de
Mars-seyls niet konden ghebruycken.

Den 29 was de wint noch W. N. W. als op gisteren/ ende lie-
ten het met schoover-zeyl voortstaen.

Martius.

Den 1 Martius 's morghens maecten wy de Mars-seyls by/
ende doen Noordelickte de windt/ dat wy W. N. W. konden aen-
gaen. Op de middagh de hooghte 58 graden / ende liep doen de
wint weder westelijck.

Den 2 op de middagh de hooghte 59 graden / ende waren met
een W. N. W. wint Z. Z. W. gheseylt.

Den 3 op de middagh de hooghte 59 en dyp vierendeel graden:
de windt was N. W. De meeste Zee-varende personen hebben
tot noch toe gheachtet / dat het wel door de Strate van Le Maire
nae Chili te komen is / maer onmogelijck om van Chili ofte Peru
door de Strate van Le Maire weder in de Noort-Zee / achtende
dat

dat de gestadige Zuyde windt inde Zuyt-Zee sulcks in geenderley wijze toeliet/ maer de saecke is gheheel anders gelegen: Want dese Westelijke en N. W. winden betoonen dat het onghelijck lichter valt van Chili dooz de Strate te passeeren/ de cours nemende langs Terra del Fuego / als anders na Chili gaende wanneer men hoog om de zuyt loopt/ om van de westelijke winden ontslagen te wesen.

Den 4 was de wint W. Z. W.

Den 5 kregghen wy de hooghte 58 en twee derdedeel graden: de windt W. Z. W.

Den 6 de wint W. N. W. ende N. W.

De Heer Admirael hadde groote vreesse/ dat dese W. N. W. winden/ die soo langhe achter een waeyden/ wel mochten een passaet-winde wesen/ want wy hoe langer hoeminder kans sagen om by Zuyden Caep de Hoorn in de Zuyd-Zee te gheraecken/ ende om dat wy nu daeghlijcks groote stormen/ mist ende regen kregen/ daer dooz lichtelijck de Schepen van malkanderen souden komen te gheraecken/ die/ de westelijke windt continuerende/ niet souden weten waer na toe sy haer cours soude stellen/ om by de Blote te komen/ also gheen ander plaetse by de Hoogh-Mogende Heeren Staten/ om malkander te wachten/ was gestelt/ als de Eplanden van Johan Fernan- do/ die sy in sulcken gheval/ niet souden kunnen beseplen. De Heer Admirael dese swarigheden considererende/ heeft desen morgen den Raet vergadert/ ende geproponeert/ dat peder een sijn advijs soude segghen/ welke plaetse by de bequaemste achte te wesen/ om met de Blote te verwinteren/ ende waer de Schepen/ die dooz ongeval van de Blote verstenen/ malkanderen souden vinden/ by aldien de westelijke winden noch bleven continuerende. Hier op werden tot verwinter-plaetsen by den Raedt vooz-geslagen Terra del Fuego / de Strate Magellan/ ende meer anderen: eyndlijck na veel debatten op de commoditeyten ende incommoditeyten van de vooz-ghestelde plaetsen ghevallen/ werdt goet-ghevonden/ dat men vooz eerst noch twee maenden souden by-houden/ om te sien oft wy de selve Caep konde passeeren/ ende in de Zuyd-zee geraken.

Den 7 op de middagh de hooghte 60 en een vierendeel graden: de windt was nyt den W. N. W. die op den avondt soo sterck opkoelde/ dat wy het met schoover-zeplieten voozstaen.

1624.

Martius.

Den 8 was de windt variabel upt de Westelijcker hant. Wp gisten op de middagh de hooghte van 61 graden.

Den 9/10 ende 11 de wint upt den Zuyt-westen/ende Z. Z. W.

Den 12 ende 13 de wint Noordelijck/somtijts mistigh ende regenigh weder.

Den 14's morgens misten wp het Schip Orangien/ 'twelck wp van daegh niet weder in 't ghesicht hebben gekregen. Op de middagh de hooghte 58 graden. Naer de middagh de wint variabel/ ende inde voornacht de wint West.

Den 15/16 ende 17 de wint upt den Z. Westen/ ende Z. Z. W.

Den 18/19 ende 20 de windt Z. Z. O. een doorgaende koelte.

Dit was een wint die ons recht diende/en om de goede ghetempert- heydt van de locht en bequaem weder / alsoo wp tot noch toe schier continueel buyghigh weder ghehadt hadden/ scheen het dat wp in een ander werelt waren.

Den 21 en 22 de wint N. N. O. Den 23 een storm upt den Z. W.

Den 24 misten wp de twee schepen Mauritius ende de David/ die wp van daegh niet weder by ons ghekreghen hebben / so dat de Plote noch seven schepen sterck bleef. Op den avont de hooghte 47 graden/ ende hadden de windt W. Z. W.

Den 25 wert inde Plote gheodzonneert/ datmen de Compassen/ die sint den 6 December voorszeden op 18 graden Noort-oosteringe hadden gelegen/soude verleggen op 5 graden Noort-oosteringe/ ge- lijck als die doen ter tijt in de Plote bevonden wiert. Desen middagh hadden wp de hooghte 45 en een half graden/ de wint was W. N. W.

Den 26 en 27 de wint N. N. W. ende N. W.

Den 28 bevonden wp 't lant van Chili O. Z. O. van ons. Op de middagh de hooghte 42 en een sesteendeel graden. Op den avont waren wp door de Weste wint het lant so genaect/dat wp niet bo- ven een mijl daer af waren/ ende so de wint ruynde/ zijn wp 't Zee- geloopen. Het lant verthoont hem twee ende dzy dobbel met rede- lijck hoogh geberghte. De Heer Admirael kranck te bedde leggen- de/so hy verstant dat wp Chili voor ons hadden/ ende even voor de port van Chilue verballen waren/ daer Swarte Chennis in 't jaer 1603 met sulcken affectie van de inwoonders ontfanghen was/ ho- pende assistentie van hem tegen de Spangiaert te bekomen/so ver- klaerde

Sien
t vaste
Landt
Chili.

klaerde hy wel te wenschen / dat hy in sijn instructie mocht ghelast wesen om nae Chili recht toe recht aen te gaen / dooz dien hy meer hoope hadde / dat wy aldaer / akwaer de inwoonders der Span-giaerden harde vbanden zijn / yet goets souden verrichten / als ter gedestineerder plaetse / maer onse instructie / geen ander oogh-merck hebbende als de conqueste van gheheel Peru / en liet sulcks niet toe / en begeerde dat wy eerst aen de Eylanden van Johan Fernando souden ververschien / en van daer recht toe nae Afrika loopen / om de Spaensche Gallioens te vermeesteren / ende nae de m-neminge van die plaets met hulpe van de Indianen onsen principalen aenslagh in't werck te stellen.

1624.

Martius.

Den 29/30 en 31 was de wint Zuidelijck / met schoon heerlijck weder ende slecht water.

Den 1 April op de middagh de hooghte 38 en een seltendeel gra-den / ende hadden een doozgaende Z. Z. O. wint. Wy verstonden dat de Vice-Admirael aen een sware sieckte te bedde lagh / so datter op dees tijdt weynich hope was dat den Admirael oft Vice-Admi-rael het leven daer souden af brengen.

Aprillisa.

Den 2 ende 3 een doozgaende Z. wint.

Den 4 op den middagh sagghen wy het Eylant van Juan Fer-nando W. ten N. van ons / en hadden alldoende hoogte 33 graden en 50 minutē. Wy hielden dicht by de wint tot op den about / doer de Heer Admirael vreesse hebbende / dat wy by N. het Eylant soude dryven / het Nacht vooz wylt sone / om met de klare Mane-schijn de Reede op te soecken / en so wy na het Eylant toe-hielden / verbielen wy op de Zuyt-zyde van 't Eylant / maer so het Nacht geen teken dede van de Reede ghevonden te hebben / hebben wy t' Zee-waert gewent / ende na een ure weder over-leggende / zijn wy een weynigh vooz den dage op 30 bademen ten ancker gekomen.

De 5 met de dage heeft de Heer Admirael een chaloup na lant ge-sondē / om te sie oft wy op de Reede ge set lagē / en wat ververschinge aen lant te bekomē was / die terstont wylt vee circumstantiē bevant dat dit de regte Reede niet en was / maer dat hy was bet om de noort zelegē / waerom wy onder zeyl gingē / en so wat noozdelijc lopende / lagē wy eē ander Baey by na eē myle wylt / wiēs puntē N. W. en Z. O. vā de ander lagē / en om dat wy in dese Baey seer variabele wint ende.

Arriverē
aen het
Eylant
van Ju-
an Fer-
nando.

ende stiltten kregghen / hadden wy groote moeyte met boucheeren / al eer wy de Schepen soo wijdt konden brengen / dat wy met 60 oft 70 bademen borts grondt konden bewerpen : de Schepen hadden den gantschen dagh werck / al eer sy ontrent de Zandt-Baey quamen / daer de groene Dalepe is.

Den 6 werdte goet ghebonden / dat peder Schip ecnighe Driessche Kuyters ende Pallisaden souden maecten / om in ons exploicten-landte te gebryncken / oock is de Vice-Admirael (die van sijn sieckte opgestaen was) met eenighe ynt den Raedt ghecommitteert : om de Schepen te besien / oft sy nae behooren ghearmeert waren / ende de Constapels te examineren / oft de stucken op haer behoerlijcke maet geladen werden.

Op den avondt is het Schip de Gyssoen op de Keede by ons gekomen / het welck wy meenden dat over een maent alhier behoort ghearriveert te zijn / om die swille wy soo langhe in Schapenham-Baey hadden geset gelegen. Het was den tweeden Februarij twee oft dypuren / na dat wy de Baey in de Strate Le Maire gepasseert waren / met een Noordelijcke wint ynt de Baeye geraeckt : het hadde op de hooghte van 60 graden geweest / ende gheweldige stormen yntgestaen / maer de Caep de Hoorn noyt in 't ghesicht ghekregghen. De Capiteyn verklaerde oock / dat de selve Baey / vooz desen Valentijns Baey ghenoeit / seer goede ancker-gront hadde / ende bequaem was om onse gheheele Vloete te berghen / ende dat het toeroepen vande boot van 't Schip Orangien om niet ten ancker te komen / tegen sijn wil ende sonder fundament geschiet was.

Den 7 van daegh roeyden twee Chaloupen / de een by Zuyden / ende de ander by Noorden het Eplandt om / om te sien of pewers eenige verstekten schepen van de Vloete gheset lagen / dan hebben niemant vernomen. Op de naermiddagh is het Schip Orangien by ons op de Keede ghekomen / verhalende / dat sy / sint sy vande Vloete geweest waren / een Mars-seyl ende Schover-seyl door storm verloozen hadden / ende dat sy onderwegen tweemaal de vaste Cust gesien hadden / eens op de 50 / ende een tweeden-mael op de hooghte van 41 graden.

Den 8 zijn vijf personen van 't Schip Hollandia / om dat sy heerum opghebroocken / ende de Wijn met Galep-baetkens daer up ghchaelt

ghehaelt hadden / ghecondemneert om ghehanghen te worden.

Den 9 de Boots ende Chaloupen waren nu daeghlijck besigh om de Schepen van water / ballast / ende bzant-hout te versozghen. Wp versaghen ons oock van balcken / die tot swalpen ghezaeght werden / om vooz de Casteels te maecten / ende de Schepen boven schoot-vyn te maken vooz een Musquet.

Den 10 zijn dooz 't voozbidde van meest alle de Officieren van de Blote / de 5 ter doot-verwesene personen van 't schip Hollandia by de Heer Admirael gepardonneert.

Den 11 hebben wy preparatie ghemaect om op morgen t'sepl te gaen. Op den abont hebben wy 't Schip de David in 't ghesicht gekregen / het welck ontrent de Zupt-punt van de Kede geset heeft. De Capiteyn veradverteerde den Heer Admirael dat het Schip Mauritius mede by de wercke was / ende dat sy al vijf oft ses daghen ontrent het Eplant gheswozen hadden / sonder het selve dooz contrarie wint te kunnen beseplen.

Den 12 heeft de stercke Noozt-Ooste wint belet / dat wy niet konden onder sepl gaen : oock heeft het Schip Mauritius / 'twelck by Zuden het Eplant was / daer dooz de Kede niet kunnen beseplen.

Den 13 was de windt N. W. ende soo wy meenden onder sepl te gaen / is het Schip Hollandia de Eendracht vooz de boegh ghedreven / waer dooz het schip de Eendracht / by na sijn gantsche Boegh spriet verlozen heeft / soo dat de Blote een halve dagh verlet is / maer het selve by provisie wat gerepareert zijnde / is men na de middagh onder sepl gegaen. De Eplanden van Johan Fernando zijn twee / waer van het Oostelijckste / wesende het grootste / leyt op de Zudenlijcke bzeete van dyn-en-dertigh graden ende veertigh minuten / ontrent seventig duysche mylen by westen de vaste Custe van Chili / het ander / volgens het seggen vande spaensche Piloten / W. ten N. van het eerste / twintigh mylen. De Spangiaerts noemen het Oostelickste Illa de Tierra / ende het Westelickste Illa de Fuera / soo dat het een groot abuyt is / de klippe die in het Z. W. van het Oostelijcke Eplant leyt vooz het tweede / ende het kleynste Eplant vooz Johan Fernando te nemen / daer de voozsz Eplanden twintigh duysche mylen van den anderen verschenden leggen / ende het Westelickste Eplant mede soodanighen klippe heeft. Het grootste

Gaen
t'sepl van
Joan
Fernando.
do.

50 Journael vande Nassausche Vloot.

1624.
Aprillis.

ofte Gostelijckste Eylant/daer wy met de Vlote onder hebben gheset ghelegen/ is groot in sijn ombangh ontrent 6 mylen meest O. ende W. gestreckt 2 of derdehalf miyl langh / ende heeft sijn Reede aende N. Goste zyde / daer eenige Daleyen zijn met klaver ende gras bewassen: de Baey heeft steyl-op-gaende grondt/ eensdeels rutsigh ende duypl/eensdeels swart zant.

Teylandt van Guan Fernando



Men heeft om de groote diepte/beel moeyten al eermin op 34 en 30 bademen een half Musquet-schoot van 't landt kan ten ancker komen/ door dien men by de wercke zijnde / veel variabele winden ende stilten kriijght/ soo dat wy ghenootsaeckt waren ons anckers op 80 ende 90 badem te laten vallen/ ende geraeckten so niet woyp- anckers uyt te brengen tot op 30 bademen/daer de rechte Reede is. Maer de wint die wy in de Baeye/ gheset zijnde/ onderbonden hebben/ schijnt het/ datmen dit Eylant soo wel van by Noorden/ als van by Zyden kan beleylen / doch is seecker/ datter in de Somer beter gheleghentheyt is om dit Eylant van by Zyden/ ende in de Winter van by Noorden aen te doen. Dit Eylant heeft abundantie van goet water / ende is overbloedigh van alderhande vis/ die seer soet van smaeck is/ ende sonder moeyten ghevangen wort/ want men laet soo haest den hoeck geen halve voet in 't water sinken/ of de visschen swemmen om strijt nae het aes / soo dat men alleenlijk heeft op te halen. Zee-kenwen ende Zee-robben zijn hier met duysenden/ die by dage wyter zee opkomen/ om haer in de sonne te verlustigen. Ons volck sloegender veel doot om te eten/ ende veel om playster ende tijt-verdrijf/ die op 't jonghste sulcken stanck veroorz-

veroorzaeckten / datmen naeu aen lant ghedueren koste / eeuwighe
 smaecte het vleesch / tweemaal opgesoden / ofte gebraden / ende het
 vette daer af gesneden / als schapen vleesch / anderen walghden daer
 af / ende en konden het niet verdragen. Bocken zijnder in grooter
 menichte / maer niet soo goet van smaect als die van 't Eylant S.
 Vincent / ende zijn om het kreupel-bosch qualijck te vangen / maer
 ander ghevierte hebben wy hier niet vernomen. Wat aengaet de
 fruyten / wy hebben veel Palmyten op 't gheberghte vinden staen /
 ende ontrent de Heede drie Que-appel-boomen / waer van wy ont-
 trent 100 appelen bekomen hebben / voozt gheen andere fruyten
 meer. Dit Eylant is rijk van Sandel-hout / dan is soo goet niet
 als 't geen van Timor komt / het heeft oock een soorte van seer hart
 en vast-houdende hout als Spenhout / twelc bequaem is tot open-
 blockx ende schyven : oock is alhier hout 't welck dienstigh is om
 te verwercken / ende tot brandhout te gebruycken / maer hooge boo-
 men / die tot masten ofte stenghen souden dienen / hebben wy nieu-
 wers konnen vinden. Certijts plachten op dit Eylant 10 of 12
 Indianen te wesen om visch te vanghen / ende traen vande Zee-
 Robben te branden / 'twelck na Luna geboert wiert / maer teghen-
 woordigh is het gantsch onbewoont. Aen dit Eylant zijn 6 man
 van 't schip van de Vice-Admirael / 3 soldaten / ende 3 boschieters
 al willens staen blyven / die de Blote niet langer wilden volgen.

Den 14 dzeben wy meest in stilte.

Den 16 ende 17 was de wint upt de Westelijcker hant.

Den 18 / 19 / 20 / 21 ende 22 was de wint zuydelijck / met schoon
 heerlijck weder. Nu konde men sien dat wy in Mari Pacifico
 waren. De afwijckinghe van de naelde is alhier 1 en een half / en
 2 graden Noort-oosteringe.

Onse instructie begeerde / dat by aldien de tijt verstrecken was /
 om de Gallioens te Afrika aen te treffen / dat wy alsdan van Jo-
 han Fernando recht toe nae het Callao de Lima souden loopen /
 om te sien oft wy die met het Silber aldaer souden konnen beko-
 men.

Den 23 heeft de Heer Admirael een ordinantie gheraemt / die de
 Capiteynen behandicht is / om in 't staen met den vyant hen daer
 na te reguleren / luydende als volghet :

1624.

Aprillis.

Gemerckt de goede ordze in alle saken de baer-moeder van goede successen is/ende dat sonder de selve te onderhouden/gheene ghe-wenschte upkomsten te verwachten zijn / 't welck by de Heer Admiraal overwogen zijnde/ heeft hooghnoedigh gheacht te ordonneren ende te stellen dese nae-beschreven Artikulen/ waer nae hem een peder/den vrant rescontrerende/ sal hebben te reguleeren.

Eerst wort dese Vloote ghedeelt in drie Esquadrons/ te weten het Schip Amsterdam Admirael/by wien ghevoeght is 't Schip Hollandia/den Arent met de Griffioen: 't tweede het Schip Delf Vice-Admirael/dien toe-gevoeght is het Schip de Vredracht/de David ende het Nacht: 't derde het Schip Orangien Schout by nacht/dien toe-gevoeght zijn het Schip Mauritius ende de Hope. Elck sal goede sorghe draghen dat by hem in 't seplen ver voeghe beneffens den geenen daer by is gheordonneert / op datmen den vrant soo in goede ordze kome te rescontreren / ende malkanderen / des noot zijnde/gevoeghlijck kan seconderen: waer mede nochtans niet verstaen wort/ dat niemant soo aen sijn gheordonneert Esquadron gebonden sal blyven/ dat niet en soude moghen niemant van de andere Schepen/ontrent hem in noot zijnde/ te seconderen/daer op een peder wel sal hebben te letten/ also de verdeelingh van de Esquadrons maer gestelt wort/omme den vrant met ordze aen te tasten.

Elck sal goede sorghe draghen/ dat sijn Canon wel vaerdigh zij/ ende ter bequamer plaetse gestelt/ omme 't selve/ als 't noot komt te verespichen/wel te kunnen gebuycken/wel acht nemende dat peder een hem regulere in ghebolge van de neven-gaende Ordonnantie/ die met advijs van de Constapels op peder Stuck over elck Schip in 't bysonder gemaect is: sal oock mede datelijck ordze stellen over de verdeelingh van het Canon / ordonnerende op wat Stucken de Constapel/ ende oock elcken Boffchieter in het bysonder sal hebben te passen/ stellende by elck so veel Matroosen ende Soldaten als tot gouvernement van het selve noodigh bevinden sal/ ghevende peder Boffchieter by specificatie over / wat stucken voor hem zijn gheordonneert/ende wie hem tot sijn hulpe zijn by ghevoeght / ten eynde hem con peder ten tyde van rescontre op sijn ghedestineerde plaetse weet te ver voeghen: Besorghende voorder dat tot elck Stuck ten minsten twintigh ofte vijf-en-twintigh Cardoesen gemaect worden/

den/ dewelcke op bequame plaetsen in het rupin diep genoegh beneden water moeten gheset worden / ende in dypen verdeelt/ op dat men by tyde van 't slaen om alle perijckelen te ebiteren / niet in de krypt-kamer beoocht worde te gaen/ lettende datmen by elck stuck nae de quantiteyt van de Cardioesen het scherp ten bequaemste daer by legghen.

Weder een sal wel verdacht wesen / dat by elck stuck Canon een halie water worde ghestelt/ als oock op den oberloop/ ende alle andere plaetsen/ daer het nodigh soude moghen wesen / met haer lederen emmers ofte putsen / ende swabbers daer by om de stucken te koelen / ende den brand/ die Godt verhoede / te konnen lesschen. Voorder ontrent den Vpandt komende/ sal elck sijn Schip so van buyten als binnen wel nat maecken / ten eynde dat het vyer daer op geen vatten heeft.

Elck hooft sal besondere sorghe draghen / dat hy de Soldaten/ die met de Musquetten sullen geordonneert worden/ ten bequaemste stelle / daer den Vpand den meesten afbreuck kan gheschieden/ wel acht nemende dat hy deselve nergkens en stelle / dan daer hy schoot-vyp staen vooz een Musquet / daer elck naer geleghentheyd van sijn Schip sal dienen op te letten. Ghelijck oock elck sal besorgghen / dat hy sijn volck ordonnere / die noodigh sullen zijn tot het scrivielen van de seplen/ opgeven van cardioesen/ende andere ordinaresaken / op dat / ten tyde als men aen de man komt / hem elck op sijn werck weet te verboegen.

Weder sal acht geven dat de Timmer-lieden haer gereedschappe by der hand hebben / oock de proppen/ plaeten / ende alles anders dat dienstigh is om eenige lecken te stoppen / op dat / indien eenige schepen onder water werden gheschoten / het dadelijck kan gestopt worden/ besorggende dat men contom van binnen in het rupin een mans lengte ober al by kan / op dat dooz faute van dien in geenen noot komen te vervallen / doende voozt wel luysteren naer eenighe schoten / die onder water moghen werden gheschoten / op datmen het dadelijck remediere.

Alle bylen ende ander scheeps-gereetschap moet klaer ende voozder hand zijn / om in tyde van nood / tot conserbatie van onse schepen / ende krenckingh van den Vpand/ touw-werck/ reeden/ ende

1624. anders/ te mogen af houtwen.

Aprilis.

Ghelijck mede vooz der hand / ende op haer behoorzlijcke plaetse in het schip verdeelt sullen worden alle hand-geweeren / van braetspeten / piecken / zabels / ende andersius / omme het selve / ten tyde als men het van doen soude hebben / te kounen gebryucken.

In het slaen en sal niemand vermogen / 't zy matroos ofte soldaet / vande plaetse te wijcken daer hy is geordonneert / het zy onder wat pretext dat het soude mogen wesen / op lijfstraffe / ten waer hem sulcke by de Commanderende belast werd / maer by aldien de musquetiers / 't zy krypt / loot / ofte anders mogen van doen hebben / sullen sy het hebben te eysschen den genen die daer toe sal zijn geordonneert / de welcke haer het noodige sal bestellen.

Also dooz het onvoorzichtig schieten in het slaen / dickwils onschepen van onseygen meer schade komete hyden als den byant / sal sonderling daer op dienen gelet te worden / dat onder 't deersel van eenigh schip te seconderen / gheen schoot geschoten word die den byand ende 't schip van de onse datter ontrent is / 't samen soude komete beschadigen.

In ghevalle de Admirael yemand van de Spaensche schepen quame te aborderen / sullen de ander schepen van het Esquadron alle mogelijcke devoyz doen / ofte so veel als gevoeglijck is / sonder malkanderen te verhanderen / sullen konnen te wege brengen / omme ten bequaemsten 't geabbordeert schip aen boort te komete / ende den selven alsoo met alle macht te vernielen ende 't onder te brengen: middeler-wyle sullen de andere schepen alle naerstighydt aenwenden / dat den byand belet worde eenigh secours te komete doen den ghenen die van de onsen aengetast is / ende haer / so veel doenlijck is / wachten malkanderen aen boort te komete / op datmen niet in confusie komete vallen.

Ende of 't gebiele (gelijck met Godes hulpe niet en twiffelen) dat onse schepen eenige der byanden quamen te overwinnen / moet wel acht ghenomen worden / dat hem niemand en vergete niet dooz 't schip te loopen ruyfmuysen ende te plonderen / gelijck in sulcke ghelegentheden veel-tyden komit te ghebueren / maer sullen de Hoofden daer op letten / dat elck hem vozder aenstelle omme den byand gantsch te dempen ende te vernielen / tot datmen byten soz ghe vol.

Journael van de Nassausche Vloot.

§§

ghe volkomen meester is: sal oock elck wel verdacht zijn/ dat die gene die schip ofte schepen komt te veroveren / ende volck daer inne settet/ dat sy versien worden van goede Hoofden/ die sozge dragen/ dat niet van 't gene in 't schip soude mogē zijn/ by niemant aengetast worde/ maer dat alles blyve in sijn geheel/ ende by aldien men comt te onderbinden datter eenighe disozdye in 't selve ware ghepleeght/ sal 't misbyrupck van niemant als van den Commanderende op 't schip ge-epscht worden/ die vooz 't gene dien aengaende geschiet is/ sal moeten instaan/ ende de man zijn / tot dat hy aenwysinghe weet te doen/ wie sijn ozdye overtreden heeft: derhalve mach elck acht nemen/ dat hy sulcke ozdye stelle/ datter niet onbehoozlijck van niemant by der handt ghenomen werdt. Elck sal hem oock wachten van niet Boots ofte Schuyten aen de veroverde Pysen te varen / sonder expresse ozdye ende last van de Heer Admirael.

1624.

Aprilis.

By aldien sich den vband niet t' zee begave / maer op sijn voozdeel op de reede onder 't beschut van 't Canon bleve leggen / sal elck goede acht gheven/ dat hy niet tegen de selve en attentere/ maer hem joude by sijn Esquadron / lettende wat den Admirael (in gheballenien malcanderen niet behoozlijck konde spreken) aenvanghen sal/ omme haer/ nae gelegentheyd van saken/ op de selve maniere aen te tasten.

Ende alsoo het niet mogelijk is/ datter op alles/ watter in sulcke occasien van staen kan vooz-ballen / pertinente ozdye worde gheset/ sal een pegelijck pets oncurrēde / daer in dese instructie gheentmentie van gemacckt word/ sich hebben te reguleren / na dat hy ten neesten dienst van het Vaderland/ ende krencking van den vband noodigh sal bevinden / wel lettende/ dat hy hem in sulcke voozballen beraedslaghe niet den Admirael / of wel 't hoofd van 't Esquadron/ indien het doenkijck is.

Wat aengaet de ordinantie van de Constapels / daer van mentie gemacckt/ die is gheraemt als volght:

De heele

1624.

Aprilis.

De heele Kartouwen van 4000 R souden gheschoten werden met — — — — 10

De halve Duytsche Kartouwen van ontrent 4800 R met — — — — 10

De halve Kartouwen van de nieuwe slaghe van 3000 R met — — — — 4½ } R krupt.

De halve France Kartouwen van 3800 R / schietende 18 R pser / met — — 8

De pser Saeckers van 18 R met — — 8

Saeckers van 12 R pser met — — 6½

Den 25 de hooghte van 25 graden / de wind Zuidelijck als de voorleden dagen / met goed weder.

Mayus.
Sien de kust van Peru.

Den 3 Map lagen wy de Cust van Peru op de hooghte van 16 en een derdendeel graden.

Den 5 heeft de heer Admirael den Raed beroepen / ende aen de Capiteyns begheert / dat peder sijn volck soude animeren / ende tot kloeckmoedicheyt vermanen / overmits sijn indispositie niet toeliet / om sulcx selver in persoon op de andere schepen te doen. Gock werd beloost aen den genen die de Vlagge vanden Spaenschen Admirael soude afhale / twee hondert Kealen van achten: die de Vlagge van den Spaenschen Vice-Admirael soude afhale / hondert Kealen van achten: ende van de Schout by nacht ofte een vaendel van de Soldaten / vijftigh Kealen.

Den 6 hadden wy de gantsche dagh stilte: op de middagh de hooghte derthien graden. Om dat wy het Callao de Lima naeckten / ende wy so verre van de wal blyvende / niet wel seckerheyt van 't land konde bekennen / heeft men de wal wat naer ver ghelopen / om op moeghen verkent te raken.

Den 7 waren wy so na de wal / datmen de barningh sien konde. Wy souden dyp wel-ghemande Chaloupen nae een hoeck / welck een Eplandscheen te maecken / om de ghelegghenthendt van die te besichtighen / maer de Chaloupen weder-komende / wisten geen sekerheyt van het Callao de Lima te verhalen. Op de middagh de hooghte 12 graden 45 minuten.

De

Den 8 met den dage werden wederom d'yn wel-gemandede chalou-
pē na een hoeck gesonden/ om te sien oft aldaer het Callao de Lima
was/ also wy vreesden beneden het Callao te raken. Voor de mid-
dagh saghen wy upter Zee een sepl recht op ons aenkomen/ daer
terstondt een Boot met een Chaloup van de schepen na toe gheson-
den is/ om het selve te nemen/ maer de d'yn Chaloupen/ die na de
hoeck toegeroep't waren/ hadden dit seplken doock int gesicht gekre-
gen/ ende daerom haer cours daer na toe gestelt/ so dat sy hem de
wal af sneden/ende om de stilte kozt nae de middagh achterhaelden/
ende by de Heer Admirael brachten. Het was een kleyn open Barc-
je/ van de Vice-Kop up't het Callao gheschickt/ om ons te ver-
spieden/ daer in was een spaensch Capiteyn/ genaemt Martijn de
la Kea/ met noch 4 spangiaerts/ ende 6 ofte 7/ soo Indianen als
Negros/ die verhaelden/ dat des Conings Silver-vlote voorleden
v'p'dag/ zijnde den 3 deses maendts/ up't het Callao naer Panama
vertrocken was/ sterck zijnde 5 seplen/ 2 oorloogh-schepen ende 3
Coopbaerders/ die extraordinaris rijckelijck geladen waeren/ daer
was noch in het Callao blyben leggen den spaenschen Admirael/
een Gallioen groot 400 lasten/ voorszien met 40 metale stucken/ ende
2 Bataches/ p'der van 14 stucken/ met noch wel 40 oft 50 Coopbaer-
dyschepē meestendeel sonder geschut/ die al te samen dicht aen strant
onder 3 Batterpen geset lagen. Dese Batterpen waren van steen
op-ghemaect/ ende hadde een Woestweer van vozen en ter syden/
daer op lagen 6 ofte 7 metale stucken/ en de resterende stucken tot 50
int getal/ die de voorleden nacht up't Lima gebzacht waren/ hadden
de spangiaerts op strant geset om ons het landen te beletten/ also de
Vicerop ons siende recht opt Callao aenkomen/ wel dachte dat ons
entreprijsse op het Callao soude vallen. Daer lagen in het Callao 4
Compangien soldaten/ peder van 70 ofte 80 koppen/ also de 2 beste
Compangien met de Silver-vlote na Panama vertrocken waren/
naer de spangiaerts vergaderden op 't gebodt vande Vice-Kop/ die
op gisteren de eerste tydinge van onse komste verstaen hadde/ van
alle kanten in het Callao/ endesouden in korten tijt ettelijcke duy-
senden sterck zijn.

1624.

Mayus.

Kreggen
een
Spion.

Op den avond werden vier seplen te loefwaert gesien/ die recht
op Callao schenen aen te komen/ daerom de Heer Admirael de

1624.

Mayus.

Komen in
Callao de
Lima ten
ancker.

Schout by nacht met drie van de kleyne schepen / ende drie wel-gemante chaloupen daer nae toe gesonden heeft / die dicht by de wind fouden houden / op dat de Spaensche schepen tusschen beyden mochten beset worden.

Den 9 met den daghe zijn wy dicht om de hoeck van het Eylant de Lima in 't Callao ten ancker ghekomen / daer de Schout by nacht met de drie andere schepen / sonder eenighe Schepen ghesien te hebben / by gekomen is. De Heer Admirael heeft desen morgen den Raet vergadert / ende orde ghestelt om op morgen vroegh het Callao de Lima met alle ghewelt aen te grijpen / stellende tot hooft van dit exploit / overmits sijn swackheyt ende sieckte / de Heer Vice-Admirael Geen Hungen Schapenham / ende tot Sergeant Major sijn Swager Cornelis Jacobsz. Daer werdt besluten / dat men boven de vijf vaendels Soldaten / noch ander vijf vaendels uut de Matroosen soude maecken / daer over tot Capiteyns ghestelt zijn de Scheeps-Capiteyns Lenert Jacobsz Stolck / Witte Cornelis de Wit / Laurens Jansz Querijnen / Jan Wbrantsz ende Wepndert Egbertsz / ende om datter inde Blote niet vaer-tuych genoegh was / om de Soldaten ende Matroosen ghelijckelijck te landen / dat men vooz eerst inde na-nacht al de Soldaten soude landen / die een halve maen van Driesse ruyters tot haer defensie fouden opwerpen / ende op strant soo langhe blyben sonder yet te attenteeeren / tot dat de vijf vaendels matroosen mede fouden gelant zijn / om also ghelijckelijck den aenslagh op het Callao in 't werck te stellen.

Dele achten dat by ons seer qualijck en ontwisselijck ghedaen is / dat wy de Silver-blotte / die den 3 uut het Callao geschonden was / niet en vervolghden / also wy die wel licht in zee fouden achterhaelt hebben / ofte ten minsten onder Panama gheset hebben vinden legghen / sonder dat het selve noch soude ghelost zijn : maer die moeten verstaen / dat tot sulcks geen apparentie was / overmits de passagier kozt is / ende de Spaensche schepen soo hart in 't voozseplen foudert gheweest zijn als wy in 't na seplen / ende als wy die schoon geladen onder Panama aengetrest hadden / (waer toe gheen hope was / om dat sy datelijck bestaen te lossen) soo soude daer weynigh avantagie vooz ons geweest zijn / om dat sy aldaer gheset liggen tusschen twee Forsten die malkanderen konnen beschieten. Doc was het gantsche onge-

ongeraden/ dat men sich niet soodanige Blote in de bocht van Panama soude begeven/ sonder ervaren Piloten te hebben/ om de behe- mente stroomen die in die bocht vallen / ende perikeleuse drooghten die aldaer liggen/ waer door men lichtelijck de schepen soude komen te verliezen/ gelijk eben-wel noch menighmael ghebeurt/ ende noch meerder swarigheyt heeft men om upt de bocht te geraecken / overmits de Zuyde wint / die langhs de Cust domineert/ ende de calm- ten/ die men inde maenden Junio ende Julio onderworpen is. Dit zijn de redenen die ons ghemoveert hebben de Silver-Blote niet te vervolgen / maer veel liever een aenslagh op het Callao de Lima te doen / 'twelck wy meenden door het vertreck vande Gallioenen op sijn alder swackste aengetroffen te hebben/ ende daeromme hoopten lichtelijck te vermeersteren/ om alsoo den staet van den Koningh van Hispanien in Peru op het hooghste te altereren/ en te beproeven of te wy met hulpe der Indianen ende Negros/ een deel van de rijke Landen souden kunnen bemachtigen.

Den 10's morgens voor den dage is de Vice-Admirael met al de Soldaten nae lant gheroeyt/ meende tusschen het Callao de Lima/ ende de Kevier van Lima te landen/ daer ons aengedient was dat men droogh tot sijn wille soude kunnen aen Landt komen/ ende de Boots voor de barninge bezyjt konden leggen byten het geschut van 't Callao/ maer doen wy ontrent de strant waren / bevonden wy de barninghe soo groot/ dat het niet mogelijck was/ dat de Soldaten sonder haer Musquetten ende krypt nat te maecken/ ende de schuyten pericliteeren/ konden aen Lant komen / waerom de Vice-Admirael met schuyten langs de strant bleef roepen / om den dagh te verwachten/ ende te sien oft pewers beter gelegentheyt waer om te landen/ dan alsoo des morgens nieuwers eenighe bequaemheyt sagh/ ende over al eben sterck brande/ ende ondertusschen een groo- te hoop Spangiaerts te dier plaetse ghekomen waren/ om ons het landen te beletten/ so is de Vice-Admirael/ na dat hy met de metale stuerkens verschende repen op de Spangiaerts vyer ghegheven hadde / met al het volck weder na boort gekeert.

In het landen dachten wy mede te gebuycken den goeden dienst van eenighe Indianen in het Barckjen op eergisteren bekomen. Dese toonden haer seer vperich voor ons/ en verskerden ons van-

1624. de toe-val der Indianen / ende revolte der Negros / soo wy maer
 Mayus. vaste plaese aen lant kregen.

Nemen
 3 Spaen-
 sche
 scheep-
 kens.

Hier na roeyden onse Boots nae drie Spaensche scheepkens /
 die in stilte ontrent het Callao dreven / die sy veroverden /
 ende in de Vloot brachten / het volck aen landt meest ontkomen
 zijnde: het eene was geladen te Pisco met 2500 Pottysen wijn / en-
 de veel verberschinge / als appelen / dryppen / etc. welck ons tot ver-
 quickinge van de sieckten seer wel te pas quaem: het tweede quam
 van Guarmey / ende was gheladen niet als met brand-houd / ende
 het derde van Porto Guanaco / ende hadde eenighe tarwe in niet
 veel packen van Pausselicke Bullen / ende andere dingen van wey-
 nigh importantie.

De Heer Admirael bondt goedt / dat men het Jacht de Winhont
 dicht aen strant soude boucheeren / om onder 't fabeur van 't selve
 gheschut de aenstaende nacht ons volck te landen: maer de Span-
 ghaerts ons voornemen siende / hebben metter haest 2 stucken ge-
 plant / waer mede sy het Jacht vooz in de boegh treften / en soo is
 dese aenflagh achter ghebleven.

Steken
 de spaen-
 sche sche-
 pen in de
 brandt.

Den 11 is men besigh gheweest met de Pysen te lossen / ende de
 goederen te verdeelen. Ontrent middernacht zijn de Capiteyns
 Adriaen Col / Pieter Harmensz Slobbe / ende Meyndert Egbertsz
 met twaelf wel-ghemande Boots / voorszien met metale Draec-
 kens ende Vper-wercken / recht toe na de Spaensche sche pen ghe-
 roept / die ontrent vijftigh in 't getal onder 't geschut van drie Bat-
 terpen / ende het Spaensche Gallioen / ende twee Pataches gheset
 laghen / ende hebben / terwijl een groot stuck by Noorden het Cal-
 lao een valschen alarm van ons volck gemaeckt wert / peder een
 Spaensch Schip aen boort gelept / daer sy terstont met vper-werc-
 ken den brand in kregen / van daer roeyden sy weder aen een ander
 schip / daer sy mede de brand in kregen / ende so weder aen een an-
 der / tot dat alle haer vper-wercken verbesigt waren: Ondertussche
 hadde den Vyant alle sijn geschut na onse Boots gewent / ende be-
 goft vreeselic te schieten / so uyt de baterpen / als ooc uyt het gallioen
 en Pataches / de onse wederom vper gevende met de metalen draec-
 kens ende steenstucken / ende haer meest bedeckt houdende onder de
 spaensche / om vant spaensche Canon ten deel bezyjd te wesen / ende
 oock

1624.

Mayus.

ooc van de musquetten/ alsoo de gantsche strand met musquettiers beset was / die gestadelijck op onse Boots byer gaven. De Boots haer aenslagh volbracht hebbende/ zijn na de schepen gekeert/ hebbende in den brand gesteken/ gelijk men berekenen konde/ tusschē de 30 ende 40 van des Wyands schepen/ waer onder veele groote waren / ende eenige met gheschut voorzien / maer de Spangiaerts hebben na het vertreck van de onsen / met hulpe van de slaven ende Indianen / noch in eenige schepen den brand gelescht. Wy hebben in dese tocht 7 dooden gehad / ende 14 oft 15 gequetsten / meest van 't Schip van de Vice-Admirael / om dat sijn Volck een van de Pataches meende aen boort te legghen / 't welck haer misluckte. Andit exploict op de Spaensche schepen/ 't welck met een groote manhepd en couragie uptghevoert werd / heeft ons al samen voorzichtighepd ontbroken: want by aldien wy bylen mede ghenomen hadden/ souden wy met klepne moeyte / te weten met het afhacken van haer touwen/ende sonder merckelijck perisckel/ alle die schepen in onse handen ghekregeen hebben/ om dat de land-wind die na ons toe-boerde. Dooz den daghe quamen negen Spaensche Schepen al brandende van de wal dypen / om welke te ontwijcken wy ons anckers lichten/ ende nader het Epland liepen.

Den 12 heeft de Boot van de Venzacht een Spaensch scheepken met wyen becomen / 't welck by dicht van strand onder 't geschut van de Batterpen van daen haelde.

Den 13 is Capiteyn Enghelbert Schutte met sijn Compagnie op 't Epland de Lima gaen leggen / daer wy een Reduyt gemaect hebben/ tot bewaringhe van onse groote Chaloupen / die tot noch toe in het ruym hadden ghelegghen / ende wy nu van sin waren op te setten

Van daeg is by de Heer Admirael en den Raedt beraetslaegt/ wat men best met de Blote by der hand soude nemen / na dien onsen aenslagh op Callao de Lima misluckt was. Onse instructie begeerde dat wy eenighe tijd in het Callao souden blyven houden / om te sien oft wy dooz ons verbliben aldaer met het beletten van de commercie/ende het nemen van alle gaende ende comende schepen/eenighe veranderinghe konden te wege brengen. Want sijn Excell. dooz eenighe die langhe in Peru verkeert hadden/aenghedient was/ dat

1624.

Mayus.

De Indianen ende insonderheyt de Negros die in Lima met vele
 duysenden zijn/niet en souden onder-laten/als sy hulpe sagen/tegen
 haer Meesters op te staen / ende ons daer mede occasie gheben om
 Lima ofte het Callao te bemachtigen. Maer de Vice-Key/ gelijck
 wy namaels verstonde/ hadde hier in boorszien/ latende gestadigh
 2 Compagnien Spangiaerts binnen Lima / om op der Negros
 doen achtigh te geben. Oock wiert niet toeghelaten dat de Ne-
 gros messen by haer hadden / ende daer-en-boven hadde de Vice-
 Rey een Vaendel ghegagieerde Negros / waer over een Negro als
 Capiteyn commandeerde/die op alles naeuwwe toelicht gaben/ende
 alle der Slaven aenslagghen om stieten. Wat de Indianen aen-
 gaet/ die wiert wel toegelaten messen te hebben/maer werden nieu-
 wers anders toe gebuyck / als om wercken te maecken.

Alsoo dan om het Callao beset te houden de gheheele Plote niet
 gherequireert werd / soo werd besloten dat Cornelis Jacobsz met
 vier schepen om de Zuyd soude gaen / om te sien oft aldaer ten
 dienste van 't landt ende afbreuck van de Wyandt / yet goedts te
 verrichten was. By so verre wy alle de ghelegentheden in Peru
 sodanigh ghevonden hadden / als wy in Hollandt gheinformeert
 waren / dat de selve souden zijn / soo souden wy met de Plote van
 Lima nae Arika ghelooopen hebben/om het selve te bemachtighen/
 en so met hulpe van de Indianen/te sien nae Potosi te gheraecken/
 't welck wy meenden van wapenen onboorszien te vinden / en ober-
 mits de groote rijckdom / suffisant om de kosten van onse uytree-
 ding te betalen; maer wy verstonde recht contrarie uyt onse ghe-
 vanghens / dat Arika wel ghesterckt en boorszien was / ende dat te
 Potosi alleen verre ober de 20 duysent Spangiaerts waren/ (be-
 halven de Indianen en Negros/) al t'samen van gheweer wel
 boorszien. Sy hadden booz desen weynich wapenen te Potosi ge-
 hadt/maer dit Jaer was tusschen de Castilianen en Bistainen een
 groote twist ontstaen / om het vergeven vande Officien/ soo dat sy
 malkanderen wyandlijck met de wapenen aengetast hadden / ende
 en was de saecke noch niet gheheel gheslist. Altijd wy bevonden
 de saeck so gelegen / dat booz ons opsulcke groote aenslagghen niet
 te doen was.

Den 14 hebben wy noch een scheepken met Spaensche Wijn-
 nen

nen bekomen. Op den avondt is Cornelis Jacobsz / als Com-
mandeur / met vier Schepen / de Bendracht / de David / de Griffioen
ende Winthont / uyt het Callao t'zepl ghegaen / die sijn kurs om
de Zuid stelde / om la Nasca / Disco / oft andere plaetsen / by Zuid
den Lima ghelegen / te bemachtighen.

1624.

Mayus.

4 Sche-
pen gaen
om de
Zuyt.

Den 20 heeftmen 2 van de ghenomen Spaensche Prijsen met
kelders toe-gherust / die van dicke plancken seer hecht ghemaect
werden / ende so dicht ghedreven / datter gheen water konde in ko-
men / ende rondom met steenen bestouwt ses voeten dicke / daer in
Boskruyt soude geleydt worden / om aen het Spaensche Gallioen
gebracht te worden / ende dooz de slaghe van het selve / het Gallioen
met al datter ontrent was / in de Lucht te doen springhen. Desen
nacht zijn twee Grieken uyt de Vice-Admiraels Schip met een
kleyn schuytken na land by de Spangiaerts geroept.

Den 22 hebben wy een Spaensch schip verobert / dat van Gua-
iaquil quam / met hout gheladen / op hebbende ontrent dertigh per-
sonen / soo Spangiaerts als Negros.

Den 23 is de Schout by nacht met twee schepen / Mauritius /
ende de Hope / ende de twee Compagnien Soldaten vande Capi-
teynen Schut ende Brederoode / t'zepl ghegaen / om de Stadt Gua-
iaquil / ende een nieu Gallioen van den Koningh / dat aldaer ghe-
houwt werd / te ruineren. De inneminghe van Guapaquil wierd
ons dooz de ghevangen Spangiaerden / die haer selven tot lepts-
luyden presenteerden / vooz seer licht aenghedient / en om de groote
buyt / die wy daer verhoopten / noch lichter van ons aengenomen /
maer de saeck was soo klaer niet als wy wel dachten. In plaets
van de soldaten / die vertrocken / zijn veertigh Matrosen tot bewa-
ringhe vande Chaloupen op het Eylandt de Lima inde Reduyte
gheleydt.

2 Sche-
pen gaen
na Gua-
iaquil.

Den 24 is een Bos-schieter op 't schip Hollandia / die voozghe-
nomen hadde by den Vpandt ober te loopen / aen 't Eylandt de Li-
ma opgehangen.

Den 27 's nachts is een vande brand-scheepkens / 't welck met
een kelder toe-gerust was / daer in twee dupsent pond kuyd ghe-
leyd / ende boven met byerbullen / granaden / ende brandende mate-
rie beleyd was / naer het Gallioen ghezeylt / om het selve aen boort
te leg-

1624.

Mayus.

te leggen/ ende te ruineren. Op dit scheepken waren vijf personen die haer dienst/ om dit werck te volboeren/ gewilligh presenteerden/ waer onder als Hooft was Willem Commers / Commijs op 't schip den Arent. Sy seplden soo nae het Gallioen/ dat men met een musquet- schoot wel konde toerepcken / sonder datter van de Spangiaerts alarm ghemaectt werd/ ende dachten vooz eerst de brand in de vper- ballen/ ende de brandende materie te steken/ die boven op het Schip lagh/ op dat/ terwyle de Spangiaerts doende mochten zijn om den brandt te lesschen/ het vper aen het krupt mochte komen: maer soo het rif/ daer achter het Gallioen gheset lagh/ soo verreyt- streckte / dat het brand- scheepken het Gallioen niet beseplen konde / is het weder by de Plote ghekomen.

Junius.

De Heer
Admirael
sterft.

Den 2 Junius / 's morgens is de Heer Admirael Jacques L. Hermite van sijn langduerige sieckte in het Callao de Lima overleden. Hy was sint ons vertreck van Sierra Leona noyt gesont gheweest / maer altijd van verscheyde sieckten aengetast / die hem soo matteerden / dat hy de laetste vier oft vijf maenden alle kracht van sijn leden quijt was. De Heer Vice-Admirael vondt goedt / dat de Vlagghe op 't Schip Amsterdam soude blyben waepen / op dat de Vpandt vande doodt van de Heer Admirael gheen kennisse soude kryghen. Desen dagh is een Spaensch Scheepken in de Plote gebacht / 't welck ontrent achtchien Lasten Tarwe in hadde.

Den 3 is het lichaem van de Heer Admirael op het eyland de Lima heerlijck begraven: Het Lijck werd ghedraghen van de Capiteyns/ gheaccompagneert van de Heer Vice-Admirael/ ende alle de Officieren van de Plote. Vooz het Lijck ginghen dzy Vaendels Matrosen/ (alsoo alle de Soldaten wegh ghesonden waren) die peder haer musquet vijfmael losten / ende schoot het Schip Amsterdam neghen schoten / 't Schip Delf seven/ Orangien vijf / ende voozt alle de ander Schepen verbolghens yder dzye schoten. Wy hadden op de veroverde Spaensche Schepen vele Vlagghen laten waepen/ op dat den Vpand soude dencken/ dat dit schieten tot een Triumphe van de veroverde Pysen/ ende niet om de doot van den Admirael gheschiede. De Heer Vice-Admirael vondt goedt sijn Authozisatie tot Admirael een tijdt langh op te houden / wachten de nae de komste van de Schout by nacht/ ende de wegh-gesonden schepen.

Den

Den 6 nae de middagh is het Schip Orangien onder zepl ghegaen/ende heeft dicht by de punt van het Callao gheset/ om langs de Strant met sijn stucken te flankeren/op dat het brandt-scheepken ondertusschen met minder perijckel onder de bescherminghe van het selve gheschut / het Spaensch Gallioen mochte aen boord klampen. Het brandt-scheepken daer Willem Commers / Koopman op 't Schip den Arent/ met noch vier andere kloecke Maets op was/ stelde sijn kours dicht by het rif langhs / om te beter het Gallioen te bezeplen: maer soo sy al binnen een Musquet-schoot van 't Gallioen waren / ende gereed om het selve aen boord te legghen / is het aen de grond ghezeplt / dooz dien het Gallioen in een Com gheset lagh / t welck wy niet en wisten. De Spangiaerts wenden alle haer gheschut nae het brandt-scheepken / ende schoten daer dwers dooz heen tot verscheyde reysen/ghelijck oock de Musquetiers / die aen Land stonden/ niet en deden als continuelijck op het selve te schieten/waeromme die ghene die daer inne waren/siende gheen middel om het van de grondt te kriighen/ de brandt in het Opperwerck staken/als oock in de piipe die na het krupt ging/ende salveerden haer met haer vieren in een schuytken/de vijfde het hoofd af-gheschoten zijnde. Het scheepken is daer na al brandende van selfs van de grond gheraecht / ende dreef nae de wal toe/ sonder dat het krupt ontsteecken werde / booz op den avondt / doen het krupt nat gheworden zijnde / niet als een klepne slagh gaf.

Den 8 worde een aertbevinge op het Eylant de Lima gevoelt.

Den 13 heeft de Heer Vice-Admirael op 't instantelijck aenhouden van eenige gebangen Spangiaerts/ gheconsenteert dat sy een brief aen de Vice-Key om haer verlossinge mochten schryven/want sy dachten dat de Vice-Key seer veel booz haer doen soude/ 't zy met de twee overgelopen Grieken aen ons te restitueren/ ofte op andere wisse haer te rantsoeneren. Den brief is aen een Assistent gelanght/ die met een vree-blagge in een kleyn schuytken na de punt van het Callao gheroeyt is / ende soo de Spangiaerts een witte blagghe daer teghen op-staecten/heeft hy de Spaensche chaloupen/ die op hem uyt-quamen/ in-ghewacht/ die hem met het schuytken terstondt in het Callao brachten. Den Assistent seyde wel geen ander last te hebben/ als om de brief over te leveren/ maer

1624.

Junius.

Aenslagh
op het
Spaens
Gallioen
misluukt.

1624.

Junius.

de Spangiaerts en achten 't selve niet/ ende de Vice-Kep gaf strack
o'dze/ datmen ons volc de handen soude binden/ ende de oogen ver-
blinden / ende soo in de Chaloupen bewaren. Op den avont heeft
de Generael vande Zuid-Zee den brief van den Assistent ontfa-
gen/ ende heeft ons volck de handen doen los maken/ die man voer
man met groote beloften vande Spangiaerts aengesocht werden/
om by haer in het Callao te blyven/ ende so niemant by haer blyven
wilde/ heeft by den Assistent met het volck weder na de Heer Admi-
rael ghesonden/ met dit antwoort: Dat de Vice-Kep voor ons niet
als krupt en loot ten besten hadde / ende dat hy niet van sinne was
met ons in eenighe handelinghe te treden/ tot verlossinghe der ghe-
vanghen Spangiaerts / ende dat hy den eersten / die met een vree-
blagge van de Heer Admirael na het Callao soude afgebaerdicht
worden/ met de vree-blagge soude laten op hangen.

Den 14 is op het antwoort van de Vice-Kep by de Heer Vice-
Admirael ende den Raed gheresolveert/ naer dien de soberheyt van
victualie ende schaersigheyt van water/ daer mede onse Vloete voor-
sien was/ niet toe liet soo vele Spangiaerts sonder hope van profijt
in geduerige ghevanghenisse te houden / ende oock ongeraden was
om verschepde oorsaken de ghevangen Spangiaerts by te geven/
dat men de schepen daer van soude ontlasten / ende alle de ghevan-
gen Spangiaerts/ upt-genomen drie oude lieden/ van kant helpen.

Den 15 's morgens zijn in 't ghesichte van die van 't land/ 21 ghe-
vangen Spangiaerts op 't schip Amsterdam aen de focke-rhae op-
ghehangen. Dru andere gevangens werden met een kleyn boot-
gen naer het Callao geschickt/ om de Vice-Kep de tydingh te bren-
gen / hoe dat wy door sijn trots/ ende Barbaris antwoort/ alsoo hy
selver alle quartier af-geslagen hadde/ tot de executie der gevangen
Spangiaerts gedrongen/ ende genootfaecht waren.

Op den avont is Cornelis Jacobsz/ die om de Zuid ghesonden
was/ met vier Schepen in het Callao weder by de Vloete gekomen/
rappoterende aen de Heer Vice-Admirael/ dat hy van de 14 Maen
voorzeden tot het eynde van de selve maent gestadigh sijn beste ghe-
daen hadde om de Zuid te winnen / meeneende met de eerste slag-
boegh / als de wint wat Zuidelijcker soude loopen / nae de wal te
wenden/ om niet beneden te verballen/ ende ter gedestineerdeer plaet-
se het

1624.

Junius.

se het lant aen te doen/maer also de wint hoe langhs hoe meer **Go-**
stelijckte/ dat hy seer qualijck tot wenden heeft konnen komen/en-
 de eerst den 10 deses maents vier mylen beneden **Bisco** is komen te
 verballen / hoewel hy al op de hooghte van 18 en een half graden
 gheweest was/ dat hy van daer met een flagh-boegh by de wal op
 raecte tot vooz **Bisco**/daer hy den 11 ten ancker gekomen is/ende
 dat hy den 12 met alle het volck ende twee **Metale** **Oraeckens** lan-
 de / ende terstont binnen een **Musquet**-schoot vande selve **Stadt**
 marcheerde / daer hy doen bevont / dat de **Spangiaerts** de **Stadt**
Bisco met een steene mupz van 15 voeten hoogh/omringht hadden/
 bunten welcke mupz sy noch een borstweeringh hadden/ waer ach-
 ter haer **Soldaten** in defensie stonden/ende dat alle de flancquen be-
 hoorlijck op den ander respondeerden / ende also op een soo wel ge-
 fortificeerde plaetse / die met groot **Guarnisoen** beset / ongheraden
 was met soo weynigh volck pet te attenteren / datter met een-stem-
 migh goet-vinden van alle de **Officieren** besloten wert/datmen met
 de minste schade nae boozt soude sient retireren / waeromme noch
 by daghe een halve **Maen** tot haer defensie aen strant op-wierpen/
 daer sy/ nae eenighe schermutsinghe met den vrant ghehouden/ op
 den avont introcken/ende dat sy de naeste nacht al te samen embar-
 queerden / ende nae boozt vertrocken / soo dat sy den 13 van **Bisco**
 schepden/ende desen avont in het **Callao** arriveerden. **Wp** hebben
 in dese quade rescontre ghehadt 5 dooden/ en 15 oft 16 ghequetsten/
 ende daer zijn wel 13 mannen by den vrant overghelopen. Den
 vrant/ soo veel men sien konde/ was wel 2 duysent mannen sterck/
 wel van ghewepz vooz sien / waer onder ontrent 200 **Kuyters** wa-
 ren/ met schild ende lance / die haer bunten de **Stadt** hielden/ om de
 onsen van achter aen te vallen/ daer van eenige tot verscheyde rep-
 sen gheschoten werden/maer wat schade de **Wpandt** door het schie-
 ten van de **Metale** **stuckens** ontfanghen heeft / konde ons volck
 niet weten.

Den 18/ van daegh heeftmen/door ghebreck van water/aen pe-
 der manses mutskens water daeghs beginnen upt te deelen.

Den 22 is eenen **Bos**-schieter / die by den vrant meende ober te
 loopen/in apprehensie ghestelt : die ghe-examineert zijnde/ bekende
 dat hy al over langhe met de twee over-ghelopen **Griecken** ober
 gekomen

1624.

Junius.

ghekomen was/ om de Heer Vice-Admirael gebangen in het Cal-
lao te brengen/waer toe sy goede ghelegentheydt hadden/ om dies
wille de Heer Vice-Admirael somwyle met een kleyn schuytken
met vier man uyt visschen boer / daer sy met haer drien / als de best
betrouwteste/ onder waren/ ende soo de twee Grieken met het selve
schuytken te vooren/terwyle hy niet seheep was/dooz-gegaen wa-
ren/dachte hy haer met hulpe van eenighe Swarten van daegh te
volghen.

Den 25 is de voorlz Bos-schieter/ in presentie van meest alle het
volck op het Eylant de Lima aen een galghe gehangen.

Wy hadden dese mael op 't Eylant de Lima twee Smitsen/
daer wy affuyten en ander gereetschap met alle naerstigheyt vaer-
daer wy affuyten en ander gereetschap met alle naerstigheyt vaer-
digh maecten/ want de Heer Vice-Admiraels meeninge was (al-
so hy van de ghelegentheydt van Chili dooz een gheboren Chilees/
en diversche andere ghevangens gheinformeert was) om met de
Blote daer nae toe te gaen/so haest wy van water souden versozgt
zijn / ende te sien ofte wy met de assistentie van de Chileesen yet
goets teghen den Spangiaert souden konnen verrichten/ waer toe
ons groote hope van de Chilees ende andere Indianen ghegheben
werdt / en om dat wy wel wisten dat het verwachten vande Gal-
lioens uyt de Manillas booz en ontrent Acapulco weynigh te be-
duyden soude hebben / soo wy niet aen de Caep Corrientes liepen/
waer toe wy neenden gheen tijdt te hebben / soo achten wy dat het
beter geraden was/dat wy in die tijt een tocht na Chili deden/ende
soo van daer verberst/ ende van vizes versozght wesende/ volgens
het begheeren van onse instructie / nae de Manillas ober staecten.
't Gheen wy van de ghelegentheydt van Chili verstaen hebben/ is
als volghet.

De Chileesen boerden dit jaer noch dappere en harde oorloghe
tegen de Spangiaerts/ende hadden in 't lest van het voorleden jaer
noch een troupe Spangiaerts van meer als 50 man/die op hafact
uytgegaen was/ soo beset en omcinghelt / datter niet een en esca-
peerde. De plaetsen in 't jaer 1599 / by haer op de Spangiaert ge-
wonen/waer onder de voornaemste is Baldibia / blyven noch in
haer gewelt/ ende en derben de Spangiaerden niet bestaen de selve
weder te incorporeren / niet teghenstaende de spraeck nu ter tijdt in
Peru

1624.

Junius.

Peru gingh/datter last van den Koningh was ghekomen/ dat men Baldivia / ten aensien vande goede port / weder soude sien te besetten. Dit Baldivia is nu ter tijdt onbewoont / leyt op de Zunderbreete van 40 graden/ende heeft een uptnemende haven sonder sanden oft ondiepten. De Spangiaerts dooz middel van de musquetten overtreffen wel de Chileesen als sy te voet bechten / maer als de Chileesen te paerde zijn / (gelijck sy gewent zijn met groote Esquadrons van drie en vier duysent paerden somwylen de Spangiaert aen te tasten) soo zijn sy verre haer meester / want een Spaensche Ruyter en sal gheen Chilees te paerde derden verwachten. De Chileesen hebben vooz een gewoonte alle de vruchten en het ghewas der Spangiaerden gheheel te verwoesten / ende daer na de forten contsomme so te besetten/ datter niet kan in gebzacht worden/waer dooz de Spangiaerts/die daer in leggen/ in groote hongers-noodt geraten/ en moeten alsdan met de uiterste miserie so lange afwachten/tot dat de Gouverneur van Chili met alle sijn macht van Conception komt om haer te ontfetten.

De Spangiaerts senden noech ordinaris 3 oft 4 Vaendelen soldaten jaerlijck van Lima nae Chili: dit is volck die meest in Peru om haer delicten ghevanghen sitten/ en alsdan te Lima te samen ghebzacht worden. Maer alsoo dese niet ghenoech waren om de Chileesen volkomen resistentie te doen/ soo hadde den Koningh van Hispanien dese naest-voorzgaende jaren een goede party Soldaten dooz Buenos Aires te lande daer nae toe gheschickt. De armoede en miserie der Spangiaerts in Chili was dit Jaer soo groot gheweest/datter een muiterpe ontstaen was/ soo dat sy haer Officieren van haer jaeghden en qualijck tracteerden / ende konden nauelijck nae groote moente weder tot ghehoorzaemheyt ghebzacht worden. De oorzaeck waerom de Koningh van Hispanien Chili / daer van hy gheen profijt en treckt/ niet en quiteert/is dese: dat hy vreesst dat het de Chileesen daer hy niet en souden laten blyven / maer voozder gaen en Peru aentasten. Oock moet hy Indianen hebben upt de Zunder-quartieren van Peru en het Noordelijckste van Chili / tot het bearbepden van sijn Mynen in Potosi/overmits dese bequaem zijn om soo swaren arbendt beneden in 't diepste van de Mynen te dragen/ ende de ander Indianen by Noorden Potosi gheboortigh/

1624.

Junius.

te licht af sterben. Dooꝛder van de vruchtbaerheyt van Chili/ als
doock van de abundantie van 't gout / dat aldaer valt/ petwes te ver-
halen/ is onnoodigh/ overmits alle schyꝛvers van die Landen daer
van genoeghsaem onderricht geben.

Den 26 op dese tijt regneerde de scheurbunck seer gheweldigh in
onse Vloete. De vier schepen/ die om de Zuid geweest waren/ had-
den soo veel siecken op / dat eenighe van haer niet machtigh waren
haer eyghen Boot te mannen / ende op de ander Schepen begonde
het scheurbunck doock heftigh te ontfeken / ende also geenige appa-
rentie ter werelt was / om groente/ ofte remedie teghen het scheur-
bunck in het Callao te bekomen / ende wy ghenootsaecht waren in
het Callao te blyven / om de Schepen Mauritius ende de Hope te
wachten/ die anders in der Spangiaerden handen souden konnen
komen te vervallen / soo stonden de saken van onse Vloete in seer so-
bere staet / ende souden binnen korten tijdt groot volck hebben ko-
men te verliezen/ ten ware het Godt gelieft hadde/ dat een Switser/
met het scheurbunck gequelt/ op de hooghste bergh van het Eplant
de Lima ghegaen hadde / daer niemant eenighe groente vermoede/
alwaer hy sekere groente gevonden heeft/ die hy kennende/ gegeten
heeft / ende groote baet hy bevonden. De Heer Vice-Admirael de
kracht van dit krupt verstaen hebbende/ ende dat het in abundantie
te bekomen was/ heeft gheoordonneert/ dat alle de schepen haer mee-
ste volck 's moꝛghens vroegh naer lant souden senden / om soo veel
groente te halen als het geheele scheeps-volck souden konnen eten/
waer toe de Maets olpe ende azijn gegeven wert/ ende om dat dooꝛ
dese groente/ die soo wel tot zalaet als warmoes ghebruyckt wiert/
ons volck in seer korten tijdt al t' saem op de beenen gheraecten ende
ververscht werden/ continueerden wy alle dagen dese groente te ha-
len/ soo lange de Vloete in het Callao de Lima heeft geset gelegen.

Den 28 verbranden wy eenighe Pysen / die onbequaem waren
om by de Vloete te houden. De spangiaerts quamen somwylen met
eenighe chaloupen/ die sware stucken op hadden/ ontrent onse sche-
pen/ ende schoten om masten ofte stengen te beschadigen/ dan sy ver-
richten weynigh.

Julius.

Den 1 Julius heeft de Heer Vice-Admirael op 't Eplant de Li-
ma nae versch water laten graben / maer om de steenachtige grond
heeft

heeft men niet diep ghenoech kunnen komen / so datter niet wercken is uytgescheyden.

1624.

Julius.

Dit Eylandt de Lima wesende in sijn ombangh ontrent 3 mylen/ is gantsch steenigh en ruttigh: heeft niet als de groente/ daer van geleyt is/ op het hooghste van het geberghte. Men vindt oock op het Zuydt-endt van dit Eylandt vele begraefnissen der Indiaanen/ die seer out schynen.

Den 18 zijn twee Spangiaerts op vies-bossen aen 't schip Oran-gien komen dzyben/ die uyt het Callao quamen obergheloopen/ de een was Overste van de Peruse Comedianten/ ende de ander was een slecht Soldaet. Sy verhaelden aen de Heer Vice-Admirael dat de twee Schepen/ Mauritius ende de Hope/ onder 't Eylandt Duna vier Schepen verobert/ ende de Stadt Guayaquil/ met het nieu Gallioen van den Koningh gantsch verbrant hadden. Sy verklaerden/ dat het Callao de Lima rontomme getrencheet ende gesterckt was/ ende met tachtentigh metale stucken boozsien/ behalven de veertigh/ die op het spaensch Gallioen laghen/ ende dat het beset was met veertigh Compagnien boetvolck/ ende seftshien Danden Ruyters. De Vice-Keij hadde oock volck aen de naeste water-plaetsen gesonden/ om die te stercken/ ende tegen onse komste te versekeren/ op dat wy nieuwers water souden bekomen. Sy seynen de oorzaeck van haer oberloopen te wesen/ om dieswille de Generael van de spaensche Cavallerie in het Callao ettelicke dagen verleden/ van haer/ om de questie van een hoere/ doot gesteken was/ ende wiste niet veel anders te segghen/ door dien hy op 't laetste hadden verborzen geweest/ meer denckende op de conservatie ende behoudenis van haer leven/ als om verwes aen ons te rapporteren.

Den 22 quamen de Spangiaerts met thien wel-gemande chaloupen nae 't schip de Gendracht/ ende schoten twee van sijn hoofdouwen in stucken. 't Schip de Gendracht schoot mede wel 30 schoten nae den Dvants Chaloupen/ maer door dien het schip te eer slingerde/ konde hy haer niet na behooren treffen.

Den 23 is om het water te versparen/ op dat wy booz de komste der twee schepen Mauritius ende de Hope niet ghenootsaeckt souden wesen uyt het Callao te vertrecken/ geordonneert/ dat men geen bot-spyse inde Blote soude schaffen/ maer vleesch/ speck ende stockvisch/

bisch / waer toe men sout water ghebruycken konde.

Den 24 schoten de Spangiaerts naer het schip de David meer als 100 schoten/sonder yemant te quetsen: het waren koegels van 6/7 ende 8 pont pser.

De Heer Vice-Admirael het ooge (ghelyck ghesept is) op Chili hebbende/hadde ordze gegeven/dat men het bos kruyt soo veel soude sparen als eenighsins doentlick was/en toelien datmen geen vergeeffse schoten dede. Hier op quamen de spangiaerts te stouter wpt/en somwplen soo nae dat sy deftig begroet wierden / en weder te ruggh moesten.

Den 25 heeft de Heer Vice-Admirael in een Vallepe op 't Eylant de Lima een musquet-schoot van strant twee diepe putten laten graben/om te besoecken oft wy versch water konden bekomen/daer met groote naerstigheyt aen gewzocht is.

Den 26 quamen vijftchien spaensche Chaloupen nae de schepen de David ende Gyssoen/om die met schieten te beschadighen/maer soo die schepen eenige sware stucken van de andere schepen verwilselt hadden/waer mede sy den Vyant in het aenkomen groeten/soe zijn de spaensche chaloupen maer een schoot schietende / te ruggh nae het Callao ghekeert.

Den 29 met den dage waren de Spangiaerts met 13 wel-ghe mande chaloupen dicht onder 't schip de Gendracht / ende om dat het Yacht de Winthont/ 't welck slechtelick van geschut voorzien was / met een touw aen de Gendracht vast lagh/ daer de Spangiaerts onder hielden / konde de Gendracht sijn geschut op haer niet gebruycken/sonder door het Yacht te schieten/'t welck ongheraden was / soo dat de spangiaerts weynigh schade leden / en w dertigh schoten deden met koegels van sefthien ende achtchien pont pser/die meest trefsten/ al eer de Gendracht gereddet was/ende met sijn geschut haer konde toe-reycken/en het scheen of sy het Yacht de Winthont souden geabordeert hebben. Nae dat de Spangiaert wel hondert twintigh/ende wy daer tegen ontrent tseventigh schoten gheschoten hadden / zijn de Spangiaerts nae het Callao gheretireert. In dit ghebecht is niemant als de Constapel van de Gendracht gequetst/die sijn rechter Arm af-geschoten is.

1624.

Augustus

Schapeham / volgens den inhoud vande missive van sijn Excell: tot Admirael van de Vlote geauthoriseert / die van daegh het volck den eedt van ghetrouwicheyt op 't Schip Delf heeft af-genomen / daer alle het volck vande naeste Schepen gekomen was. Tot Vice-Admirael vande Vlote is gheauthoriseert Jan Willemsz Verschoor Schout by nacht / ende in des selven plaetse tot Schout by nacht Cornelis Jacobs / Vaet van den Admirael. Op de middagh is den Admirael met alle de Boots ende Chaloupen na het Schip Orangien gebaren / daer het volck vande resterende Schepen ghekomen was / om den nieuwen Admirael te sweeren / waeromme de Spangiaerts met vijftien soo chaloupen als fregatten / mede uptrouwen / ende roepden nae onse Vacht / als oft sy het wilden aborderen / maer soo de Heer Admirael de Chaloupen dadelijk liet mannen / om den Wyant aen te vallen / by aldien die yet op het Vacht attenteerde / zijn de Spangiaerts / ontrent veertigh schooten gheschoten hebbende / weder nae het Callao ghekeert. Kort hier aen is de nieuwen Vice-Admirael Jan Willemsz Verschoor / met de twee Schepen Mauritius ende de Hope / met noch een Prijs in het Callao de Lima gearriveert / die het succes van sijn gantsche reyse aen de Heer Admirael rapporteerde / als dat sy in haer aenkomste drie Schepen op de Keede van 't Eylant Puna verovert hadden / waer van sy de twee verbrent hadden / ende het derde mede brachten ; dat sy van daer de Rivier op nae Guapaquil ghevaren waren / 'twelck sy van den Wyant dapper ghestrekt / ende met groot Guarnisoen beset vonden ; dat sy evenwel teghen der Spangiaerts Batterpen ghelandet waren / ende met verlies van vijf-en-dertigh mannen / die meest in het aen-komen in de Chaloupen gheschoten werden / de Stadt Guapaquil ingenomen hadden / ende alsoo sy na de veroveringhe gheen twee hondert mannen sterck zijnde / niet suffisant waren de Stadt tegen soo groot ghewelt van den Wyant te behouden / nochte oock eenighe bequaemheyt van chaloupen hadden om den Wyant te bergen / dat sy de Stadt Guapaquil / wesende de Haven van Quito / vol zijnde van alderhande koopmanschap / met oock het nieuwe Gallioen van den Koningh / tot den gronde verbrent hadden / ende haer met het naeste ghetende nae de Schepen gheretireert ; datter in dese inneminghe ontrent hondert Spangiaerden doot gheble-

1624.

Augustus

Werschoo
loopt op
25 en een
derden-
deel gra-
den Z.
Wz. tot
350 myl
r Zee/ om
verande-
ringh van
wint te
vinden.

ghebleven zijn/ behalven noch seventhien ghevanghens/ die al te sa-
men/ om dat de Vpandt met valsche koeghels gheschoten hadde/ op
de Keede van Puna over boort gheworpen zijn. Dat sy daer naer
haer schepen schoon gemaect / ende haer volck op het Eylant Pu-
nae verversch hebben / onder seyl ghegaen zijn / nemende haer
cours dicht by de wint om de Zuyt/ soo langhe tot dat sy haer op de
hooghte van vijf-en-twintigh en een derdendeel graden by Zuy-
den de Linie ontrent d'n hondert en vijftigh mylen van landt be-
vonden/ doen sy veranderingh van wint bekomende/ eerst na de wal
ghewent hebben/ meenende ontrent Arika te vervallen/ ende onder
weghen noch eenighe verversch-plaetse met ghewelt aen te doen/
maer dat sy de wint so scherp kregen/ dat sy het vaste lant van Peru
niet hoogher als op de derthien graden hadden konnen aendoen/
't welck op gisteren was/ ende dat sy haer cours vervolgende/ desen
dagh in het Callao de Lima ten ancker gekomen zijn.

De Vice-Admirael Werschoo / en voort alle anderen/ gaven de
eere van dese victorie aen Capiteyn Engelbert Schutte / want hy
die gene was/ die dooz sijn deftige aenspraeck/ doe op de eerste char-
gie yder de moet liet sincken/ het hert en couragie dede wederom ko-
men/ ende daer nae dooz sijn voorzichtig en Mannelijck belept den
Spangiaert/ niet tegenstaende wel drie-mael stercker/ soo aentaste/
dat de victorie aen onse zyde bleef ; anders soude apparentelijc ons
volck niet alleen het wederkomen sijn benomen/ maer souden oock
de Schepen Mauritius en de Hope perijckel gelooopen hebben van
in 't gewelt der Spangiaerts te komen.

De Heer Admirael heeft sijn residentie blyven houden op 't schip
Delf/ welck schip de vlagghe aen de groote stenghe ghevoert heeft/
't Schip Amsterdam heeft de vlagghe van de vooz-stenghe laten
waepen/ ende 't schip Orangie van de Besaens-roede/ als voren.

Den 6 is van wegghen de authorisatie van de Heer Admirael
dobbelt rantsoen van wijn en kost aen de maets uptgedeelt.

Den 7 zijn alle de Capiteynen / Lieutenants / Vaendraghers /
Commissen en Opper-stierlieden van de Blote / by de Heer Admi-
rael ter maeltijt geweest.

Den 8 heeft de Heer Admirael het volc van de 2 gekomen schepen
Mauritius ende de Hope/ den eed van getrouwigheyt afgenomen.

Den

Den 12 verthoonden haer de Spangiaerts met 20 soo Chaloupen als fregatten in het Callao. 1624.

Augustus

Den 13 hebben wy de hutten op 't Eplant de Lima afgebrocken/ ende alle preparatie ghemaect om op mozghen vzoeght te gaen.

Den 14 met den daghe zijn wy met 14 seplen/ daer van de dyp by ons verobert/ ende om by de Blote te blyven/ toegherust waren/ upt het Callao de Lima vertrocken. Wy stelden ons cours na de Piscadores / ende liepen daer tusschen door/ latende een kleyn klipken aen back-boort legghen/ ende staecten doen dicht by de wint nae de Baepe achter de Piscadores/ daer wy tegen den avont met de Blote ten ancker gekomen zijn. De heer Admirael is terstont met alle de vijf Compagnien Soldaten/ ende een kloecke hoop Matrosen aen lant ghegaen/ doende de plaetse besetten/ de Matrosen ettelijcke diepe putten niet wijt van strant graben / daer ons aenghedient was datmen versch water konde bekomen/ om te sien oft het also ware/ op dat de moeyte niet te vergeefs soude zijn. Doen nu versch water in de gegraben putten bevonden wert/ heeftmen een halve maen aen de water-kant beginnen op te werpen / daer aen den gantschen nacht dapper van de Matrosen ghewoacht is / soo dat die des mozgens in redelijcker defensie was. Ondertusschen bleven de Soldaten den gantschen nacht byten de halve Maen de wacht houden/ ende de heer Admirael liet onderwplen upt de Schepen 10 Metale Draeckens/ met haer affuyten/ in de halve Maen brengen/ op dat de Soldaten / byaldien sy met den daghe van den Vpandt werden aenghetast/ daer in souden moghen schuylen/ ende onder de bescherminge van de selve Draeckens haer retraite nemen.

Den 15 's mozgens trocken de vijf Compagnien Soldaten in de halve Maen/ ende daer werden ses sware stucken/ schietende twintigh a vier-en-twintigh pont yser / met haer affuyten/ met onghe-looflijcke rassigheyt aen Landt ghebroacht / ende inde halve Maen ghestelt/ maer alsoo in de gegraben putten so kleyne quantiteyt water bevonden werdt / dat onse Blote haer in korten tijdt van water niet soude hebben konnen versozghen / ende daer benessens ontrent onse Trenchee verschepde berghen ende heubelen laghen / die alle daer over commandeerden/ waer die van Lima haer gheschut ende

1624.
Augustus

Landen
achter de
Piscado-
res klip-
pen.

force lichtelijck konden brenghen / ende onse halve Maen gheheel ontdecken / ghelijck die om de voorszreven berghen ende heubelen te besichtigen / wyt-gelonden waren / rapportheerden / so heeft de Heer Admirael de voorszreven sware metale Stucken noch den selven about weder laten aen boort brenghen / 'twelck met de selve rassigheyt gheschiet is / maer de metale Draeckens sijn tot morgghen aen lant gebleven / om in 't retireren / des noot zijnde / tegens den Vyant te gebruycken.

Den 16 met den daghe is alle het volck met de Metale Draeckens in ordze gheembarqueert / ende t'scheep ghekomen / sonder dat de Spanglaerts eenighe wyne toonden om ons te vervolgen. Naec de middagh sijn wy met de see-wind t'zeyl ghegaen / ende hebben ons kours West aen ghestelt / om boven Puncto Perdido te zeylen.

Den 17 ende 18 hadden een doorgaende Z. Z. W. wind / de kours N. N. W.

Den 19 op de middagh de hooghte 8 en een seltendeel graden.

Den 20 's avondts saghen wy het Zuydelickste vande Eplanden de los Lobos / 't welck wy aen back-boord lieten leggen / passerende met een N. W. gangh tusschen beyde de Eplanden door.

Den 21 roeyde onse Chaloupe naer een doode Walvisch / het welck wy vermeniden een Barkje ofte Clippe te wesen / om dat hy soo hoogh boven water dreef.

Den 22 liep de stroom soo sterck om de Zuyd / dat wy met een stijf Top-zeyl-koelte voor de wind seer weynigh avanceerden.

Den 23 saghen wy Cabo Blanco / de stercke stroom continueerde noch om de Zuyd / als op gister.

Den 24 met den daghe lagh het Epland S. Clara N. O. van ons. Op de middagh sond. de Heer Admirael d'wy Chaloupen voor wyt / om de Indianen die op Puna woonden / te waerschouwen van onse komste / ende dat haer gheen leedt van ons volck soude ghedaen worden. Dit gheschiede op dat wy door de Indianen eenighe kondschap van des Vyants ghelegentheydt te Guapaquil mochten kriighen. Des nachts de bloed verloopen zijnde / heeft het de Vlote gheset.

Den

Den 25's moorghens zijn wy weder onder zeel ghegaen / ende quamen kort na de middagh op de reede van 't Eyland Puma ten ancker. De afghelonden chaloupen waren vier uren vooz onse komste alhier ghekomen / ende hadden een spaensch Barckjen op de Reede betrapt / 'twelck eenighe stuck-goederen in hadde / welcken over landt nae Lima souden ghelonden worden / maer de Spangiaerts ende alle de Inwoonders van La Puma waren geblucht / soo dat wy niemand hebben konnen belooppen / wat moeyte wy daer toe oock deden.

1624.

Augustus.

Den 26 is de Schout by nacht met alle de soldaten / met thien Chaloupen ende twee Nachten op een tocht nae Guapaquil ghegaen.

Den 27 / van daegh hebben de drie principael Schepen haer Geschut ende ballast in andere Schepen ghelost / om aen de grond te setten / ende schoon ghemaeckt te worden. De Heer Admirael heeft oock een trouw Matrosen te landwaert in ghelonden / om te vernemen ofter eenighe Waps / ofte andere victualie / ten dienste van de Plote / op het Eyland te bekomen was.

Den 28 is Meyndert Egbertsz / Capiteyn op 't Schip den Arent overleden. De Heer Admirael ontfingh oock bedroefde tijdinge van het quaed succes van onsen aenflagh op Guapaquil / hoe dat dooz de disordze van eenige Officieren / ons volck in route gheraeckt was / ende de vlucht nae de chaloupen hadden moeten nemen / met verlies van 26 of 28 mannen / 'twelck gheschiede / volghens het rappoort van de Commandeur / dooz dien de halve Compagnie soldaten van Capiteyn Everwijn / sonder haer Capiteyn te verwachten / den bergh op recht toe nae haer Vyandt marcheerden / meenende de eere van de victorie alleen te behalen / alsoo sy eenighe Spangiaerts hadden sien bluchten / maer also de Spangiaerts / die haer op 't hooghste van den bergh in eenighe huyfen ghetrencheet hadden / ghelijckelijck op haer los branden / daer mede eenige neder vielen / so veroorzaecte het sulcken schrick / dat sy van stonden aen de vlucht namen / ende met een in route brachten noch een ander Vaendel / 't welck om haer te seconderen / den bergh op marcheerde. Hier nae werdt den aenflagh weder herbat / maer om dat de Commandeur ghequetst werd / die daer

Twede
aenflagh
op Gua-
paquil.

1624.

Augustus

op dadelick belaste te retireren / ende de schrick onder het volck was / soo was alles te vergeefs. In somma ons volck moesten haer nae de Chaloupen retireren met verlies van 25 oft 26 dooden / waer onder de Vaendrygh van Capiteyn Eberwijn was. Wy hadden daer-en-boven verscheyde ghequetsten / als den Commandeur / ende Capiteyn Schutte / die tot op het laetste alle deivoir ghedaen hadde / om de vlucht te remedieren / die beyde van haer quetsuere ghenesen zijn / maer de Luytenant Sonnenburgh is van sijn quetsuere overleden.

Het is vzeemt / dat wy Guapaquil nu ter tijd niet konden winnen / daer wy het te voren eens soo sterck beset ende gheretrenchet zijnde / met het derdendeel vande macht ingenomen hadden. Het Ghemeene ghevoelen was / dat de Commandeurs on-erbarentheydt in den Kriighs-handel de oorzaeck van ons ongeluck was / alsoo de Soldaten despereerden onder sijn beleydt victorie te bevechten / en daeromme met rechte ernst en couragie haren vyandt niet aentasteden.

Den 29 heeft men noch doende gheweest met de dzy principale schepen te setten / ende schoon te maecken.

Den 30 is de Vice-Admirael met thien Chaloupen / ende twee Vaendels soldaten aen 't vaste land ghegaen / om beesten ende ap-pelen te bekomen.

Beccomen
eenighe
lasten
Mays.

Den 31 heeft de Heer Admirael van het volck / dat om het Eyland La Puna te besichtighen / uytghesonden was / verstaen / dat op een seecker plaetse van het selve eyland / dicht aen strand eenige lasten Mays laghen / die men daer lichtelijck konde van daen halen / waeromme het Schip de Griffioen daer na toe ghesonden is / om de selve Mays te laden ende in de Plote te brenghen.

Septemb.

Den 1 September waren de dzy principale Schepen schoon ghemaect / ende op haer defensie ghebracht / waeromme de andere schepen mede ghereetschap maecten / om te setten / ende schoon te maecken.

Den 2 is de Heer Admirael selver op het Eylandt Puna aen land ghebleven om het water halen te vorderen / ende heeft de twee putten doen bewaecken met twee Corporaelschappen soldaten / op dat het water by den vyand niet soude vergeven worden.

Den

Den 3 is de Vice-Admirael weder ghekomen / mede brengende ontrent 8000 Orangie-Appelen / ende een groote hoop Bananas / maer beesten hadde hy om de wildigheyt niet konnen bekomen.

1624.

Septemb

Den 9 is Pieter Heyndricksz / Stierman op 't Schip de Griffioen / tot Schipper op 't selve schip ghestelt / overmits Pieter Cornelisz Hartloop / schipper op de Griffioen / als Schipper op 't schip den Arent over-gegaen was.

Tot Luytenant vande Compagnie van Capiteyn Omarus Eberwijn / is ghestelt Adriaen van Noorderwille / ende tot Vaendrich van de selve Compagnie Robbert van Dollenhove / beyde Appointees.

Doort wierd besloten (niet teghenstaende de groote apparentie die wy saghen om in Chili yet goedts te verrichten) dat men volghens onse instructie / eerst nae Acapulco soude loopen / om op de Gallioens uyt de Manillas komende / te passen / ende dat men daer na sien soude / oft de ghelegentheydt van onse Blote soude willen toelaten / dat men noch van daer na Chili gingh.

Den 11 hebben wy het gantsche Dorp van La Puna in brandt gesteecken / ende de mueren van de Kerck om ver getrocken.

Den 12 's morgens met de vooz-ebbe is de Blote van 't Eplant Puna vertrocken. Wy misten acht Soldaten vande Compagnie van Capiteyn Schutte / 4 Franschen ende 4 Engelschen / die aenlant / ten tyden van ons vertreck / zijn blyven staen / ende by den vpsant dachten over te loopen.

Dit waren acht personen / die haer in de voorighe tochten seer troulijck en mannelijck ghequeten hadden / maer nae de quade rescontre te Guanaquil desperederden sy van haer fortune by onse Blote te sullen maken / ende soo sy wat strickt op de schepen ghehouden werden / ende tot schein-werck gedwongen / so meenden sy datter beter abantagie vooz haer by den vpsand te verwachten was.

Den 13 konden wy vooz stilke ende contrarie windt noch niet in zee geraken.

Den 16 's avonts verbielen wy ontrent 10 mplen by Oosten Capo Blanco / doen wy het wenden / ende met een W. Z. W. wint N. W. aen seplden.

Den 17 bevonden wy op de middagh de Zupder-bzeete van dyp graden.

Den

1624.

Sep:emb.

Den 18 kregen wy de generale Z. Z. W. wint.

Den 19/ van daegh is op 't Schip den Arent overleden Willem Commers/ Commijs op 't selve Schip/ een stout ende geresolveert krijghsman.

Den 20 continueerde de Z. Z. W. wint. Het verwonderde ons/ dat wy de Eplanden de Gallapagos niet en saghen / hoe wel wy/ volgens de Caerte/ de lenghte van de selve Eplanden hadden/ ende meest alle de bestecken van de Stier-lieden tusschen de Eplanden door- liepen/ dan wy gisten / dat sy op hare ware langhte niet en la- gen/ ende dat sy by W. van ons waren.

Den 22 op de middagh de hooghte 1 graet ende 25 minuten/ en- de sagen kozt daer aen by Z. van ons eenighe Eplanden/ die wy de Gallapagos gisten / hoe wel de bestecken der Stier-lieden de selve Eplanden al gepasseert waren. De Z. W. wint continueerde tot op den 10 October/ hoe wel wy in de laetste daghen somwplen stilte hadden/ doen de wind Z. O. ende O. Z. O. liep.

October.

Den 11 October op de middagh de hooghte 12 graden ende 50 minuten/ ende waren met een doorgaende koelte upt den Z. O. en- de Z. Z. O. Noort-West gesepit.

Den 12 ende 13 continueerde de Z. O. wint.

Den 14 ende 15 hadden wy meest stilte.

Den 16 de hooghte 15 graden en 55 minuten : de wint N. W.

Den 17/18 ende 19 continueerde de N. W. wint.

Komen
op de kuz-
se van
Nova
Spag-
nia.

Den 20 met den dage sagen wy 't vaste landt van Nova Hispa-
nia / 't welck hem met hooghe berghen vertoonde N. O. van ons.
Op de middagh hadden wy de hooghte 17 graden ende 50 minu-
ten/ ende dreeben den gantschen dagh in stilte.

Den 21 's morgens stilte / op de middagh de hooghte van 18 gra-
den. 's Nachts in stilte zijn 4 groote Chaloupen na de wal geroept/
om een visschers Bazckjen te intercipieren / daer upt wy des Wy-
ants gelegentheyt verstaen mochten/ ende verkent raken/ hoe verre
wy noch van de Port van Acapulco waren.

Den 22. op de middagh de hooghte 18 graden ende 12 minuten/
ende waren noch ontrent 2 mplen van lant. Maer de middagh siel-
den wy ons cours niet de zee-wint upt den Z. W. nae de wal toe/
om op de afgesneden chaloupen te wachten/ die na Sonnen onder-
gangh

gangh by ons quamen / rapporterende / dat sich de Cust **O. Z. O.** ende **W. N. W.** streckt / ende dat de diepte een gotelingh-schoot van de wal is 20 a 30 bademen zant ende singel gront / ende dat sy wel eenigh volck aen lant hadden gesien / maer dat sy om de groote barninge daer niet hadden konnen by komen.

1624.
October.

Den 23 's morgens stilte / de Zee grof upt **Z. W.** na de middagh de wint upter Zee als op gisteren / so dat wy bevonden / dat de wint op de Cust van Nova Hispania ordinaris van vooz de middagh tot 's avondts upter Zee komt / ende middernacht upt het Landt. 's Nachts variabele wint / met donder ende blixem.

Den 24 hadden wy **Siguatanejo** / 't welck seer ken-baer is aen 4 witte klippen / die 3 mylen van **Siguatanejo** legghen. Wy saghen hier nae den bergh van **Calvario** / die ghehackelt is / ende **Z. W.** in Zee streckt / ende van alle kanten in't aenkomen een **Eplant** schijnt te wesen. 's Nachts kregghen wy stilte met **Donder** / **Blixem** ende **Regghen**.

Sicht
Siguatanejo.

Den 25 avanceerden wy wepnigh om de stilte / ende dooz dien wy vreesden **Acapulco** by nacht vooz by te seplen.

Den 26 ende 27 seplden wy langhs de wal / ende hadden de hoogte van 17 graden / op welcke hooghte de **Port** van **Acapulco** ghelegghen is.

Den 28 met den daghe waren wy ontrent een half myle van het **Eplant** dat vooz de **Port** van **Acapulco** leyt / ende soo wy noch niet konden bekennen / dat alhier **Acapulco** was / soo is onse **Chaloupe** vooz uptgeroep / om te besichtigen / die weder-keerende / een schoot dede / tot een teken dat alhier de **Haven** van **Acapulco** was / waerom de schepen dragende daer na toe hielden / ende op den avont in't ghesichte van 't **Casteel** geset hebben. Het **Fort** ofte **Casteel** van **Acapulco** is dese laetste jaren eerst nieu ghemaect / ende op een uptstekende punt gelept / tot bevindinge vande **Gallioens** die upt de **Manillis** komen / die dicht onder 't **Casteel** setten konnen. Het heeft 4 **Boltwercken** / die met 10 oft 12 stucken beset zijn / ende is met eene steene mupz contom omtrocken / het schoot in onse aenkomste twee schoten / die niet toerepckten. Wy bevonden alhier in de **Haven** 2 ofte 3 kleyne **Barckjens** / die niet weerdigh waren pet daer op te attenteren.

Komen
inde Port
van Aca-
pulco.

1624.
October.

Den 29 hebben wy ghesocht met de Spangiaerts in onderhandelinghe te treden/ om upt haer Ostagiers / ende maniere van handelinghe te verstaen / oft sy dit jaer oock Gallioens upt de Manillis verwachtende zijn/ ende oft der selver comste haest op handen was. Wy gaben aen de spangiaerts te verstaen/ hoe dat dese Vlote langs de Custe van Peru seplende/ eenige Spaensche Capiteyns ende andere ghevangenen bekomen hadde / ende also de Heer Admirael nu van sinne was nae Oost-Indien over te steken / dat hy de Spaensche gevangens vooz eenighe verberschinghe wilde laten rantsoeneren / by soo verre de Gouverneur eenighe ghequalificeerden als Ostagiers aen de schepen wilde senden om te handelen/ daer teghen eenige van de onsen in het Casteel souden blyven : hier op wert van de Gouverneur gheantwoort / dat hy niet van meeninghe was eenige Ostagiers aen de Heer Admirael te senden / ofte permant in het Kasteel te ontfanghen/ maer by aldien de Heer Admirael goet vont/ de gevangens vooz gelt te laten lossen/ dat men de gevangens soude vooz haer bzingen/ dat sy in alle redelijckheyt met ons wilden handelen/ maer soo de Heer Admirael hier toe niet verstaen konde/ is de handelinghe ghe-eyndiget.

Den 30 ende 31 heeft de gheheele Vlote in de Port van Acapulco blyven houden/ also men dooz stilte niet konde vertrecken.

Den 1 November zijn al de Schepen in stilte upt de Haven geboucheert/ om onder sepl te gaen/ daer het Kasteel 6 schoten nae dede sonder te treffen. Op den avont is de Vice-Admirael/ met de schepen Amsterdam/ de Eendracht/ den Arent/ de David/ ende de Griffioen/ met de Jachten de Jager ende 't Ghewelt/ ende de Chaloupe van den Arent/ van de Heer Admirael ghescheyden/ ende is 18 ofte 20 mylen boven wints/ ofte by Westen Acapulco gaen setten/ op dat hy de Gallioens / die nae ons meeninghe daer ontrent het lant souden aen doen / mochte aen boort komen / ende besepelen / ofte dooz naerstigh verbolghen de selven het Esquadron van de Heer Admirael mochte in handen jagen. De Heer Admirael heeft het wederom in de Haven van Acapulco met de resterende schepen geset.

Novemb

Den 2 zijn de schepen Mauritius/ Hollandia/ de Hope/ de Wint-hout/ ende Nassau van Acapulco t' sepl gegaen/ ende hebbende een ontrent anderhalf myl van den ander ghesettet / soo dat het Oostelijckste

lijckste schip de Hope ontrent anderhalf mijl boven Acapulco / ende het Westelijckste schip Mauritius het Oostelijckste schip van het Esquadron van de Heer Vice-Admirael in 't gesicht heeft gaen leggen / ende de Heer Admirael is met de schepen Delf ende Orangien in de Port van Acapulco blyven legghen.

1624.

Novemb

Den 3 ende 4 hebben de Boots ende de Chaloupen van de schepen Delf ende Orangien in Porto del Marques ontrent anderhalf mijl van Acapulco water ghehaelt. De Heer Admirael sont negen Soldaten op het hoogste van 't Eylant / om nacht en dagh goede wacht op de Gallioens te houden / ende toe te sien wat onse Schepen wederboer.

Halen
Water in
Puerto
del Mar-
ques.

Den 5 is een Bos-schieter van 't Schip Orangien van het Eylant by den Spant over geswommen.

Den 7 is Capiteyn Witte met de Boots ende Chaloupen wederom om water gheweest / maer soo de Spant hem daer in embuscade ghelept hadde / die ons volck besprongh / soo heeft ons volck de vlucht nae de Chaloupen ghenomen / met verlies van vier mannen / die verdroncken ende gheschoten werden / ende sooder noch een man aen strant was staen blyven / is Capiteyn Witte / om die man te berghen / weder nae strant recht op den Spandt aen-gheroent / ende heeft die man selver in de Chaloupe ghetrocken / maer de Capiteyn is ondertusschen in sijn zijde gheschoten / daer van hy naemaels genesen is.

Den 8 is de Heer Admirael upt de haven van Acapulco t'seyl gegaen.

Den 15 is de Vice-Admirael / latende sijn Esquadron schepen op de wacht legghen / met het Jacht de Winthont by de Heer Admirael ghekomen. Hy verhaelde / dat sy 16 oft 18 mylen by Westen Acapulco een goede water-plaetse gevonden hadden / daer de schepen haer van water voorszaghen / maer dat men om de groote barninghe aldaer qualijck konde landen. Wy waren van daegh ontrent 5 mylen by Westen Acapulco / en liet de Heer Admirael de lwaerste Schepen waerschouwen dat sy hem datelijck souden volghen.

Den 16 ende 17 was de windt Westelijck / soo dat wy weynigh avanceerden.

1624.

Novemb

Den 18 zijn vier Soldaten / die met de Chaloupe van het schip Hollandia nae de Vyant meenden te roepen / van den Kaed gecondemneert om ghehangen te worden.

Den 19 ende 20 de wint uyt de Westelijcker hant.

Den 21 sagen wy de Westelijckste schepen van het Esquadron van de Vice-Admirael. Wy waren van daegh ontrent 17 mylen doven Acapulco/ende hadden in de tijt van ses dagen 11 mylen om de West ghewonnen. Des nachts hadden wy een Travade uyt den Westen/miet groote regen.

Den 22 saghen wy alle de schepen onder zepl/die om de stilte die de gantsche dagh gheduurde/niet by ons konde komen. Wy verstonen uyt het Jacht/ dat booz af quam/ datter ses Soldaten by den Vyant waren ober-gelopen/ende dat de schepen Amsterdam/ende de Gendzacht haer water inghenomen hadden / ende dat de Spangiaerts des anderen daeghs nae haer vertreck/haer wel 600 mannen sterck op strant verthoonden/die buyten twiffel ons water-haelders souden overvallen hebben / ten ware ons volck al van lant hadde vertroocken geweest.

Den 23 een kleyn koeltjen uyt de Noordelijcker hant.

Den 24 een stybe koelte uyt den Westen: tegen den avont is de groote Chaloupe van de Vice-Admirael omgeworpen/ die om het harde weder niet konde gebergh worden / so dat de Chaloupe met de metale Draerkens/daer mede die voorszien was, de zee ten besten gebleven is.

Den 25 / 26 / 27 / en 28 seyliden wy om de West dicht langhs de wal / soeckende nae de Eylanden de Ladzilleros / die 40 spaensche mylen by Westen Acapulco legghen/ aldaer/ volgens het schryven van het spaensche Journael/water/ visch/ ende Patattas in overvloet soude te bekomen zijn/ende also wy nu meer als 45 Duytsche mylen by de wal op-ghekomen waren/ende gheen apparentie van de selve Eylanden sagen / so dachte ons dat alle moeyte om de selve Eylanden te soecken/vergeefs was.

Den 29 heeftmen de Jachten/ de Winthont ende 't Ghewelt in byant gesteken/ also die onbequaem waren om langer by de Blote te blyven. Noch heeftmen een oude Pilot Diego Sanchios/ die ons goede dienst zint de vopage ghedaen heeft / ende twee overloopers/

pers/op haer versoek / niet een kleyn bootken aen lant ghesonden.

Op de middagh de hooghte 17 graden ende 50 minuten/en hebben doen alle devoyz ghedaen/ om in de Oostelike passae-wint te geraken. De wint was N. W. met een fraeye koelte.

Den 30 heeft hem de Heer Admirael met de principaelste Officieren van de Plote op 't Schip Hollandia vervoeght/ om in 't executeren vande vier ter doot-verwelsene Soldaten present te zijn/ maer alsoo alle de Krijghs-Officieren vooz dese ghevanghens seer instantelick by de Heer Admirael intercedeerden / soo heeft de Heer Admirael gheconsenteert / dat sy niet haer vieren brieckens souden trecken / en dat de drie van haer vieren souden gepardonneert worden. Het ongeluck is Frans fout van Hilderlou te beurt gevallen/die datelick aen de Nock van de rha is opgehangen.

Op de middagh de hooghte 17 graden ende 50 minuten : de windt W. N. W. en teghen de Nacht N. N. W. met redelijcke koelte.

Den 1 ende 2 December was de windt N. N. W. ende N. de cours was Z. W.

Den 3 kregghen wy de ghenerale N. O. ende O. N. O windt/ waer mede wy de cours om de west stelden.

Den 14 's avonts op de hooghte van 15 graden/ende 15 minuten/hadden wy een groote Crabade upt den Noort-Oosten.

Den 16 heeft de Heer Admirael het Jacht de Jager laten vooz seplen / om de Schepen by nacht met een schoot te waerschouwen/ indien hy eenigh lant gewaer wert.

Den 23 is op 't schip Mauritius overleden Adriaen Verplanken/Commiss op 't selve schip.

Den 1 Januarij is aen peder back een kanne spaensche Wijn tot een Nieuwe-Jaer vereert.

Den 8 heeft de Heer Admirael belast / overmits de scheurbuyck seer toe nam / waer aen daghlijck veel volck vande Plote stierf/ datmen in het ober-boort setten van de dooden niet en soude schieten : want het schieten/ 't welck menighmael op een dagh in diversche Schepen geschiede/grooten schryck onder het volck causeerde. Men heeft oock aen peder man een pumpeken Brandewijn daegs begonnen upt te deelen.

1624.

Novemb.

Steken
over nae
d'Oost-
Indien.

Decemb.

1625.

Januarius

1625.

Januarius

Sien
Landt.Sien de
Ladzo-
nes Ey-
landen.

Den 11 is Pieter Claesz Slacht/Commiss op 't Schip de Gen-
dracht overleden.

Den 15 's morgens sagen wy lant West van ons: 't was laegh
lant/daer het vreeselijck barnde/ soo dat wy groot geluck hadden/
dat wy by nacht hier op niet en verbielen / om dat de gheheele Vlo-
te groot perijckel soude ghelooopen hebben. Wy gisten dit Landt
Atlas de Galperico te zijn.

Den 23/ op dese tijt taste de scheurbuyck ons volck soo ghewel-
digh aen/datter daeghlijck vele stozben/ eenighe schepen waren so
machteloos dat sy naeuw ghesont volck hadden / om de Schepen
te voeren. Van daegh is Cornelis Jansz/ Commiss op 't schip de
David/ gestozben.

Den 25 op de middagh saghen wy 't Eylant Guagan/een van
de Eylanden van de Ladzones/daer wy op den avont by quamen.
Het was redelijck hoogh effen lant/ende de Ladzonesen quamen de
Vlote meer als twee mylen met twintigh Canoes van lant te ge-
moet verruyplende booz out pser/Cocos/Bananas ende Patattas.
Wy hebben den gantsche nacht met groote stozmen by gehouden/
om op morgen met den daghe de Reede te soecken.

Den 26 's mozghens quamen de Ladzonesen met 150 Canoes
aen de Schepen/ verruyplende Cocos ende Amjamas/ soo dat ons
Schip alleen ruyplde ontrent 700 Cocos. Op den avont zijn wy
aen de west-zyde van 't Eylant Guagan op 10 bademen zandt-
grondt / een Gotelingh-schoot van de wal ten ancker ghekomen.
't Schip de Hope raecte gront af / ende soo hy maer 8 of 10 ghe-
sonde mannen op hadde / heeft hem de Heer Admirael hulpe toe
ghesonden/die hem des nachts op de Reede brachten.

Den 27 is de Vice-Admirael met de helft van de Soldaten nae
het kleyne Eylant ghevaren/ dat ontrent dry mylen by Zuyden
de Reede gelegen was/ om te sien oft aldaer eenighe verberschinge
ten dienste van de Vlote te bekomen waer/dan alsoo het daer ghe-
weldigh barnde / ende men lichtelijck door de verborghen klippen
een Chaloupe soude verloren hebben/ ende de Ladzones op de Vi-
ce-Admirael versochten / dat hy met sijn volck van lant soude wil-
len blyden/alsoo sy alles in overbloet aen de Schepen souden bren-
gen/is hy weder na de Reede gekeert. De Schout by nacht heeft
met

met de resterende Soldaten de Baep besocht / daer hy een water-
 plaetse vant / daer het water licht om halen was. Wy ruplden de- 1625.
 sen dagh eenighe hoenderen / ende meer als 7000 Cocos. Januarius

Den 28 werden 50 Soldaten tot bewaringhe van de groote cha-
 loupe / die aen Landt soude vertimmeret worden / ende tot bebydin-
 ghe van de water-haelders / aen landt ghelept. Desen avondt is
 Capiteyn Omarus Everwijn / van een hart-vangh subptelijck
 gestorven.

Den 29 waren wy ghenootsaect meer Soldaten / ende twee
 Metale Draeykens aen lant te brenghen / om dat de Ladronesen
 met Assagapen gewapent / in groote menighte aen de water-plaetse
 quamen.

Den 1/2/3/ ende 4 Februarij brachten de Ladronesen veel Kijs ^{Februarij}
 aen de schepen / die wy van haer ruplden / een Bael van tseventigh
 ende tachtentigh pont Kijs / vooz een verroeste bijl oft hack-mes / die
 gantsch bedorven was / ende nieuwers toe diende.

Den 5 is een ghenerale Maonsteringhe dooz de Blote gheschiet /
 ende werden noch bevonden 1260 koppen / daer onder begrepen
 zijn 32 sooghevanghen Spangiaerts / als Negros.

Den 8 is tot Capiteyn ghestelt / in plaetse van Capiteyn Ever-
 wijn / die overleden is / Hendrick Kose / Lieutenant van Capiteyn
 Schutte.

In wiens plaetse tot Lieutenant is ghestelt Barent Schutte /
 Vaendrygh van de selve Compagnie / ende tot Vaendrygh van die
 Compagnie is ghestelt Otto van Dollenhove / Appointee.

Den 9 heeft de Heer Admirael aen Landt een Predicatie laten
 doen.

Den 11 's morggens zijn wy van 't Eplandt Guagan t' sepl ghe-
 gaen. Het Eplandt Guagan is een van de Eplanden / die men
 noemt Illas de las Velas / ofte van de Ladrones / ende leyt op de
 Noorder-breete van derthien en twee derdendeel graden / maer de
 Keede / daer wy met de Blote op 10 / 20 en 30 bademen zant-gront
 ontrent anderhalf Cartouw-schoot van de wal gheset lagen / heeft
 de hooghte van derthien en een half graden. De Keede leyt aen de
 West-zyde van 't Eplandt / ende kan soo wel van by Noorden als
 van by Zuiden het Eplandt beseylt worden. Het Lant is tamelijck
 hoogh /

1625.
Februarij

hoogh/vruchtbaer/ende op veel plaetsen met rijs besaeyt/als blijkt
wyt de quantiteyt die wy gheruyt hebben. Cocos-boomen zijn
der sonder ghetal/soo oock op het Eylant dat aen de Zuyd-Post-
hoeck leyd/ en Palmijten heeft men over al veel/ dan het schijnt dat
dese by de inwoonders in waerden gehouden worden. Anjamas
vallen hier sonder getal / die wy in groote menighe van haer ghe-
ruyt hebben. Wy hebben in de tijdt/ dat wy hier ghelegghen heb-
ben ontrent 200 Hoenderen gheruyt / dan gheen beesten konnen
bekomen / wat moeyte wy daer oock toe gedaen hebben. De La-
dzonesen zijn van leden treffelijck gheproportioneert/ende van sta-
ture grooter als de Carnatanen ende andere Indische natien. Sy
zijn roosachtigh van coleur / ende gaen heel naeckt / maer de vrou-
wen bedecken haer schamelheyt met een blad. Haer wapenen zijn
Assagapen ende slingers/ daer mede sy den ander den oorlogh aen-
doen / meesterlijck daer met om gaende. Haer Canoes zijn aer-
digh ghemaect/ende konnen seer scherp by de wint seplen/ sy heb-
ben maer eene vleugel/ waer mede sy de Canoe in 't seplen konnen
in 't ghewicht houden/staende verder ofte nader de Canoe/ nae dat
de wint sterck koelet. Met dese Canoes dorven sy wel 2 of 3 my-
len in Zee gaen / al is 't dat de Zee grof gaet / om dat sy haer Ca-
noes/ als sy om vallen / lichtelijck konnen droogh maecten. Sy
schynen niet den eersten oprecht in 't handelen te zijn/ maer daer na
siet men dat de naem van Ladzones haer niet te vergeefs gheghe-
ven is / want sy de Balen Rijs die wy van haer kochten/ten deele
niet zant ende steen bulden/ende rechten meer ander dieverpen aen.
Die hier aen lant willen gaen / moeten haer wel verskeren / ende
van wapenen voorzien / ende in 't alderminste op de Ladzonesen
niet vertrouwen/want alle die ter syden afgaen/ staen in perijckel
van ghemassacreert te worden/ gelijk eenighe van ons volck we-
derbaren is.

Den 14 op de middagh de hooghte 10 graden ten een half/ ende
saghen doen een Eylant W. Z. W. van ons 8 mylen: wy gisten
dit lant het Eylant Sahabedza te zijn/hoe wel het niet de Caerte
op 't nauwste niet en accordeerde.

Den 15 saghen wy niet Z. O. Son een ander Eylant/twelck
wy een nieu Eylant achten te wesen / om dat het niet in de Caerte
en

en stont. Het was redelijck hoog lant even gelijk Guagan / de N. O. ende N. W. hoeck leggende ontrent 4 mylen van den anderen / en het is tamelijck breed so wy sien konden: aen de N. O. hoeck strect hem een groot rif af wel 2 mylen in Zee. Daer quamen diverse praeuwen van land / naer ons toe / daer in eenige personen saten van ghedaente ende postuur als de Ladronesen / met langh swart hant / ende eenighe bercierselen om haer lijf behanghen / dan soo wy voort seilden / konden sy niet aen boort komen. Dit landt was bewoont ende wel gebouwt / soo veel men sien konde / ende lept op de hooghte van 9 en d'yn vierendeel graden.

Den 16 / 17 / 18 ende 19 continueerde de doort-gaende N. O. wint.

Den 20 hadden wy stormachtigh weder upt de Oostelijcker hant / met gheweldighen reghen. Wy hebben het des nachts met schoover-seyl om de West laten voortstaen / om niet te vervallen in de Bocht by Noorden Caep de Biscajo / dat de Oost-hoeck is aen't landt van Magindanao / het Zuidelijckst groot Eplandt van de Philipinas.

Den 21 continueerde het stormachtigh weder. Wy lieten het des nachts met het hooft om de Noort met kleyn seyl d'ynben / om niet op een lager wal te vervallen.

Den 22 konden wy noch geen land sien / hoe wel de meeste bestecken de gesepde Caep al gepasseert waren.

Den 23 's moorghens is by den Heer Admirael ende den Raet de bestecken van de Stier-lieden ghesien / ende haer advijs ghehoort zijnde / gheresolbeert datmen Z. Z. W. soud aengaen tot op de hoogt van d'yn graden / ende alsdan 't land van Gilolo aendoen / om van daer een vaste cours na Ternate te stellen. Op den middagh bevonden by 't peplen van de hooght dat de stroom ons gheweldig om de Noort had geset / hoz wel ve Noordlijcke Mousson doort-waepde.

Den 24 op middernacht vonden ons op 4 graden 50 minuten.

Den 25 wesende met N. O. wind Z. Z. W. gestevent / of so men meende gheseylt 12 mylen. Vonden op den middagh de hoogt 6 graden 20 minuten. Bevindende dat wy in een halfermael / in 't Noortder Mousson Z. Z. W. stevenende / een halve graed om de Noort geset waren.

1625.

Februarij

Den 26's middaeghs op 4 graden.

Den 27's middaeghs op 2 graden 45 minuten / blyvende by de geseyde Z. Z. W. cours / de wind noch al upt de Oostlijcke hand.

Den 28 sagen wy 't land W. 6 mylen van ons: de stroom sette ons geweldigh in.

Martius.

Den 1 Martius dzeven wy in stilte.

Den 2 / kregghen wy in 't ghesicht de bergh van Sammacano? / ghelegen op de kust van Moro / het welck het Noord-eynd is van Halemahera / oft 't groote lant van Gilolo / daer de Molucksche Eylanden aen de West-zijde onder of by langs leggen.

Den 4 op de middagh de hooghte 1 graed ende 40 minuten. Tegen den avond een lustighe koelte upt den Noorden / daer mede quamen wy inder nacht ontrent Malepen / hooft-stadt van 't Koninghriek van Ternate. De Heer Admirael sand een Chaloupe voor upt na Coluco / om de Heer Gouverneur vande Molucquos / Jaques le Febze / die voor dien tijd aldaer was / van onse komste te waerschouwen / maer om dat het stilder werd / quamen wy eerst met den daghe voor Malepen op de Keede.

Komen
inde Mo-
lucquos.

Den 5 na onse / ofte den 6 na de gemeene Indische reeckeninghe / heeft de ghemelte Heer Gouverneur den Heer Admirael aen boord wellekom gheheeten / ende zijn teghen den middagh met den ander aen land ghevaren. De oorsaeck van het verschil des tijds is / dat onse Vloete van Holland om de West zeylende / ontrent seshien uren met de Sonne ghelopen is / so dat wy de daghen ordinaris een weynigh groeter ghehadt hebben als van 24 uren / ende dat die upt Holland na Indien ghezeylt zijn / om de Oost loopende / teghen de Sonne gelopen zijn / dat die de dagen ordinaris een weynigh korter ghehadt hebben als 24 uren / ende de Sonne ontrent 8 uren op de middagh inde Moluccos vroeger ontmoet zijn als in Holland / so dat de differentie een gantsche dagh is.

Den 9 is het schip de Eendracht ten dienste vande Oost-Indische Compagnie ghezeylt na Maqujan / een van de Molucksche Eylanden / namelijk het vierde van de groote van Noord af te tellen / ende over ses daghen wederom ghekomen.

Den 13 is te Malepen tijdinghe gekomen / dat de Trouwe / een van d'Oost-Indische Compagnies Schepen / ghebleven is op Sangi /

Sangi / een Eplandt vijftigh mylen ontrent het Noord-West ten 1625.
 Noorden / van 't Epland Ternate / op den wegh nae de Filipinen. Februarij
 Van daegh is de Heer Admirael met de vier principaelste schepen /
 ende de meeste macht van de Blote nae Caleamate / een onser Forten
 op Ternate ghezeylt om het selve te slechten.

Den 16 zijn de voorsz Schepen / nae dat het Fort gheslecht ende
 't gheschut daer van gelicht was / weder op de reede van Malepen
 ghekomen.

Den 17 is de Vice-Admirael met vier Schepen van Malepen
 ghegaen om te slechten ons Fort / op 't Eplandt Motz / wesende
 het derde groot Eplant in de Molucquos.

Den 25 is de Blote met den Gouverneur van de Molucquos nae
 Maqujan ghezeylt / daer de Vice-Admirael met de vier ander
 Schepen by ghekomen is / ende heeft op de reede van Snoffaquja
 gheset.

Den 26 is gheresolveert dat men voortgaen in de Blote de India
 sche wijsen / in het schaffen van de spijsen soude volghen.

Oock is gheordineert / dat het schip de Eendracht nae Sangi
 soude gaen / om het volck ende het gheschut van 't ghebleven schip
 de Trouwe op Malepen te brengen.

Den 28 is de Blote van Maqujan ghescheyden / ende om dat
 de windt te scherp was om boven de Sorities te zeplen / zijn wy
 gheloopen door de Strate die tusschen oudt ende nieuw Batjan
 doorgaet.

Den 30 zijn wy de engte ghepasseert / ende door ons Fort op
 Labou in Batjan ten ancker gekomen.

Den 31 zijn wy van Batjan ghescheyden / ende hebben ons
 kours nae Amboina gestelt.

Den 4 Aprilis is de Blote ghearriveert op de Reede voor 't Ca- Aprilis.
 steel op 't kleyn Amboina / alwaer het schip Delf hem van een
 nieuwe mast voorszien heeft / ende is voort by de Gouverneur van
 Amboina / ghenoemt Herman van Speult / alle preparatie ghe-
 maect tot een tocht op Loehoe en Cambelo / op 't land van Ce-
 ram / tegen over den Noord-West-hoek van 't groot Amboina.

Den 25 is de Chaloupe van 't schip den Arent met brieven van
 onse komste / aen de Heer Gouverneur Generael / weghens de Ge-
 unieerde

1625. unieerde Nederlanden in Oost-Indien/ na Batavia af gesonden.

Mayus.

Loehoe
ende
Cambello
ghede-
strueert.

Den 14 Mayus is de Heer Admirael met de schepen Mauri-
tius/ de Gylfoen/ ende de David (het schip den Arent van te bo-
ren nae Cambelle/ ende de Hope nae Loehoe ghescheyden zijnde)
met de geheele macht vande Plote/ ende de Heeren Gouverneurs
van Amboina/ Speult ende Soerum/ met alle de Coorecooren en-
de macht van Amboina op de tocht nae Ceram ghegaen/ aldaer
men voer eerst de sterckte Loehoe verobert/ ende gantsch gherui-
neert heeft/ en daer nae de wederspannige Negries of Dorpen ver-
brand/ ende al haer Nagel-boomen verdestrueert/ ende te gronde
vernieticht heeft.

Junius.

Den 22 Junius is de Heer Admirael met de Gouverneurs
weder op Amboina ghekomen/ latende de schepen met de siecken
om de contrarie mousson/ op de reede van Cambelle blyben.

Julius.

Den 18 Julius is de Heer Admirael ende de Gouverneur
Speult van Amboina met de Plote nae Batavia t'zeyl gegaen.

Den 19 zijn de schepen die voer Cambelle gheset laghen/ by de
Plote ghekomen/ om dat het Jacht de Jager (een van de spaen-
se Pysen) so leck was/ dat hy het niet langher boven water konde
houden/ ordonneerde de Heer Admirael/ dat het schip Hollandia
het gheschut van 't selve Jacht op de reede van Cambelle soude
lossen/ ende het Jacht in de brandt steecken/ ende in de Strate van
Botton weder by de Plote komen.

Den 20 zijn wy door scherphheit van de Zuyden windt genoot-
saecte by Noorden 't Eyland Boero om te loopen.

Den 22 heeft de Plote in de N. O. Bay van Boero het Jacht
Nassau van sijn gheschut ontlost/ en als onbequaem om by de
Plote te blyben/ verbrandt. Alhier is 't schip Hollandia weder by
Plote ghekomen.

Augustus

Den 2 Augustus zijn wy op de reede van Botton gearriveert.

Den 6 is de Plote van Botton ghescheyden.

Den 10 zijn wy op de reede van Macassar ten ancker gheko-
men/ alwaer de Heer Gouverneur Speult aen landt geweest/ ende
by den Koningh vriendelijck ontfangen is.

Den 19 is de Plote van Macassar ghezeylt.

Den 25 is de Gouverneur Speult met de schepen Orangien
ende

ende Mauritius na Japara gegaen/ ende de Heer Admirael heeft met de refterende Schepen sijn kours recht toe na Batavia gestelt.

1625.

Augustus

Den 29 is de Heer Admirael met eenige schepenghearriveert op de reede van Batavia/ wesende de hooft-stadt der Nederlandtsche Compagnie in Oost-Indien: alwaer de Gouverneur Speult ettelijcke daghen daer aen met de schepen Orangien ende Mauritius mede ghekomen is. Ende om dat ten tijde van ons arrivement / te Batavia gheen avantagieuze aenslaghen vooz de Oost-Indische Compagnie voozvielen/waer toe men de gheheele Nassausche Vloote soude hebben moghen ghebruccken / soo werd by de Heer Gouverneur Generael ende den Raed van Indien goet ghebonden/ dat men de schepen van de selve Vloete soude schepden / en nae sulcke plaetsen schicken / daer sy het Vaderlandt / ende de Oost-Indische Compagnie / het meeste voozdeel / ende den Vpandt de meesten afbrueck mochten doen. De Heer Gouverneur Speult is met de schepen Orangien / Hollandia en Mauritius (daer op waren de Capiteynen / Engelbert Schutte/ Johan Ter Halte / ende Evert de Vries/ende Justus de Vogelaeer/Coopman op 't Schip Amsterdam/) van Batavia na Suratte gezept/ die van daer op het spoedichste nae 't Vaderlandt dachten te komen. De Vice-Admirael Jan Willemss Verschoor / is met de twee schepen de Hope en Griffioen/ ende noch twee Jachten van d' Oost-Indische Compagnie op een tocht nae Malacca ghegaen. De schepen den Arent ende de David zijn nae de Cust van Cozomandel ghesonden. 't Schip de Eendracht/ soo haest het upt de Moluccos tot Batavia gearriveert was/ heeft men 't toe-gherust om met den eersten na 't Vaderlandt te zeylen / ende de twee refterende schepen / Delf ende Amsterdam heeft men aen 't Eplant Ancrust gheset / om te verdubbelen ende de Eendracht te volghen.

Den 29 October is de Heer Admirael/ sieck zijnde/ met de Schepen de Eendracht / ende 't Wapen van Hoorn vol-laden zijnde/ van Batavia na 't Vaderlandt gezept.

October.

Den 3 November is de Heer Admirael Gheen Hinghen Schepenham op 't schip de Eendracht overleden / ende den 5 dito op het Eplandt Pulo Bossoc 2 mijlen van Bantam begraven.

Novemb.

Den 27 zijn wy blyten de Straet Sunda geweest / nae dat wy

1626. Dooz contrarie wint ende stilte meer als dzy weken in 't passeeren
 van de Strate dooz gebracht hadden.

Januarius Den 22 Januarij zijn wy op de Reede van de Caep de Bona
 Esperanca wel gearriveert / alwaer wy hebben gebonden Brieven
 van 't Schip Middelburgh van dato 28 December 1625. Als
 wanneer 't selve van de Caep naer S. Helena is vertroocken / beset
 met 136 man / ende met goeden moet / so sy schyven / om 't Schip
 in 't Vaderlant te brengen.

Februarij Den 9 Februarij zijn wy van daer t' seyl gegaen.

Den 24 zijn wy met de twee schepen op de reede van S. Helena
 gearriveert.

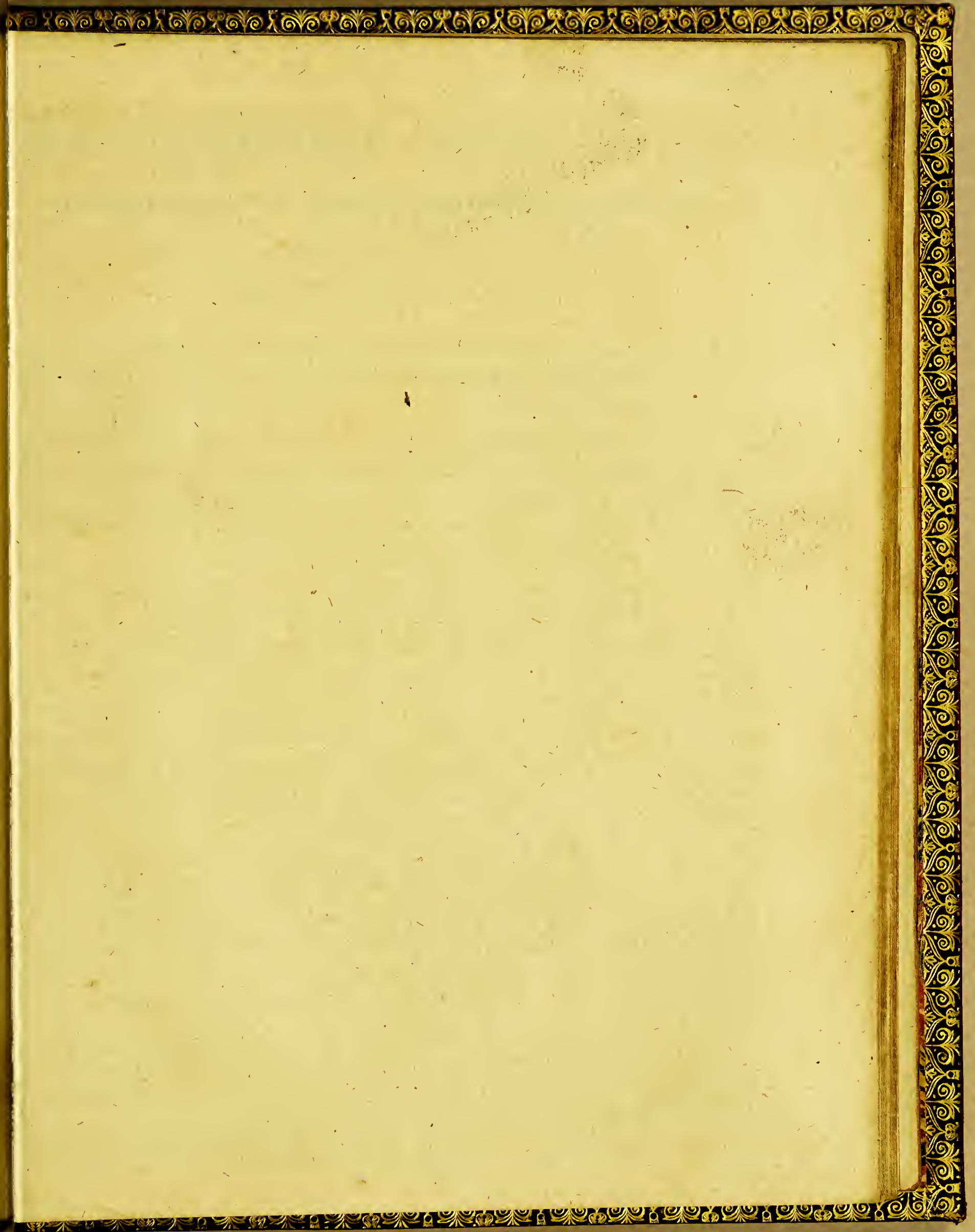
Martius. Den 11 Meert zijn wy van 't Eylandt S. Helena gescheyden.

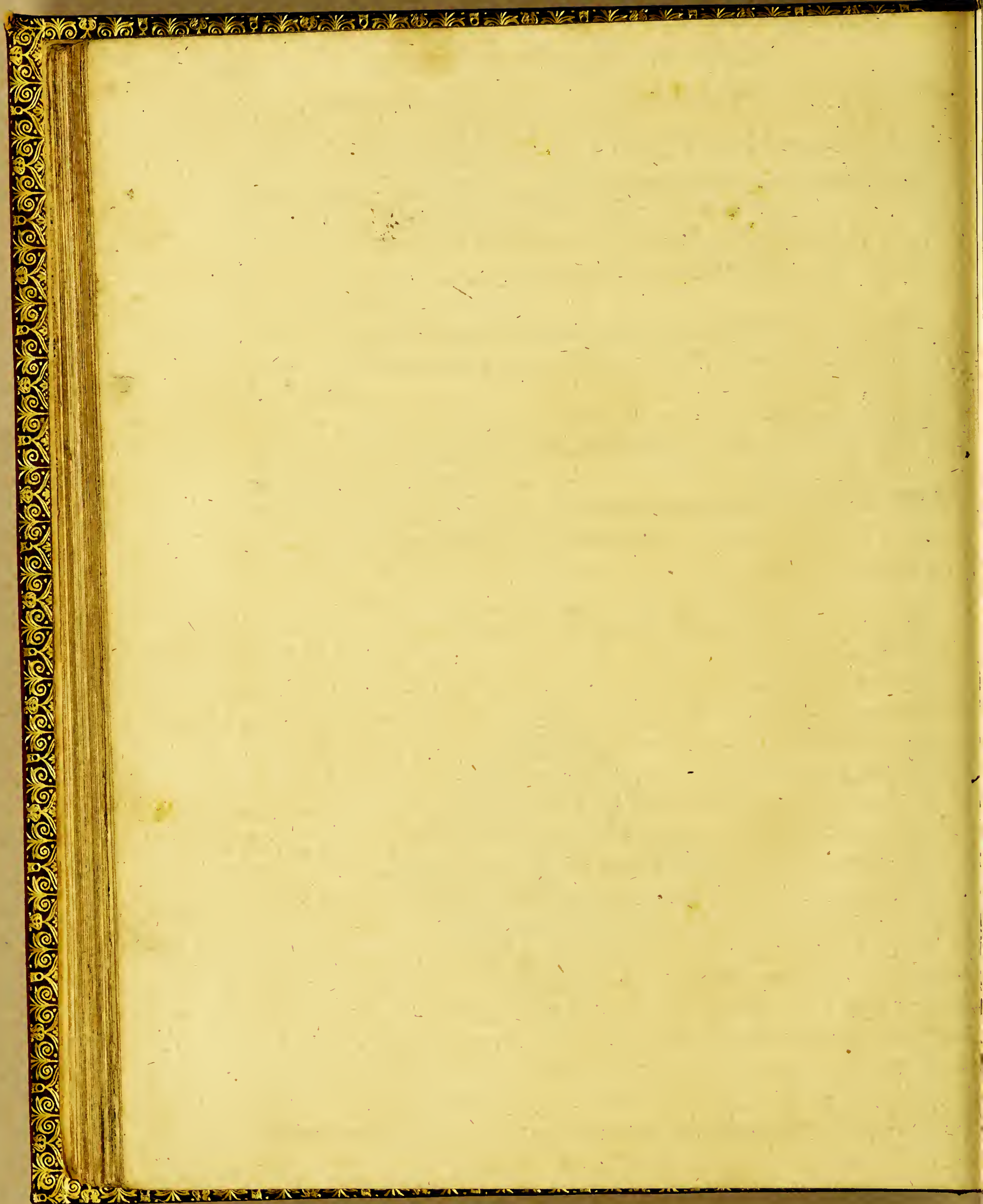
Iunius. Den 16 Junij zijn wy dooz sieckte ghenootsaeckt gheweest in
 Pleympen te loopen.

Iulius. Den 9 Julij zijn wy dooz Godts ghenade met beyde de Sche-
 pen in Texel voozspoedigh gearriveert.

E Y N D E.







Beschrijvinge vande Rege-

ringhe van Peru, gestelt door eenen gebangen

Spanjaert / ghenaeint Pedro de Madriga,
gheboren zijnde tot Lima.



De Koninckrijcken van Peru, Chili ende Terra Ferma wert tegenwoordich gegouberneert by Don Ioan de Mendosa, en Lima, Marquis Montes Claros Viceroy, Stadt-houder ofte Luytenant/in plaetse vanden Coninck van Spanjen/ gelijcke macht alhier als zijne Majest. in Spanjen hebbende / so van giften te geven ende Offitien / d'welcken in dese Coninckrijcken Cozigimentos ghenaeint werden/ uyt te deelen der Indianen Renten/ Administratien/ ende Alcaldias, wesende Meesters ofte regenten over de Mine.

Dit voorsz Officie van Viceroyship geeft den Koningh voorsz 6 ofte 8 Jaeren / ofte voorsz so veel hem belieft / den gestelden Viceroy daer s'jaer voorsz toeleggende 40000 Ducaten/ mitsgaders alle Kerstdagen/drij Koningen/ende noch 2 seesten/als daer zijn vanden H. Geest ende Paesschen/ telcken repse 1000 Pesos Ensaiaados, elc Peso tot 12 Realen en een half't stuc / overmits hy dan te gast heeft alle de Raets-Heeren van Audiencia / ende boven dien alle jaer als den Viceroy gaet aende Haven van Galao/omnie te dispacieren de Armade/Konincx silver/so geeft hem den Koning 2000 Pesos Ensaiaados tot zijns onkosten verval / onvermindert zijn boven verhaelde gagie / de Viceroy wert gedient in zijn Pallays van veel Edele ende Crijch-heeren van alderley soorten ende qualiteyt / want Koningen bewaren het Offitie vande Mayoor, Domo ofte Rentmeesters/ Maystro de Sala Capiteyn van zijn garde ofte wacht/ oock Camerlinck/sonder dese zijnder ooc groote menichte van Pageien die binnen ende buytens s'huys dienen/ ende veel knechten die dese voorsz. Meesters dienē/als hy uyt gaet/ wert hy vergeselschapt van alle de Edele vanden staet / ende heeft 30. Soldaten / diemen
 hier

hier heet Bellebaerdiers/ende soo hy buyten de Stadt gaet so gaen
 hondert Lanciers ende 50 Muskettiers met hem/dit zijn Soldaten
 die hier genaemt werden de wacht/ van 't Coninckrijcke/de Lan-
 ciers gemeten 8 jaers 800 ende de Musquettiers 400 Pesos Enfaia-
 des, voor haeren dienst ofte Salario van den Koninck / in dit Co-
 ninckrijk zijn 4 Audienten / als een in Pannama, een inde Provin-
 tie van Quito, een in Charlas, ende den vierden in Lima. Alhoewel
 nochtans het Koninckrijk van Chili mede / een Audientia heeft/
 sulckx dat zijne Maj. continuelijck dit Koninckrijk met een Sou-
 verneur versiet / den teghenwoordighen is ghenaeamt Don Alonso
 de La Ribera, dese audientien zijn Raets-Heeren vanden Coninck/
 welcke alle pleydopen so wel Civile als Criminele decideren/ doch-
 ter tweeder instantie provisie van Appel gheobtinueert / ende 't sel-
 ve te doen intertenteren hebbende / werden alle de civile saecken by
 Synodores/ twelck zijn als Commisarisen daer toe gecomiteert/ende
 de criminele by Alwaldas van 't hof onwederroepelijck gheter-
 mineert/ dese al te samen gaen in een ghelijcke cledinghe / elck daer
 voor jaerlijckx/gemietende 3000 Pesos Enfaia des tot 12 en een ha-
 byael/ de Stadt daer de Viceroy hem houdt / is ghenaeamt Civita-
 dos de los Reyes ofte des Koningen Stadt / sy is gefondeert in een
 groote / schoone Valaye, de Stadt is naer myn goet duncken inde
 lengte ander halfmijle/ ende breekt drie quartier mijls/ heeft meer als
 10000 inwoonders/ ende derhalven de gene die aldaer met menich-
 te dagelijckx comen en gaen/ haer koopmanschappen drijven/ dese
 Stadt heeft 4 plaetsen ofte merckten/ de eerste is daer het Koninck-
 lijcke Raedt-huys staet / ende de Justitie vergadert ende daer de
 koop-lieden vergaderen / ende haer Contracten besluyten/ ende in
 dese plaetsen wort allenootlijcke listocht ende Dictualie vercocht/
 in dese Stadt wonen veel Indianen Ambachts volck / als smy-
 ders ende schoenmakers / ende die wonen in een plaetse genaemt
 Cercado/ het welcke dicht byde voorlz. Stadt ghelegen is/ ende in
 dit pobel heeftmen veel arbeyders die met lantwerck haer generen/
 ende saepen vruchten gelijk daer is Arij / Kool / Salaet / Radijs/
 Koncommers/ Meloenen ooc Mays Kamotes/ diemen in Span-
 jen noemt Patates / ende al dit wort vercocht op de voorlz. groote
 plaetsen oft merckt / de Indiaenen die in dit Pobel Cercado woo-
 nen/

nen / zijn ontrent 2000 weynich meer ofte min / de andere is ghe-
naemt St. Anna, is mede seer groot / de derde is genaemt St. Diego,
ende dese is wat cleynder ende noch een plaetse / is genaemt El. Sato
de Los Cavalles, want alhier dagelijcx **Peerden** / **Muylen** / **Ezels**
ghekocht ende vercocht werden. In dese Stadt resideert den **Aert-**
bisschop / genaemt Don Bertholomt Lobo, Guerrero, d'welcke tot
renten oft incomen heeft 50 ofte 60 **Duyzent Pesos** naer dat de
tienden hoogh ofte leegh loopen / ende so de thienden hoogh loopen /
ist ontrent 60000 **Pesos** / ende soo sy leegh zijn ontrent 50000 / de
groote Kerck heeft 24 **Prebenden** / een **Archidiacon** / **Schoolmee-**
sters / **Canoncken** / **Priesters** / oock **Capitanen** / die hebben 2000.
Pesos ofte meer / naer de thienden hoogh zijn / dese Kercke heeft 4.
Pastoren ende elck heeft **Renten** 1500 **Pesos** vanden **Koninck** tot
onderstandt / dese groote kercke is genaemt Don Iuan Evangeliste,
sonder dese prochie / 't welck is de **Metropoli**, heeftmen andere 4. de
een genaemt **Sinto Marcello**, met 2 **Pastoozs** / elck heeft te renten
1000 **Pesos** / **Ian Sebastiaen** met 2 **Pastoozs** / ende hebben de selve
renten / noch een **Santa Anna**, met 2 **Pastoozs** / ende hebben de selve
renten / het ander is het **Gasthuys** vande **Weef-kinderen** met een
Pastoor / welcke tot dienste is vande 4 **Pastoozen** vande **kathedrale**
kerck / ende die geeft hem 500 **Pesos** tot gagie / dese Stadt heeft dese
nabolghende **Kloosters** / van **Monicken** / als **S. Franco**, **S. Domin-**
go, **S. Augustin**, ende een van **Nuestra de les Marsedes**, ende elck
van dese heeft 2 **Kloosteren** / **S. Franc**: die heeft 3 **Kloosters**. Als te
weten haer **Kloosters** **Prinsipael** / het andere vande **barre-voets-**
loopers / ende het derde van onse liebe **Vrouwe** van **Guadelupe**,
sonder dese zijn daer 2 vande **Jesuyten** diemen in dit landt hiet
Teatinos, men heeft in elck van dese **principale Kloosters** 250
Monicken / ende in het **Klooster** vande **Minores**, 20. behalven dese
kloosters zijn daer 5 van **Bagynen** / het een heet **La Incarnation**,
het ander **La Conseption**, het derde de **Santissima Trinedada**, het 4
van **St. Iosepho**, ende nocheen van **St. Clara**, behalven dese **kloo-**
sters / is daer een kerck van **Nstra Montecorate** ende **Nstra Prado**,
ende **Loretto**. Hier zijn 4 **Hospitales** / het een genaemt **St. Andries**,
daer niet genesen wert dan 'tarwie volck / in dit **Gasthuys** heeftmen
ordinaris 400 siecke personen ende meer. Nocheen **Gasthuys** ge-
naemt

naemt St. Anna, daer de Indianē genesen worden/daer is noch een genaemt St. Pedro, daer Priesters ende Papen ghenesen worden/ende noch een ghenaemt La caridade, daermen die arme Vrouwen gheneest: daer is noch een huys genaemt San. Lafaro, daermen Mannen cureert van oude siekten die gheen Renten en hebben/daer is noch een genaemt El Spirito Santo, daer gheneestmen het varent volck / men heeft in dese Stadt meer als 6000 Misapapen/ behalven noch wel 1000 Studenten / boven dese zijn hier drie collegien van Studenten/het eerste is vande koninck/daer zijn 24 Studenten/ende dese onderhout den koninck van costen/cleederen/ende wat sy sonderlinge van doen hebben: het ander collegie is genaemt naer de Aerts-Bisschop St. Torinio, daer oock 24 studenten zijn/ die den Bisschop onderhout/noch een genaemt Ian Martin, alwaer meer zijn als 400 studenten / die elck vooz haer costen ende leeren moeten betalen 200 Pesos Ensayados / de Universteyt daermen alle vyve consten leert ende getanoniseert wert / heeft meer als 233 gepromoveerde Doctoren/so Theologijns/Juristen/ inde heylige schriftuere oprechtelijck geleert/waer door den Professoor jaerlijcx vanden koninck geniet 1000 Pesos Ensayados.

Daer naer zijn noch 2 classen ofte Auditoria/ vande welcke inde eene voozmiddachs ende inde andere nae middachs de Canones/wetten ofte rechten oprechtelijck gheleert werden / daer zijn twee Meesters/ yder geniet 600 Pesos Ensayados s'jaers/ de Meesters vande vyve konsten hebben elck 400 Pesos Ensayados s'jaers gelijk oock doen diemen noemt de La Instituta, dese Doctoren kiezen alle jaren eenen Rectoor / die sy heeten Jues ofte Rechter van alle de Studenten: in dese Stadt zijn soo binnen als buyten haer mueren meer als 20000 slaven / hier heeftmen veel meer Vrouwen als Mannen/te weten Spaensche vrouwen: de Indianen van dit Lant zijn vry gelijk de Spanjaerden selfs / alleen dat sy ghehouden zijn aen den Coningh te betalen / ofte die hy daer stelt / alle ses maanden twee pesos ensayados / ende een hoen dat een Reael gelt/ een Fenega Mays/ t welck 8 Realen gelt/een half stuck laken daer de Indianen hare kleederen af maken / ende by al dien de Indianen inde Vallepe ofte int platte Lant wonen/so moet het stof wesen van Cattoen/ende so sy int geberghte wonen/so maken sy dat
van

van wolle / elck Indiaen is verbonden den Coningh te dienen 30 Dagen int jaer / sy beginnen te dienen inde Mijnen in May / tot het leste van November / ende buyten desen tijt niet / ende die naer by de Mijnen wonen dienen inde selve / ende die daer niet dicht by wonen / moeten int Lant-werck dienen / en den Meester die sy dienen is gehouden haer te betalen $2\frac{1}{2}$ Realen daeghs voor dach-loon / ende haer te eeten geven Broot / Vleys / Argen / Sout / sy moeten oock dienen int Velt / omme haer niet beesten te generen / die hier niet menichte zijn / want boven dat hier veel Spaensche Schapen zijn / so zyn hier noch menichte van andere van 't Landt / soo groot als een half wassen Peert / hebbende het fatsoen niet ongelijck de Kamelen / ende dese heefmen van outs in dit Landt / gebuyck in plaetse van Peerden en Muplen / tot noch toe / maer principael in Potosi, want op dese Schapen laden sint geberghte het stof dat sy uyt de Mijnen haelden / om beneden te brenghen.

De Haven van Arica tot Potosi, brenghen Beesten / Terwen-meel / Mays / Aricoca / het welcke is een soorte van groen Krunt dat de Indianen ordinaris inden mont nemen / ende wert seer by haer gheacht: de Spanjaerden boeren alle haer koopmanschappen op dese Beesten / niet teghenstaende daer Peerden ende Muplen overbloedigh genoegh zyn / de Indianen makē hier te lande van Mays een dranck / die sy schica hieten / is ghesont ende koel ghedroncken: voorts dese Stadt de Los Reyes, is overbloedigh van Lijf-tocht / broot / vleys en visch / van alle soorten / 16 oncen broot kost een reael: oft de Terwe goetd koop is oft dier / de Terwe kost ordinaris drie Pesos / al-hoe-wel dat dese voorszeden jaren de Terwe geweest heeft tot 10 ende 12 stucken van Achten / het vleysch gelt de Arroba 4 ende een half Realen / oock 5 Realen / naer den omroep inde Stadt gedaen wort / het pont versche Visch gelt 3 quart van een reael / men heeft hier veel visch / uyt de zee ende binnen-mueren van veel verscheden soorten: by dese stadts mueren loopt een Riviere / d'welcke in tijdt van regen ofte stortinghe van water / d'welck seer geweldichlijck komt / want daer een Brugge over de selve Riviere / gemaect van uytgehouden steen / met negen boghen / ende so sterck als men soude mogen bedencken / is wech genomen door den stroom deser riviere: heeft mede vele ende verscheden soorten van smakelijcke visschen:

In dese stadt heestmen een vergaderinghe van 24 Raets-heeren/
 daer is een Konings huys/ de Contractation met 4 Koninghlijcke
 Officieren/ als daer is den Tresorier / Condadoz/ Factor en Me-
 dooz: in dit huys is het Tresoor ende Rentten van den Coningh/
 hier is oock een Tribunal vande Inquisitie / met 2 Inquisiteurs/
 hebben tot Rentten 3000 Pesos / ende hebben haer Gevangen-huys
 apart / ende haer Majoor / ende 2 Notarisen / ende elck heeft 1000
 Pesos 's jaers/ hier is mede een Tribunal van S. Crusada, met af-
 laet ende Reliquien / die de selve rentten hebben / in dese stadt sijn 16
 Compagnien soldaten/ 8 te peert ende 8 te voet/ ende is gelegen twee
 mijlen van Zee. De Haven hier van is genaemt El Callao, al-
 waer woonen omtrent 800 Spanjaerden / weynich meer ofte min/
 hier by leyt een kleyn Dorp van omtrent 200 Indianen / die alte-
 mael goet spaensch spreken / want sijn onder de Spanjaerden meest
 opghevoet sijn / ende haer dienen / helpen haer het lant bouwen tot
 Certwe ende andere nodighe dinghen / hoe wel daer menichte van
 Certwe ende Wijn komt over zee van Pisco, Yca, ende de La Nac-
 ha, van dese stadt werden naer Potosi gebracht alle spaensche Wa-
 ren / so van lakenen ende ander goet / tot kleedinghe / ende oock van
 Inlantsche Waren die omtrent Lima gemaect worden / tot klee-
 dinghe van 't volck: dese plaetse van Potosi is genaemt La Valla
 Imperiael, heeft in haer begriip eenen bergh seer hoogh / daer in sijn
 het Metael vinden om silver te maecten / het is een vreesse ende ver-
 wonderinge in dese Mynen te komen / ende gaen neer-waert inde
 aerde wel 400 trappen / ende als men daer ingaen wilt / ist seer donc-
 ker / dat niemant sonder keersse kan gaen / in dese Mynen wercken
 meer als 20000 Indianen die het Metael uptgraben / ende dan sijn
 daer andere die het Metael af brengen naer de Riviere inde Mo-
 lens / die wel 100 sijn omme te malen / te sijnberen / ende het silver
 daer upt te trecken / ende als dit goet ghemalen is tot polver / dan
 doen sijn dat in een vierkantenback met water / doen daer Sout en-
 de gebroken Certwe mes seecker menichte van quicksilver by / het
 welke is een materie omme dat silver vande aerde te doen scheid-
 ven / ende also vande aerde gereynicht sijnde / vermengt sich met het
 quicksilver / ende daer naer om dese twee Materien silver ende
 quicksilver van den anderen te scheiden / hebben sijn een Oven ghe-
 maect

maeckt/ gelijk de Koopergieters haer Metael smelten/ uytghenomen dat hy boven is open ende wort dan onder als een pannel ghestoockt / daer naer is een kappe ghemaect van kleene ofte leem die hier boven over hangt los ende vjn vanden Oven/ en dooz de hitte van 't vper wort het quicksilver ghedreven boven onder dese voozskappe die daer hangt/ ende het silver blijft sunder op den Oven/ het voozsk quicksilver wort wederom uyt de kappe vergadert ende gebunckt om te fineren. Dese plaets is kout / so dat daer in 4 mylen int ront gheen vruchten en wassen / dan een kruyt dat de Indianen heeten Ycho; alle de Dictualie van broot/wijn/vleysch ende mans/ ende alle soorten van vruchten worden met karren ende beesten aldaer meest gebzacht van Arica, 't welck is de Haven van Potosi, is altemet wel dier / maer daer en ontbreect niet / men heeft in dit Dorp omtrent 6000 Mannen/ weynigh meer ofte min/ sonder noch wel 2000/ die haer hier onderhouden om haer winste te doen met Oet-waren hier te bzingen van Arica/ ende oock uyt sommige Valen omtrent Potosi / elck na sijn macht bzinght wijn ende meel/ den wijn van Peru kost 10 Kealen van achten / ende den wijn van Castilla 20 Kealen/ ende een Troba vleys kost een Keael: het broot gelt het pont 2 Kealen ende dickwils meer/maer niet min: maer dese stadt is gelegen omtrent 180 spaensche mylen van sijn Zee-haven Arica / ende onderweghen heestmen veel Dorpen betwoont vande Indianen/ alle 8 ofte 10 mylen/ ende oock veel die gedestruert sijn: In dese stadt heestmen een Corrigidor, die den Koningh stelt vooz 6 ofte 8 Jaren/ soo het hem belieft / van dese plaetse opwaerts int lant leyt de Stadt Chuquisacas, daer is een Audientie vanden Koningh/ welke heeft 4 Cendores ende een Discael / heeft oock een President die aldaer so veel is als den Diceron in Lima, ende oock heeft hy de selve macht aldaer int Lant/maer hy deelt geen Officien uyt ofte Renten/ maer betwaert alleenlijck de Justitie / ende de Cendoros van dese Audientie bedienen de Offitien vanden Alcaldes de Corte/ende hebben kennisse soo wel van Civile als Criminele saecken: dese Stadt is seer goet/ hoe wel niet seer groot / heeft mede een Bisschop/ die tot renten heeft 3000 Ducaten / de groote Kerck heeft mede haer Dabiloo ofte vergaderinge gelijk die van Lima, ende de selve Cloosters / alhoewel de Monicken in sulcke menichte niet en zijn/

en zyn / de inwoonders zyn hier tusschen 3000 ende 4000 / ende soo
 hier eenigh oproer int lant ofte Custe van Peru quam / soo zyn de
 inwoonders verbonden af te komen tot Potosi, ende van daer heel
 tot Arica, met de inwoonders van Potosi, men heeft inde Stadt
 van Potosi omtrent 1500 leegh-gangers die gheen Offitie hebben/
 dan trecken al-te-met naer Arica, ende dan weder naer Potosi,
 speelen met Caerten ende bedziagen het volck die komen handelen/
 winnende alsoo des vreemden Coopmans goederen: omtrent 70
 Mylen aen d'een zijde van dese plaetse is een ander daer Mynen
 zyn/diemen heet Oruro, daer veel silver valt/vande selfe Allop als
 Potosi, dese plaetse heeft omtrent 2000 Borzers/ende veel volck die
 komen handelen/bzengende alle Eet-waren ende dranck. Noch
 wat voorder bet naer Lima is noch een plaetse daer Mynen zyn/
 diemen hiet Chocoloichora: maer hier en wert so veel silver niet
 ghetrocken als van Oruro ofte Potosi, daer zyn omtrent 500 span-
 jaerden / ende tusschen de 3000 ende 4000 Indianen / die daer werc-
 ken inde Mynen/de locht is hier kout als in Potosi, noch meer nae
 Lima is een ander plaetse genaemt Castro Vireyna, daer ooc eenich
 silver gemunt wert/ende hier zyn mede omtrent 500 Spanjaerden/
 ende 5000 Indianen / dese plaetse worden onderhouden ende ghe-
 victualieert van de Stadt Yla, d'welck is ghelegen inde Vallepen/
 haer Zee-haven is Pisco/ van daer krijgen sy wijn/meel en mans
 vooz de Indianen/ in pder van dese plaetse is een Gouverneur/ die
 gestelt worden vanden Diceron / hebbende elck tot salaris 2000 pe-
 sos Enfaiadas / van dese plaetsen 20 Mylen leyt een Stadt ghe-
 naemt Tuamabeluca, dat is een plaets van hupsen als Potosi, hoe
 wel dat 2 mylen van daer zijn veele beesten/ende wort vele boter en-
 de kaes ghemaect / van Pisco ende andere Vallepen werden dese
 plaetsen versien van wijn ende andere behoefstigheden / oock van
 Tuamanga bzengtmen Concerben / gelijk dat een lant is daer veel
 sucker-riet wast van Potosi tot Cusco, is omtrent 150 mylen/zyn
 altemael rechte Vallepen/ genaemt Callao, ende is over al met doz-
 pen der Indianen versien / elck 10 ofte 12 mylen vanden anderen/
 ja soo veel / datmen qualijck upt het een Dozp kan trecken of men
 siet het andere: in dese Landen zyn veel Cooplieden haren handel
 dzyvende / ende oock veele dobhelaers ende speelders / die trecken
 vande

vande eene Cambos inde andere / om het volck te bedriegen / dese
 Cambos zijn Herbergen / diemen in Spangien Ventas hiet / ende
 in ons lant als gesept is. Cusco is een Stadt by na gelijk Lima,
 want is seer groot / dan is wat Doore ende oncken / door oorlaec dat
 het ghefondeert is aende voet van eenen grooten bergh / hier heeft
 men veel regen / 't heeft omtrent 6000 Spaensche Inwoonders /
 ende rontsom dese plaetse zijn veele Dorpen der Indianen / die alte-
 samen hebben omtrent 2000 Inwoonders / hier is een Corrigidor,
 ende Bisschop ende Monnicken-kloosters / als in Lima, ende twee
 Collegien van Studenten / zijnde omtrent 600 Studenten in 't ge-
 tal : den Bisschop heeft tot renten omtrent 30000 Ducaten / de groo-
 te Kerck heeft mede een Cabildo, hier is oock een Cabildo vande
 Stadt met haer Alcaldes, der Conincklijcken Officieren / dit lant
 heeft veel schoone Vallepen / daer vergadert wordt menichte van
 Victualie / als Cerwe ende Vleysch / tot goeden koop : den Wijn
 wert hier gebracht van Araquipa, een Zee- Stadt / ende is gelegen
 omtrent 100 mylen van Cusco, hier int lant zijn veele Spangiaer-
 den die handel doen / ende in dese Vallepe zijn veel Snycker- Meu-
 lens / de Fruyten / als Appelen / Peeren / etc. Que-peeren / noch an-
 der Fruyt genaemt Bierasno / Melocotones / dit wert hier gecon-
 sijt omme na Potosi, ende alle andere Mynen te brengen / dese In-
 dianen hebben haer Commandeurs die sy kennen voor Heeren /
 gestelt vanden Koninck / dese betalen hun schattingen soo voren ge-
 sept is / Guamanga, ende Cusco, is van den anderen ghescheyden
 omtrent 60 ofte 70 Mylen / seer quaet ende steenigh / dese Stadt is
 heyl groot / ende is mede een Bisdoum / den Bisschop is ghenaeamt
 Don Fray, Augustijn de Arbatal, het Landt is hier niet rijk / om
 datmen hier dicht by geen Mynen en heeft / daerom gaet hier niet
 veel gelts om / maer alle dinghen is hier goet koop tot onderhout /
 hier heeftmen veel Bouw- Landen van Cerwe / ende andere In-
 lantsche Kruyderen voor de Indianen : hier is oock groote me-
 nichte van Ossen ende Schapen / men voet hier oock veel groote
 ende schoone Peerden / die seer sterck worden / ende veel nae Lima,
 Chusco, ende alle de Provintien door gevoert werden / Iuancabeli-
 ca, is een plaetse soo ick gesept hebbe / daer het quicksilver gemaect
 wort / hier is mede een hoogen bergh als by Potosi, ooc so hol ende
 stepl

steyl met hoeckheit/want om vanden top te komen/klimmen sy af
 met Ladd: ren van touwen gemaectt/gelyck de gene daermen me-
 de inde Masten klimpt/den bergh is gheweldigh diep ende op den
 top brynghtmen de Specien wyt op de schouderen der Indianen:
 dese Specien zijn steenen daer wy dan het quicksilver af maecten/
 ende het is wel geschiet als de Indianen op ende af klimmen/ ghe-
 lijk sy altemael achter den anderen gaen/ als een komt te vallen
 van haer/so moeten de andere die onder ende lager zijn/ooch vallen/
 van boven tot beneden is tusschen 3 ende 400 treden. Dese plaetse
 heeft een Riviere/al dat daer in gedaen wort/berandert in steen en-
 de die van dit water drinckt soude terstont sterben/ van Iuancabe-
 lica, komtmen neerwaerts naer de Xaura, het welcke is gelegen 40
 mijlen van Lima, hier is een Vallepe/ goet ende overbloedigh van
 veel lieflijckheyt van t Lant ende gesonde locht/ ooch werden daer
 veel Spaensche beesten ghevoet/ en de Indianen van dese Vallepe
 saepen veel Cerwe ende Mays/ ende wert veel getrocken tot Iuan-
 cabelica, ende veel Verckens-bleys wert ghevoert naer Lima ende
 andere plaetsen/ men heeft in dese Vallepe meer als 40 Dorpen der
 Indianen/alwaer in zijn 10000 Indianen/ onder dese wonen veel
 Spangiaerden die ruypen alle Cet-waren vooz kammen/ messen/
 naelden/kralen/ ooz-hanghers/ ende andere dinghen van kleypnder
 weerden/dit goet geven sy vooz hoenderen/mays/ ende andere din-
 gen/ ende dit bryngen dese Spangiaerts te koop tot Lima ende Iu-
 ancabelica, ende winnen haren kost ende ooch ruyckom daer mede:
 van Valle de Xaura, is een ander genaemt de Quorogerij, gelegen
 12 ofte 14 mylen van Lima, maer dit Lant is altesamen bewoont
 met Indianen/ende daer woonen geen spangiaerts onder dan hier
 ende daer/en van hier tot Caljou de Lima, zijn dese plaetsen/ Abur-
 co, Pachacama, Chica, Abia, ende dit zijn Dorpen der Indianen/
 weynich bewoont endeseer arm; voozts ist recht Landt tot Can-
 netto toe/ een Dorp vande Spangiaerden bewoont/ zijn omtrent
 80 huysgesinnen/ die maken eenigen Wijn/ saepen Cerwe/voeden
 veel Beesten/te weten: Koepen ende Ossen/ooch veel Merreye-Deer-
 den/ende Muxpen/ welke sy te koop bryngen tot Lima, voozts op
 dese Custe naer Arica, heeftmen in de wegh veel Dorpen bewoont
 van Spangiaerts als daer is Pisco, daer menichte van wijn ghe-
 maectt

maeckt wort/ dit Dorp met de Vallepe heeft omtrent 50 Mannen.
 Nu volght Yca, dat is vanden selven handel / daer naer volght La
 Nasca, daer oock veel Wijn valt/ daer naer komtmen in menichte
 Dorpen der Indianen/ ende dan inde Stadt Ariquepa, het welck
 een fraeye Stadt is / ende heeft meer als 2000 Spangiaerden In-
 woonders/daer is oock een Cozrigidoz/ een Bisschop/ ende Cabil-
 do/ van alle beyde / ende voort van hier tot Arica is de wegh meest
 eenlijck/sonder veel volck/ vorders hebben wy verstaen van eenige
 plaetsen beneden Lima, tot Chaucay, daer woonen omtrent so veel
 Spangiaerden als tot Cannelto, ende daer rontsom woonen som-
 mige Indianen/generende haer veel met saepen/ende bysonder met
 beesten te voeden/ende Vercken-veysch te drogen/oock veele spaen-
 sche Schapen ende Kabziten/maer dese kust heeft weynich India-
 nen / oock spreecken sy seer goet Spaens / terstont van hier neer-
 waerts komt Guara, dat heeft omtrent 80 Inwoonders weynich
 meer/ hier zijn weynich Indianen/ haren handel is met Supcker/
 Meel/ofte Sproop/diemen van daer naer Lima voert: van Guara
 gaetmen naer Varancas, dat is een Dorp van Indianen/ende heeft
 omtrent 200 hupsghesinnen / haer handel is met Terwe en Mays/
 'twelck al gevoert wort na Lima, van hier volght Guarmey, ende
 is vanden selven handel/ maer in dese Dorpen en zijn sonderlinghe
 geen Spangiaerden/dan hier en daer een: van Guarmey gaetmen
 naer een plaetse genaemt Casmala, hoogh Lant ende arm/ weynich
 volck/heel verdistruuert.

Dan volght Santa, is een Stedeken vande Spangiaerden/ende
 zijn wat meer als hondert hupsghesinnen/ ende weynich Indianen/
 hier naer volght de Stadt van Truxillo, is een fraeye plaets/ ende
 daer is nu een Bisschop gekomen/ het is een arm lant, heeft omtrent
 2000 Indianen/ sijn haven is genaemt Guanekaco, hier int Lant
 zijn veel supcker-molens/ende wort veel terwe gesaeyt:men maeckt
 hier veel meel/ 't welck nae Panama ghevoert wort/ ende te Landt-
 waert in worden veel Spaensche Beesten ghevoet / ende Merrijen
 gehouden om Peerden ende Muplen te voeden/ vzychten ende eet-
 waer is daer goet koop/maer daer gaet weynich gelt om.

Daer hebt ghy 'tgeene wy van de ghelegentheit deses Lants/
 dooz onsen ghevanghen Spangiaert hebben konnen verstaen / de
 welcke

welcke ons verklaerde daer af goede kennisse ende wetenschap te hebben / te meer alsoo hy in 't selve Landt gheboren ende van sijne Jonckhent opgeboet was.

Wy hebben mede noodigh gheacht hier by te voeghen, 't gheene wy verstaen hebben van 't Koninckrijcke Chili, ende de Circonstantien van dien.



De principale Hoofst- Stadt van dit Coninckrijck is St. Iago, welcke bewoont wort dooz de Indianen / in de selve Stadt is eene gout Mine / vande welke den Koninck geen proffijt en heeft.

De tweede Stadt is Coquibibo, seer abundant zijnde van koper / van 't welke in Peru alle het geschut ende de klokken gegoten zijn.

De derde is Waldavia, seer rijck zijnde in gout : d' inwoonders van welke hebben in 't Jaer 1599. de Stadt gewonnen ende ingenomen / alle de Spangiaerts om 't leven ghebracht / ende alle der selver vrouwen behouden tot acht hondert toe / van de welke elck weder ghekocht kan werden vooz een paer sporen / eenen toom / een rapier / oft een paer stijgh-beugels ; maer 't selve is by den Koninck erpresselijck verboden / om de Chilenorsen gene wapenen inde hant te geven.

Hebbende de Stadt / als geseyt is / in hun gewelt gekregen / ende alle de reste vande Spangiaerts uytgejaegt ende gedoodet / hebben sy den Gouverneur alleen gevangen genomen / den welcken sy ghesmolten Gout inden mont ende ooren goten / makende daer na van sijn bekenneel eenen drinck-beker / ende van sijne schinckels oft beenen eenen Trompette / tot teken vande victorie die sy over hunnen vrant gehad hadden.

De vierde Stadt is Auraco, daer beneffens de Spangiaerts een Fort hebben / 't welck bewaert wort met eene Compagnie Soldaten / de welke ter nauwer noot daer so veel konnen vinden om hant te voeden / ende souden dickwils moeten vergaen / ten ware dat sy vande Schepen ghesecondeert wierden. Het is ontrent anderhalf Jaer geleden / dat een Biscaops Capiteyn quam met een schipken met

met dertigh mannen expreffelijck om de felve t' affiſteeren met lijf-
tochte; maer hy wert vande ſtroom alſoo verdreven/ dat hy/ tegens
ſijnen danck/ inde handen viel vande inwoonders aldaer/ de welke
den Capiteyn ende alle d' andere doot-ſloeghen/ uptghenomen den
Crompetter alleen/ genaemt Laurens, geboren zijnde inde Stadt
Bergen in Noorwegen, van Nederlantsche ouderen.

Inde Stadt Conception, daer wy hier te vorens af geſproken
hebben / onthout hem een Spaenſchen Gouverneur/ de welke or-
dinaerlijck geaccompaigneert wort van vier hondert Soldaten en-
de in de Stadt zijn eenige ſtukken geſchuts tot ſijner defencie/ niet
tegenſtaende dat het Landt in deſe Contrep het alderbzuchtbaerſte
is van 't geheele Coninckrijk: ſo iſt nochtans dat de Spangiaer-
den daer geen ghewas af connen hebben/ noch 't ſelve bouwen/ om
de groote uproepinge ende verpletteringe/ die de Wilden ſelfs/ vooz
haer vertreck aldaer gedaen hebben.

Chilue is eene Stadt op de uiterſte palen ghelegen/ mede onder
't ghebiet der Spangiaerden zijnde / doch van cleyne impoortantie;
Want een Capiteyn ghenaemt Anthoni Swart, upt Nederlandt/
heeft hier vorens met dertigh mannen d' ſelve Stadt overweldiche
ende ingenomen.

En Schip mede/ de Vrouwe ghenaemt/ vooz de ſelve Stadt ſtil
leggende om het ghetpe te verwachten/ ſoo hebben dertigh Span-
giaerden haer overgegeven in handen van die van 't voozſ. ſchip/
de welke daer na te lande geſet zijnde op Guayaquyl, wierden van
den Diceron van Peru gheattrappeert ende wederomme naer Chili
geſonden/ alwaer ſy mette voeten om hoogh ghehangen ende met
pijlen dooſchoten wierden.

Daer zijn in 't ſelve Coninckrijk noch eenighe andere plaetſen/
doch ſonder veele impoortantie / ghelijck wy alle 't ſelvighe kondens
verſtaen by een van onſe gevangens.

Verhael

Van seker Memoriael / gepresenteert aen Sijne Majestejt den Koningh van Spangien / by den Capiteyn Pedro Fernandez de Quir; aengaende de bevolkinge ende ontdeckinghe van 't vierde deel des Werelts / genaemt Australia incognita, ofte onbekent Australia, sijn grooten rijckdom ende vruchtbaerheyt / ontdeckt by den selven Capiteyn.

HEERE,

Ick Capiteyn Pedro Fernandez de Quir, segghe dat dit de achtste Requête is die ick uwe Majestejt hebbe ghepresenteert / aengaende de bevolkinghe die daer behoort te geschieden in het Landt dat uwe Majestejt belast heeft t'ontdecken in het quartier van 't onbekent Australia, sonder datter tot noch toe resolutie met my genomen is / noch eenighe antwoort oft hope die my verseeckere van mijn af-beerdingh / daer ick nochtans 14 Maenden in dit Hoff ben gheweest / ende 14 Jaren dese sake gehandelt heb sonder besoldinge / ende sonder datter yet tot mijnen voordeele ghesloten is / maer alleen om haerder goet heyt wille / met de welcke / ende met ontellicke tegensprekingen ick 20000 mylen so ter Zee als te Lande gereyft ben / ende alle mijne goederen verteert / ende mijnen persoon ontrijft heb / lijdende so vele ende so schrickelicke dingen / dat sy my selve ongelooftick schijnen te zijn / alles om niet te verlaten een werck van so grooten Godvruchtigheyt ende barmhertigheyt. Ten welcken aensiene / ende om alle de liefde Gods ick uwe Majestejt wel ootmoedelick bidde / dat sy niet gedient en sy te gedogen / dat ick van so grooten ende soo ghestadigen arbeijt ende onruste / ende van een soo merckelick ende wel ghefondeert aenhouden / niet en trecke de vruchten daer ick soo seer nae verlange ende pretendere / nademael de eere ende glorie Gods / ende den dienst van uwe Majestejt / daer so veel aen gelegen is / ende daer oneyndelijck veel goet uyt spruyten sal / dat dueren sal so langh als de Werelt staet / ende hier nae inder eeuwigheyt.

1. Mengaende de grootte van dese nu nieuwelick ontdeckte Landen/oordeelende nae t geene dat ick gesien heb/ ende nae 't geene de Capiteyn Louijs de Vaez de Torres/Admirael onder mijn gebiet/ uwe Majestejt gheadviseert ofte verwitticht heeft/ so is nae goede redē haer lengde so groot als die van gantsch Europa: kleyn Asia tot aen de Kaspische Zee toe/ende Persia/met alle de Eylanden van de Middellantsche ende groote Zee/ omtrent ende rontsom de selfde Provincien/Enghelandt ende Verlandt mede daer in begrepen: Dit verborgen deel is 't vierde van den geheelen Aerdt-kloot/ ende so groot dat daer in mogen zijn tweemaal soo veel Coninckrijcken ende heerlijckheden/als alle de gene daer van uwe Majestejt tegenwoordelic heer is/ende dat sonder benabuert te zijn/ met Turcken/ Moren/ofte ander natten/die gewoon zijn haer gebueren te ontruften ende te beroeren. Alle de Landen by ons gesien/liggen binnen de Zona-torrida / ende een deel van dien raecht tot den Equinoctiael die 90 Graden breekt moghen zijn/ ende sommige minder/ende indien sy op-gaen na dat sy beloven/ daer sullen Landen in liggen teghen de voeten van 't beste van Africa ende heel Europa/ ende 't meeste deel van groot Asia.

Ick waerschou/dat nadien de Landen by my gesien op 15 Graden/beter zijn dan Spangien/dat de andere die in hooghte daer tegen liggen naer advenant moeten een Aertsch Paradys zijn.

2. In dese landen is veel volck/hare verwen zijn Wit/ Bruyn/Mulaetsch/Indiaenssch/ende ghemenghelt/ 't hayz hebben sy som swart/langh ende los/som gefriseert ende gekrolt/ sommighe oock root ende seer dun/ welcke verscheydenheyt een tekē is van groote onderhandelingē ende by-een-komsten/ om welcke reden/als mede om de deucht des Lants/ende door dien sy geen Gheschut oft ander byer-werck en hebben om malkander te moorden/ende om dat sy in gheen Silver-berghen en wercken/ende veel andere redenen/het te ghelooven staet/dat dit volck seer menichvuldigh is/ men can niet mercken dat sy eenige konst hebben 'tzy kleyn ofte groot/noch muerē noch sterckten/noch Coninc noch Wet/ ten zijn anders niet dan een hoop slechte Heydenen/gedeeft in pertyschappen ende geen goede vrienden onder malkanderen/hare ordinairse Wapenen zijn bogen ende schichten/doch onbergift/knodsen/stocken/pijcken/en

wozp-pijlen altesamen van hout/ sy decken haer schamelheyt/ zijn puntigh/ vrolijck/ redelijck/ ende soo danckbaer als ick selfs bevonden hebbe/ upt alle het welcke te hopen staet/ dat sy met Godes voorsichtrigheyt ende sachte middelen seer goet te ghesegghen/ te bebedighen/ te onderwijssen/ ende te vol-doen sullen zijn/ het welcke drie saken zijn inden aenvangh seer nodigh/ om dese luyden altemale te brenghen tot die soo heylighe eynden/ die men in 't minst ende meest met den besten yver ende ernst moet voornemen: De huysen zijnder van hout/ gedeckt met bladeren van palmboomen/ sy ghebruycken aerde potten/ hebben ghetouwen ghebruytsels/ ende ander gebreyde Netten/ sy bearbeyden Marbersteen/ maecken fluyten/ Trommels/ ende Lepels van hout al vernischt/ sy hebben hare Ghebedehuysen ende begravingen/ hare Hoben wel op-geschickt/ betuynt/ ende bepaelt/ sy behelpen haer veel met Parlamoer-schelpen/ ende maecken daer af Gutsen/ Beptels/ Formoirs/ Saghen/ Houwelen/ ende soo groote als kleme tekenen die sy aenden hals dragen: De Eplanders hebben hare Scheepkens wel gewacht/ ende bequaem om van 't een Landt in 't ander te varen/ het welck al te samen een secker teecken is van naebuerschap/ met volck dat beter gepoliceert is/ ende geen minder teecken van dien en is 't lubben van verckens ende hoenderen.

3 Het broot dat sy hebben/ zijn drie soorten van wortelen/ die daer in groote menichte zijn/ ende komen dooz sonder arbeyt/ want sy daer toe niet anders en doen dan dat sy die braden ende koocken/ sy zijn smaeckelijck/ ghesont/ ende voetsaem/ dueren langhe/ daer zijnder die een ellen langh ende een half elle dick zijn: De Fruyten zijn vele ende seer goet/ Platanos van sefterley aert/ groote menichte van Mandelen van vierderley soorte/ groote Obos, dat een vrucht is van groote ende smaeck als Que-appels/ veel Inlantsche Noten/ Orangien ende Limoenen/ die d'Indianen niet en eten/ ende ander uptnemende ende groote Fruyten/ niet min goet/ diemen gesien ende gegeten heeft/ met vele ende seer groote suncker-rieden/ ende kennis van Appelen: Daer zijn ontallijc veel Palmboomen/ daer men terstont Cuba upt trecken kan/ van de welcke men maeckt Wijn/ Edick/ Honigh/ ende Wen/ ende de Palmitas zijn seer goet/ de vrucht die dese Palmboomen gheben/ zijn Cocos/ als sy groen zijn/ dienen sy in

In in plaetse van Cardos/ ende het mergh is als Koom/rijs zijnde/
 ist onderhoudt van spijs ende dranc/ ter Zee ende te Lande/ als In
 out zijn geven In Oly om te lichten/ ende met te Meesteren als met
 Balsen/ ooc om t' eten/ jongh zijnde/ zijn de Schozzen goede Watsu
 ende flessen/ de binnenste schozzen zijn werck om Schepen met te
 kalfaten/ ende alderley Kabels ende takel/ oock ordinaris touwen
 ende Lonte van te maecken: Ende dat het beste is/ van de bladeren
 maecktmen seplen tot klepne Scheepkens/ ende fijne Matten/ ende
 Tichelen daermen de hupsen met voert ende deekt/ welke ghespan-
 nen werden met die stammen die recht ende hoogh zijn/ ende vande
 selvige maecktmen plancken/ Bijcken/ ende andere soozten van wa-
 penen/ ende Kiemen/ met veel andere goede dingen om dagelijck te
 besigen: Ende staet te bemerckē dat dese Palmgaerden een Wijn-
 gaert zijn daer men 'theele jaer deur van pluckt ende wijn van leest/
 ende nochtans niet van noot en heeft eenige weldaet/ kostense noch
 gelt noch tijt. De Moes-kruiden diemen daer heeft ghesien/ zijn
 Calwoerden/ groote ende vele Bledos, ende groene Kruiden: Men
 heeften oock Boonen vernomen. Belangende t' Vlesch/ daer zijn
 veel Verckens tam als de onse/ Hinne/ Kapoenē/ Patrijzen/ Emt-
 voghels/ Toxtel-duppen/ Duppen/ Wal-duppen/ ende Gepten/ die
 den anderen Capiteyn gesien heeft. De Indianen hebben ons te
 kennen gegeven van Koepen ende Buffels. De Visschen zijn vele
 Hargos, Pesce-reyes, Lizas, Tonghen/ Salmkens/ Meros, Elst/
 Macabis, Cafanes, Pampanos, Sardijnen/ Kocchen/ Zee-hanen/
 Chitas-viejas, Palingen/ Pesces, Puercos, Chapines, Rubia, Al-
 mexas, ende Garnet/ ende ander soozten daer in de naem niet van
 van hoor en staet/ ende daer moetender noch veel meer zijn/ naede-
 mael alle de verhaelde t' samen gevangen zijn dicht by de Schepen.
 Ende so men t' geene geschreven is wel bemerckt/ men sal bevinden
 datmen van soo vele ende soo goede leefstocht terstont genieten kan
 groote ende veele lieffelijckheden/ selfs tot Marspeynen ende veel-
 derlepe Konserben toe/ ende dat sonder yet te brengen van bukten:
 Ende ten aen siene van t' Boots-volck/ boven t' geene verhaelt is/
 en sullender niet ontbreken vele groote Hammen/ Potten met Wo-
 ter/ ende t' gene daer meer van groote Verckens af valt/ sonder ge-
 breck van Suer ende Specerien/ staet aen te mercken dat vele van

de voorsz dinghen de onse ghelijck zijn/ende datter moghelijck veel meer zijn / ende dat het Landt hier dooz toont seer bequaem te zijn om voort te brengen alle ander dingen diemen vint in Europa.

4. De rijckdommen zijn Silver ende Peerlen/die ick/ende Gout/ dat den anderen Capitem gesien heeft/so hy secht/in sijn verhoogh/ 't welck de drie rijckste soorten zijn die de natuere geschapen heeft. Daer is veel Note Moscaet/ Mastic/ Peper/ Gengber/ dat wy beyde gesien hebben. Men heefter wetenschap van Caneel/ 'tmach ooc wel datter Nagelen zijn/naedemael de andere Specerien daer zijn/ ende te meer om dat die Landen parallelleel zijn/oft weynich verschillen van Terrenate ende Bachan. Daer is oock stoffe om Syde te winnen/Pita, Snycker/Annijs te maecken. Daer is goet Ebbenhout/ende ontallicke soorten van Hout/ om so veel Schepen te maken als men wilt/met alle hare Seylen/ende dierderley soorten van Takel/'t een gelijkende onsen Kennip/ ende met de Olie van Cocos kannen Galagala maecken/ daer men Teer mede verspaert. Daer is seker Terpentijn gesien daer sich de Indianen met behelpen om hare Piraguas; ofte Schepen/ te pecken. Ende nademael datter Seyten zijn/ende kennis van Koepen/ soo salder oock Cozduaen-Heer/Goet ende Vlesch overbloedigh zijn: Ende Byen gesien zijnde/salder oock Honich ende Was zijn. Ende behalven alle dese Rijckdommen verseecken sy van veel andere kentschappen. Ende de gelegentheyte ende gestaltenisse des Lants/de welcke ghevoeght zijnde by de vele die de neerstigheyt geven sal / naedien daer so grooten voorraet is van haer eygen dinghen/ ende om de onse te queecken/die ick vooz heb daer met den eersten te voeren/met noch alle de andere beste ende nutste die in Peru ende Nieu Spangien groeyen/schijnt het dat dit al' samen by een gevoeght/ het Landt so rijck sal maken/ dat het genoeghsaem sal zijn om beyde hem selven ende America te voeden / ende Spangien groot ende rijck te maken/in sulcker voegen als ick betoonen sal/indien ick by andere geholpen wert om dit uyt te voeren. Ende ten aensien van 't gene gesien is/wesende zee-kusten/seggh ick/Heere/ dat uyt het hert van 't Lant te verhoppen zijn so groote ende soodanighe grootheden ende rijckdommen/ ende goede saecken/ als de onse beginnen te werden. Staet te noteren dat mijn principael vooznemen alleen is geweest

te soecken soo grooten Landt als ick gebonden hebbe/ ende dat ick om mijne kranckten ende ander oorzaken/ die ick verstaighe/ niet en heb konnen soo veel sien als ick ghewilt heb / oock en konde al tgene ick begeerde/ niet gesien werden in een maent/ daer der twaelf van in eer Jaer komt / de welcke te kennen gheven de qualiteyten ende vruchten die alle de gheschapene Landen voortbrenghen/ ende dat men de Indianen van die Landen niet en moet oordeelen tijt onse behoeftrigheden/ smaken/ begeerlickheden/ ende achttinghe van saken; maer voor menschen die haer leven trachten ober te brengen met so weynigh arbejts als sy konnen/ ghelijck sy oock doen/ sonder haer te vermoeyen in yet meer/ daer wy ons om vermoeyen.

5. De gherieckicheyt ende het ghenoechlicke leven sal daer soo groot zijn als men siet/ in een soo goeffenden/ lustigen ende koelen Landt/ dat swart/ vet/ ende goet van Meyn is/ met Leem-putten/ om terstont Huysen te mogen bouwen; Steen/ Tichelen / ende al wat meer van Leem wert gemaect/ oock met vele ende soo nae by geleghen rouwe ende vierkante Marbersteenen / om kostelijcke ende schoone Gebouten te moghen stichten: Soo veel ende soodienstelicken Hout tot alle nodighe wercken; sulcken ghelegentheyt van Dalen/ Velden/ den meestendeel door-ghesneden/ ende hooghe dubbele Rotlen/ sulcke Beerckens ende vlietende Rivieren/ daer bequamelijck konnen Water-molens / Azenas, Trapiches, ende ander Water-wercken gemaect worden. Essenos, Sout-pannen ende Riet-boschen ghetuygen van de vruchtbaerheyt des Lants / daer men Rieten vint van vijf en ses palmen / ende min / ende de vrucht naer advenant/ t eynd dun ende hart/ de huyt glat/ ende soo goede Opersteenen allser zijn in Madrid.

De Bape van Sint Philips ende Jacob heeft twintigh mijlen frants/ sy is geheel schoon/ ende vry om in te komen by daghe ende by nachte/ heeft rondom veel bewoonde Dlecken/ in de welcke (ende dat seer verre) men by dage veel roocks sach opgaen/ ende by nachte veel vper/ hare haben genaemt Veracruz/ het ware krups is so ruim datter meer dan duysent schepen in mogen ligghen / de gront is schoon ende van swart zandt/ men heefter gheen vuplen ghesien/ men kan daer setten op so veel Badem als men wilt / van veertigh tot een half toe/ tusschen twee Rivieren/ de een so groot als de Guas-

dalquevir in Sevilien/ met een Barre oft stortende vloet/ van meer
 als twee vadem/ daer goede Fregatten ende Patassen in mogen/ in
 d'ander voeren onse Barcken by in/ ende schiepen daer water dat
 seer schoon is op alle de plaetsen/ van de vele daermen het vint: De
 Lof-plaets is een strant van drie mijlen/ ende meest al kesselachtich/
 van swarte/ klepne ende sware kepen/ seer goet om Schepen te bal-
 lasten/ de Strandt/ dooz dien sy gheen breucken oft kreecken heeft/
 ende om dat de krupden op de kant groepende/ groen zijn/ wierdt
 verstaen niet gheslaghen te werden vande Zee/ ende alsoo de Booz-
 men aldaer al te mael recht op stonden/ sonder schade nochte bederf/
 soo oordeelde men daer ynt datter geen groote onwedderen en moe-
 sten vallen: Dese Haven/ boven dat sy soo luchtigh is/ heeft een
 ander groote yntnemenheit/ ten aensien van vermaeckelijckheit/
 want soo haest als den dagh aen quam/ hoorde men dooz 't geheele
 nae-by-ghelegen Bosch een seer soete Harmonie van menigh dun-
 sent verschenden Voghelen/ sommighe (soo 't scheen) Nachtegalen/
 sommighe Meerlen/ Quacken/ Distel-vincken/ ontellijcke Swa-
 lwen/ Periquitos, ende een Dapegan die men sach/ ende behalven
 dese veel ander soorten van Voghelen/ selfs tot het singhen vande
 Sprinck-hanen ende krekels/ hetle morgenstonden ende avonden
 langh roockmen veel soete reucken/ herkomende van soo veelderley
 aert van Bloemen/ tot Orangien bloensels ende 't krupt Alvahaca:
 Ende om alle dese ende andere goede saken/ beslootmen dat het daer
 moest goede Lucht zijn/ ende datter de Natuere haer ordze wel on-
 derhiele.

6. Dese Haven ende haere Bane werden noch ynt-nemender
 dooz de Nabuerschap van soo veel goede Eylanden/ ende sonder-
 linghe van seven/ daer den roep af is datse twee hondert Wijlen
 groot zijn/ het eene begrijpeter vijftigh/ ende lepter twaelf van ver-
 schenden: In somma ick segg Heere dat op dese Bane ende Haven/
 die 15³ Graden hooghte van de Noorder Pool liggen/ ter stont san
 gesicht werden een seer groote ende volckrijcke Stadt/ ende dat de
 luyden die de selve bewoonen/ sullen ghenieten alle ghewenschte
 Rijckdommen ende gherieflickheden/ die den tijt sal leeren/ ende die
 men mach mede deelen aen de Provintien van Chili/ Peru/ Pana-
 ma, Nicaragua/ Gatemala/ nieu Spangien/ Terratena/ ende Fi-
 lippinas/

lippinas/ van alle welcke Landen uwe Majesteyt Heer is/ ende in-
 dien uwe Majesteyt oock Heer word van dese die ick presentere/ soo
 houdt ickse van sulcker weerde/ dat/ boven dien dat sy gelijk als de
 sleutels zijn van de vooz-verhaelde/ sy (nae ick verstaet) sullen ko-
 men te wesen/ soo veel den handel belanght van kurieuse ende pro-
 fytelijke Waren/ Heerlickheydt laet ick staen / een tweede China/
 Japan / ende andere Provintien op die kusten van Asia met haere
 Eplanden/ ende ick valle kozt nae 't gheen ick daer van ghevoele/
 ende in een vergaderingh van Wis-consteners can bewijzen/ oock
 en verlengh ick my hier niet met te segghen / dat dese Landen ter-
 stont kunnen helpen/ ende onderhouden / twee-hondert-dusent
 Spangiaerden: In somma Heere dit is de Werelt daer Span-
 gien het middel-punt van gaet worden / ende ten aensien van 't lic-
 haem is dit de nagel/ datmen vzy dit punt wel noteere.

De ghetempertheydt / ende deucht des Luchts / Heer/ is sooda-
 nigh als men wyt alle 't gheene voozsept is/ sien kan/ ende oock hier
 aen bemercken mach / dat al-hoe-wel de onse daer alle vzeemdelin-
 ghen waren/ niemant nochtans en is sieck gheworden/ niet teghen-
 staende het ordinaris wercken / sweeten / ende nat worden / sonder
 sich te onthouden van water te dvincken noch nuchter zijnde / of
 van alles te eten dat het Landt voozthenght / noch van den avont-
 stont / Maen / ofte Son/ die by daghe niet seer brandigh en was :
 Ende achter de middernacht epschte / ende konde men seer wel ver-
 draghen een wollen deersel : Ende naedien de Inlanders in 't ghe-
 meyn vollijvigh ende seer vroom zijn/ sommige oock seer oudt/ daer
 sy nochtans neben der Aerde woonen/ 't welck een groot tecken is
 van goeder ghesontheyt/ want ware 't Landt onghesondt/ sy sou-
 den hare huylen van der Aerde verheffen/ soo men in de Filippijnen
 doet/ ende in ander quartierien die ick ghesien hebbe / nadien oock de
 Wisch ende 't Blesch onghesonten zijnde/ twee daghen ende langer
 goet bleven / naedien de Fruyten van daer ghebracht / soo men sien
 mach/ aen twee die ick hier hebbe/ seer ghesondt zijn / al-hoe-wel sy
 huyten tijts van de Boomen ghepluckt zijn/ nadien men daer geens
 sandighe gronden en heeft ghesien/ noch gheenderley Distelen of
 Doornachtighe Boomen/ oock geene Boomen die hare Wortelen

boben der Aerde hebben / noch eenighe verdzoncken velden / noch
 Poelen / noch Sneeu op de hooghe Bergghen / noch Cocodrillen in
 die Rivieren / noch venynighe quaetaerdighe ghewozinte op 't ghe-
 berghte / noch Mieren die gemeynlijk in de huysen ende vruchten
 seer schadelijk zijn / noch Niguas, noch Rupsen / noch Muggghen /
 soo seggh' ick / dat dit tot ons booznemen een uytneementheydt is
 boben alle uytneementheden / ende weerdigh gheacht te zijn soo seer
 als veele Landen in de Indien / die om dese pleghen alleen onbe-
 woonbaer te zijn / ende andere / daermen so veel van de selve te lijdē
 heeft / als ick wel getuygen kan.

7. Dit zijn Heere de uytneementheden ende deught der Landen
 die ick ontdeckt heb / van de welcke ick uyt den naemt van uwe
 Majesteit de possessie ghenomen heb / onder uwen Koninghliken
 Standaert / ende alsoo ghetuygen 't de acten die ick hier hebbe.

Ten eersten / Heere / wierter een Krins opgerecht / ende een Kerck
 toeghemaect van onse Vrouw van Loreto / daer wierden twint-
 tigh Missen ghedaen / men verdiender den Alfaet op den Pinx-
 terdagh verleent / ende daer wiert een solemnele processie ghehou-
 den op 't Sacraments-dagh. In somma het alderheylighste Sa-
 crament / hebbende uwer Majesteits Standaert tot Leyds-man /
 bewandelende ende vereerde die verborghen Landen / daer ick drie
 Veldt-banieren op hebbe gherecht / ende in alle de selve vertoont de
 twee kolommen ter zijde van uwe Koninglijcke Wapenen : Waer
 door ick met recht segghen mach / vooz soo veel dit een deel is / dat
 hier is volbracht het woort van Plus ultra, ende vooz soo veel het
 vast Landt is al vorder ende achterder. Ende dit / met al watter
 meer ghedaen wiert / heb ick ghedaen als een ghetrouw' Dassael /
 soo ick ben van uwe Majesteit / ende ten eynde uwe Majesteit dit
 terstont moghe by-voegen / op dat klincke den heerlijcken Tytel
 van Austrialia van den heylighen Geest / tot meerder eere van den
 selfden Heere / die my ghelept / het Landt ghetoont / ende in teghen-
 woordigheyt van uwe Majesteit ghebracht heeft / al-waer ick stae
 met den selven wille / die ick alijt tot dese saecke ghehadt hebbe / die
 ick hebbe ghequeect / ende om haere weerdigheyt ende verdienste
 boben

hoben maten lief heb ende toeghedaen ben.

Ick gheloove wel/ uyt den wijsen Raedt/ Grootmoedighepdt/ ende Christelicke Godtbruchtigheyt van uwe Majesteit/ de groote sorghe die sy draghen sal om soo verseeckert te zijn van de bevolckinge deser alreets ontdeckte Landen / als wel behoort / aenghesien de principael oorzaeck die ons behoort te verbinden/ om de selfde niet woest ende onbewoont te laten/ is/ dat dit de remedie is/ dienende ten eynde dat Godt onse Heere daer in werde ghekent/ ghe-looft/ aenghebeden/ ende ghedient/ daer nu de Duyvel soo seer ghedient werdt : Te meer oock dat dit de deure sal zijn/ waer door aen soo vele Volckeren / staende onder 't ghebiedt van uwe Majesteit/ inkomen sal alle haer goet ende welbaert/ ende de onghelijck meerder sorgen die voortkomen souden/ by aldien daer heenen geraeckten te gaen de Vpanden van de Roomische Kercke/ om hare valsche leeringen te verbeyden/ ende alle de goederen die ick te kennen geve te veranderen in meerder quaden / ende sich te noemen Heeren van Indien/ ende die heel te verderben. Oock geloof ick dat uwe Majesteit wel verwitticht is dat soo swaren schade/ als die is/ daer van ghesproocken werdt / oft alderley andere ongheschicktheydt/ die nu voorhanden is/ of namaels soude moghen wesen/ kosten soude Millioenen Gouts ende veel duyzent Menschen / eer men soude tot een onsecker remedie kunnen komen : Uwe Majesteit winne nu/ naedien sy 't vermacht/ niet weynich Silvers in Peru uytgegeven/ om eenmael den Hemel te winnen/ den eeuwigghen naem/ ende de nieuwe Werelt/ met al 't gheenesy toeseydt : Ende naedemael daer niemant is die uwe Majesteit Boden-broot eyscht van soo grooten ende merckelijcken weldaet Godes/ vooz uwen gheluckighen tyt bewaert/ soo eysch ick Boden-broot Heere/ ende in plaets van dien mijn afveerdingh ende bescheyt/ want de Galioenen zijn reet/ ende ick heb veel te reysen/ ende toe te maecken/ ende veel te beschicken / oock is het Geestelijck ende tijdelijck goet seer veele dat alle wyze verloren gaet/ ende nimmermeer weder en kan verkregen worden.

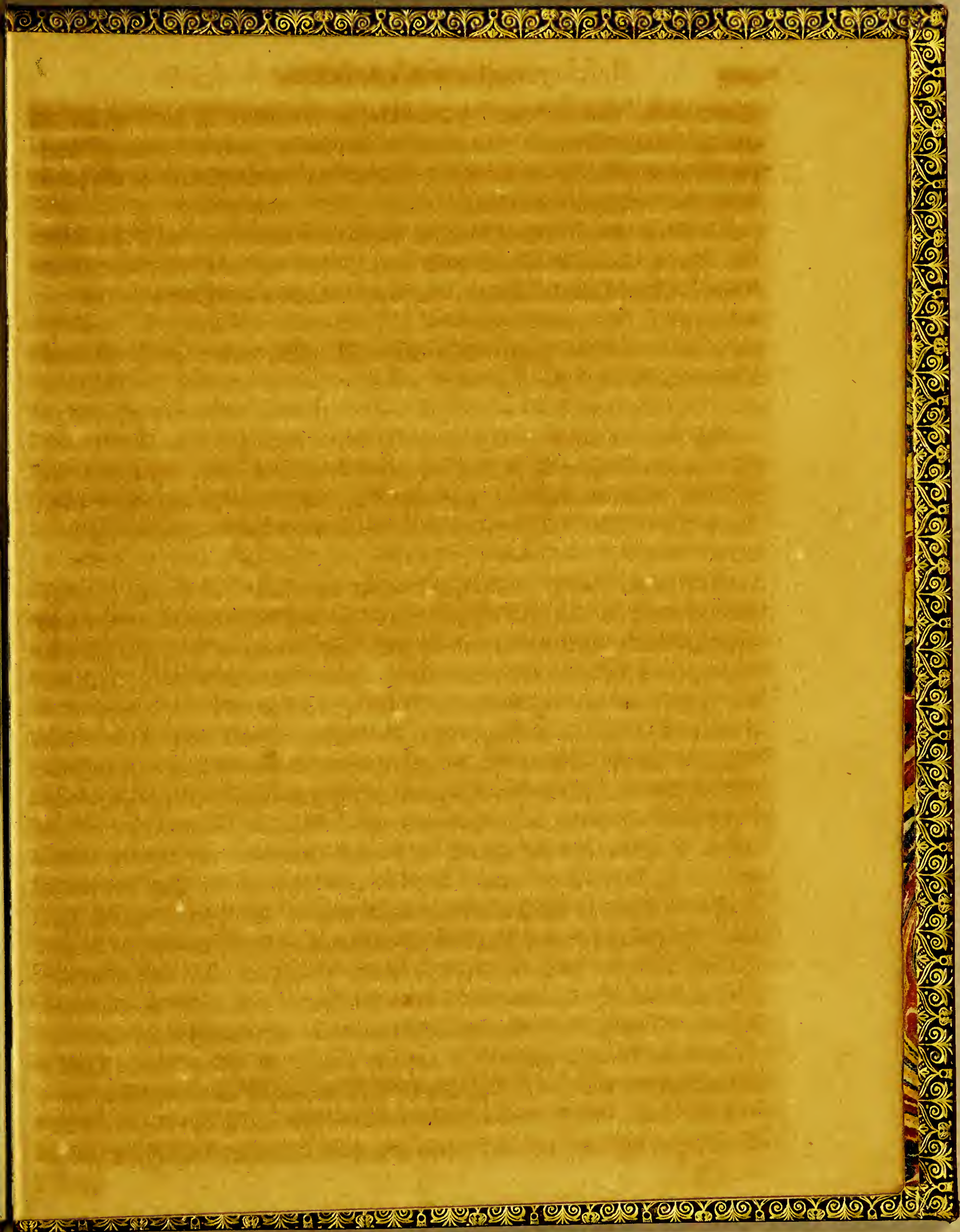
Hebben Christoffel Colon sijne Suspicien hardneckigh ghemaeckt/ 't geene my soo moeplich doet vallen/ is dat ick selve ghesien ende ghetast heb/ ende nu aenbiede. Waer toe uwe Majesteit ghele-

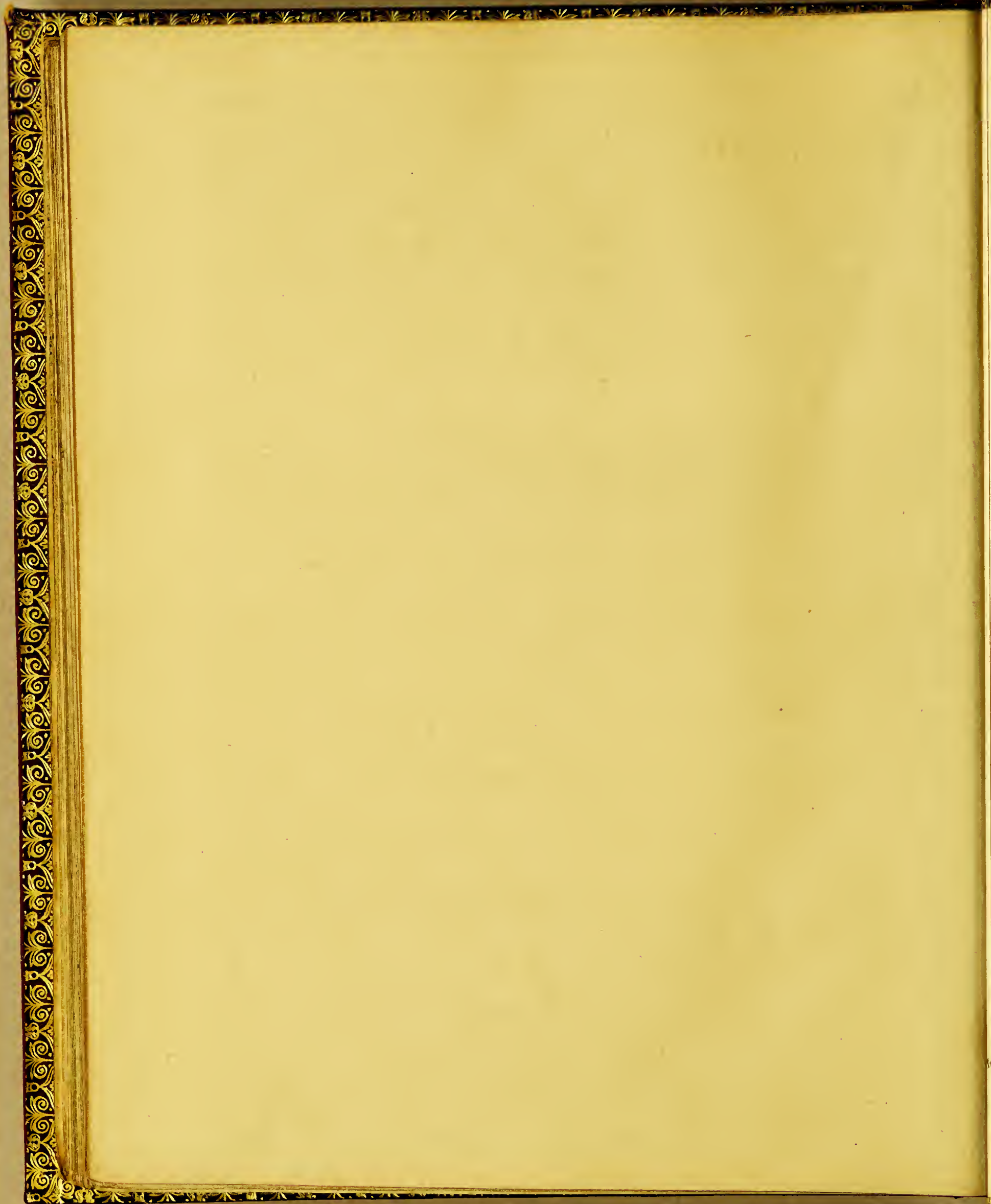
gheliebe/dat van soo veel remedien alsser zijn/daer een alleen werde
ghegheven/op dat ick 't voozghestelde erlanghen mach/waerschou=
wende dat men my in alles seer redelick sal bevinden/ ende ick sal in
alles volnoegingh gheven.

Heere/dit is een groot werck/ naedemael de Dupbel het selve soo
bloedigen krijgh aen doet/ ende 't en is niet wel dat hy soo veel ver=
mach/wesende uwen Majestept daer van den bescherm-Heer.

I I N I S.







F643

J. 86 v





